

ПОЛИТИКИНИ

ЗАБАВНИК

8. V 1987. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIX • 200 ДИН • БРОЈ 1845

40 1947-1987
60 JAT 1927-1987

Загонетна

судбина

планете

Фетон

Фирма

Веровати или не!

Лабергово ледниш

НА ЈУЖНОМ ПОЛУ ДУГАЧАК ЈЕ 128 КИЛО-МЕТАРА, А ВИСОК КАО ЗГРАДА ОД 30 СПРА-ТОВА. У ПОСЛЕДЊИХ 85 ГОДИНА ПОМЕРАО СЕ 61 МЕТАР ГОДИШЊЕ, А ОДНЕДАВНО 10-14 МЕТАРА ДНЕВНО. АКО ХАБЕРДОВ А И ДРУГИ ГЛЕЧЕРИ НАСТАВЕ ТАКО ДА СЕ КРЕКУ, НИВО МОРА И ОКЕАНА ЋЕ СЕ ПОДИКИ, А МНОГИ ПРИОБАЛНИ ГРАДОВИ БИЋЕ ПОТОПЉЕНИ.

РАТНИЦИ

ИЗ АФРИЧКОГ ПЛЕ-МЕНА МАСАИ ИМА-ЈУ ПРАВО ДА НА ГЛАВИ НОСЕ УКРАС ОД НОЈЕВОГ ПЕРЈА САМО АКО УБИЈУ ЛАВА У БОРБИ ЛИЦЕМ У ЛИЦЕ.

ЦВНОВРАТИ ЖДРАЛ

КОЈИ НАСТА-ЊУЈЕ СУРОВУ, ВЕТРОВИТУ И ПУСТУ ТИБЕТА-НСКУ ВИСОРА-ВАН ЈЕ ЈЕДИ-НА ВРСТА ЖДРАЛА КОЈА ЖИВИ НА ВИСИНАМА ОД 4200 МЕТАРА.

ЏИНОВСКИ ХАМБУРГЕР

ЈЕ ВАЈАРСКО ДЕЛО ПРИРОДЕ. НАЛАЗИ СЕ У ОКОЛИНИ ЈЕЗЕ-РА КАТИДРАЛ, У БРИТАНСКОЈ КОЛОМБИЈИ (КАНАДА).

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

● ● ● будуће маме требало би што чешће да певају како би се новорођенче касније развијало правилно и складно. То тврди познати виолиниста Јехуди Мењухин, један од оснивача „Бри-танског друштва за пренаталну психологију“. На првој седници Мењухин је рекао да за свој му-зички таленат може да захвали

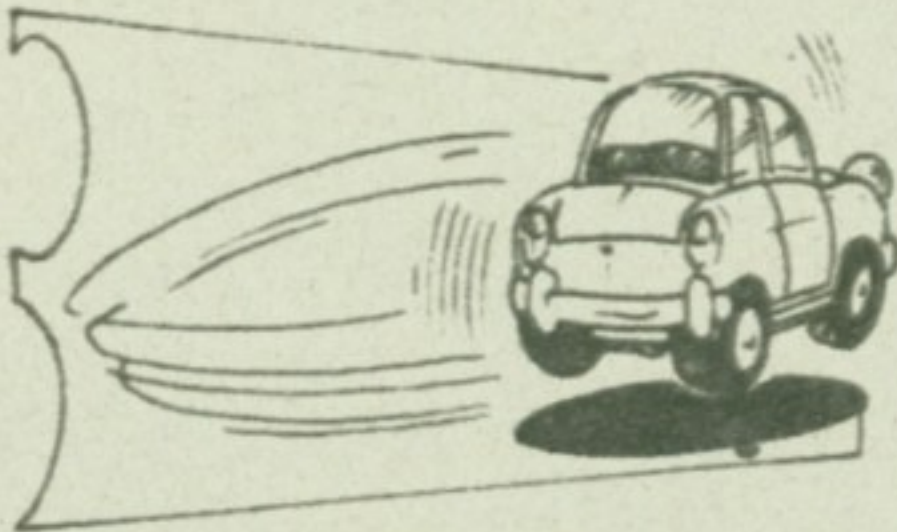

родитељима који су му свако вече певали успаванку још не-колико месеци пре рођења.

● ● ● у ђеновском акваријуму недавно се догодила велика крађа. Непознати лопов једне ноћи однео је две керње од по двадесет килограма, на десети-не великих јастога, орада, шкампа и многе друге рибе. У

базенима су остале само ситне и оне које, очигледно, нису укусне да би се нашле на трпези.

● ● ● Енглескиња Ларин Ке-лин држи рекорд у безуспешном полагању возачког испита. Двадесет пута је покушавала да добије дозволу и тако је стекла титулу најгорег возача у Вели-кој Британији. На другом месту

је педесетогодишња Хилда Ан-лерс која је после 1500 часова вожње на испиту пала десет пу-та.

● ● ● амерички научници успели су да издвоје гене специ-фичних беланчевина које улазе у састав зубне глеђи. Можда ће то бити корак ка потпуно новој

ери у лечењу зуба јер сада струч-њаци раде на вештачком доби-јању ове беланчевине која, за-једно са калцијумом и оксипа-титом, чини комплетан састав глеђи зуба.

● ● ● догодило се у Венецији: извесна Ђулија де Пачи добила је недавно позив да одмах, са својим родитељима, дође у школу и упише се у први разред.

пошто је по закону обавезна да заврши основно образовање. Али, Ђулија де Пачи има 96 го-дина, а родитељи су јој већ одавно умрли. Бака је касније установила да је дошло до грешке у датуму њеног рођења: у документима за ђаке прваке стајало је да је ова старица ро-ђена 1981. а не 1891. године.

● ● ● Ентони Лаксас, председ-ник једне фабрике прехранбе-них производа из Илиноиса, најавио је да ће се у продаји ус-коро појавити газирано млеко. Оно ће имати веома различите укусе, па чак и кока-коле.

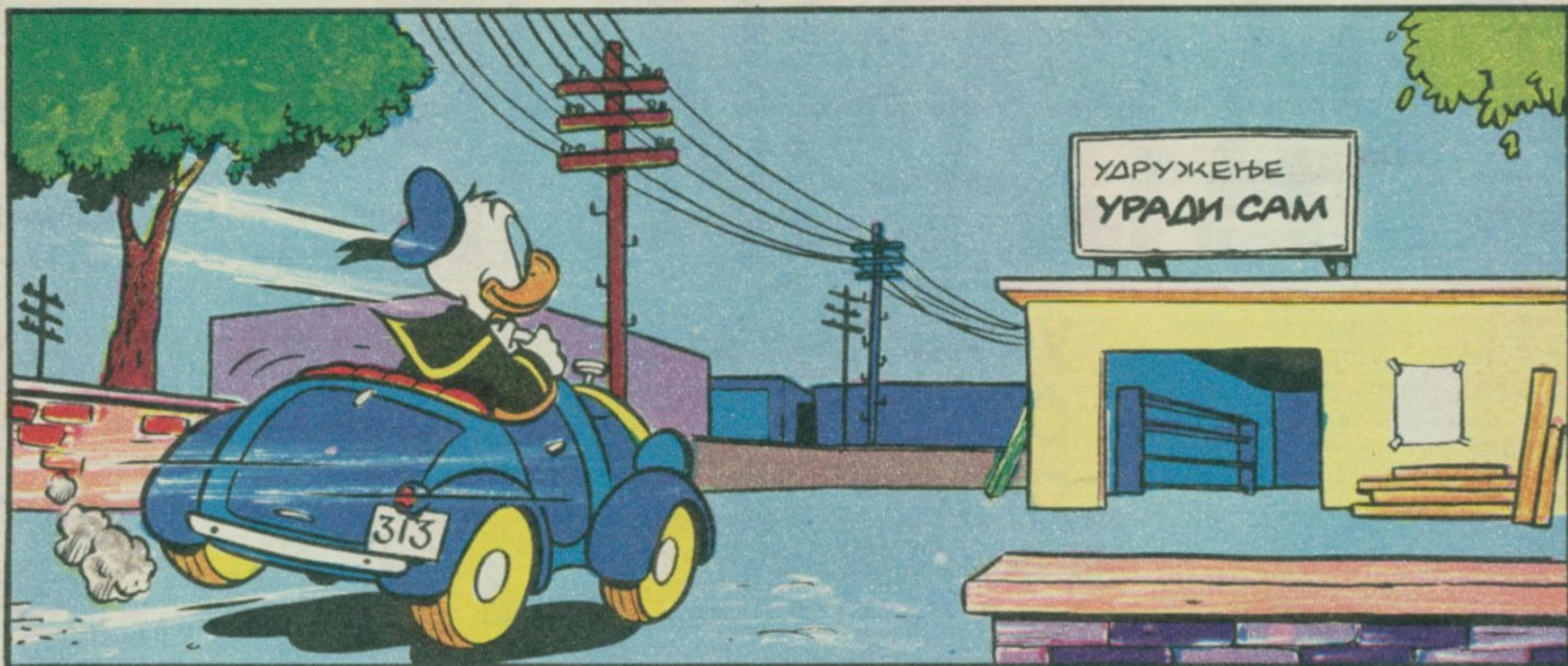

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

ГРАЂАНИНЕ,

У
СЕНЦИ
ГИЉОТИНЕ

ЈА
ВАС
ЉУБИМ!

Анри
Самсон,
најчувенији
целат свих
времена,
оставио је
за собом
збирку од
3000
праменова
косе са
глава које
је одрубисао.
Недостаје
једино
прамен
јакобинца
Сен-Жиста.
Где је?

Пет недеља доцније, 28. јула 1794, дан после преврата крупне буржоазије, тзв. термидорске контра-револуције, троја кола возила су према губилишту Робеспјера и брата му, Сен-Жиста, Кутона, Димеа, Анријона, Лескота, Појона, Кифеснола и још петнаесторицу из вођства јакобинаца. Робеспјер је био везан између Кутона и Сен-Жиста. Улице Париза препуне светине и мноштва успављених гласова.

Чуперак плави

Пред Анрија Самсона, мирног, с прекрштеним рукама на грудима, прво су извели Сен-Жиста. Сечиво гиљотине блештало је на јулском сунцу. Осуђеник је лаганим кораком пришао целату и пре него што је клекнуо, рекао:

— Грађанине Самсоне, хоћете ли да ми испуните последњу жељу?

— Реците, грађанине.

— Поздравите ваше дете. Реците јој да успомена на њу у овом самртном часу даје мојој души утеху...

— Зар ви, грађанине, познајете моју Мадлен?

— Видео сам је само једном, али је отад нисам заборавио... А сад вршите своју дужност...

Очевици су касније причали да су приметили грч на лицу уваженог целата Анрија Самсона. Истог тренутка кад се губилиштем закотрљала глава Сен-Жиста један крик се проломио масом. Мадлен Самсон се оневестила. Брат Жил је уз помоћ друге однео кући. Кад је пред вече — после четрдесет одрубљених глава — грађанин Анри Самсон дошао кући, Мадлен је и даље била без свести.

Месец дана није дозвољавала оцу да приђе постељи. Кад год би га видела, вршишала је: „Бежи, бежи, убице!“ Грађанин Самсон је све време, повремено пијући само воду, пробдео поред Мадлен. Укућани нису чули да је реч прозборио.

Крајем августа први пут се обратила оцу. Знала је, знао је то цео Париз, да целат Самсон са сваке одрубљене главе исеца прамен косе и чува. (На крају каријере имао је „збирку“ од 3000 праменова).

— Оче, хоћете ли ми скратити муке? Дајте ми прамен косе грађанина Сен-Жиста да га понесем у гроб, душу да олакшам... Хвала вам, оче. Опраштам вам...

Умрла је чврсто стежући плави чуперак.

Уважени грађанин Анри Самсон и даље је у узбуркану Француској имао пуне руке посла.

П. М.

Небеско плаве очи уплашено су пребирале по бучној гомили. Шеснаестогодишња Мадлен Самсон први пут је прекорачила праг Конвента, француске револуционарне скупштине која је 1792. прогласила републику и до 1795. вршила законодавну, извршну и судску власт. Отац јој је дозволио да уз пратњу брата Жила присуствује седници и види Максимилијана Робеспјера, једног од најзначајнијих вођа француске буржоаске револуције, човека кога је — због политичког поштења — народ Париза назвао „Неподмитљиви“.

Седница је почела уз аплаузе и звиждук. Народ је на себи својствен начин и на тако важном месту давао одушка својим расположењима. Збуњена девојка једва је успела да на себе скрене братовљев ужагнени поглед који се буквално залепио за говорницу:

— Ко је Робеспјер? Није ваљда онај ружни за говорницом, онај рапавог гласа као у медведа? — питала га је.

— Ћути! — тихо је прозборио Жил уплашено се осврћући. — Немој да те неко чује...

Већ нагомилан страх готово је паралисао Мадлен. Пожелела је да побегне главом без обзира, али Жила очигледно ништа није могло помаћи из клупе. Онда се и њој поглед приковао за говорницу којој је прилазио неки млад човек дуге плаве косе. Леп. Божанствено леп. Каква супротност оном Робеспјеру!

— Ко је оно? — поновила је неколико пута пре него што је Жил чуо.

— Сен-Жист — чула је брата. — Највернији Робеспјеров присталица и пријатељ...

Почетком јуна, двадесет седмогодишњи Антоан Сен-Жист, револуционар и књижевник, ватрено је говорио у Конвенту против зеленаша који народу сишу крв, претио им. Мало-мало па су га прекидали урнебесни поклиц одобравања. Мадлен Самсон, међутим, ништа није чула. Она је само видела...

Цвет са груди

Целу недељу девојка није имала мира. Ноћу се

будила из сна мрмљајући: „Сен-Жисте, ја вас љубим, љубим...“ Узалудно је покушавала да наговори брата да поново иду на седницу Конвента. Жил је имао преча посла, а изговарао се и очевом забраном „да лепо васпитаним девојкама није место међу гомилом бучних мушкараца“.

Оца је ваљало поштовати. Анрија Самсона уважавала је тадашња Француска, а касније ће историја забележити да је у својој професији надмашао све који су се у историји људске цивилизације бавили сличним послом. Анри Самсон био је целат. У време кад је његова кћи Мадлен тако жарко желела да иде на седнице Конвента, испред његових ногу, су се већ откотрљале гиљотиниране главе Луја XVI, Марије Антоанете, па вођа тзв. левих или „бес-

них“ јакобинаца, које је под Самсоново сечиво послао Робеспјер, такође јакобинац, са Сен-Жистом припадник умереног крила...

Мадлен је ипак некако успела да поново оде у Конвент. Уз Жилу пратњу, разуме се. Све време седнице непомично је зурала у једну тачку, плаво-косу. Тако дуго и упорно да се Жил забринуо и предложио јој да пође кући. Само је одмахнула главом.

Кад је седница завршена — после нових ватрених говора Робеспјера и Сен-Жиста — Мадлен Самсон је као без главе појурила према излазу за чланове

Конвента. Жил је успео да је испрати само погледом пре него што се изгубила у гомили.

Сен-Жист се нешто жучно расправљао с Робеспјером кад му је, оборена погледа, пришла млада девојка, скинула каранфил с груди и пружица му га. (Разговор који следи прибележили су хроничари тадашњих француских збијања.)

— Чија си ти, лепо дете? — питао је револуционар.

— Кћи целата Самсона... Анрија...

— Шта желиш? Зашто замуцкујеш?

— Ништа, грађанине... Нисам више могла да издржим...

— Ох, мило, лепо дете... Како ме твоје речи испуњавају поносом и срећом — рука Сен-Жиста благо се спустила на вреле образе...

10 ХИЉАДА КИЛОМЕТАРА КРОЗ БЕЛУ ТИШИНУ

Једна за другом, шест запрега изјурило је из сеоцета Уелен на Чукотском полуострву, најистуреније источне тачке Совјетског Савеза, и узела курс према западу. Циљ: 10 хиљада километара удаљени Мурманск, град и пристаниште на Баренцовом мору. Био је 6. новембар, година 1982.

Сергеј Соловјев, Павел Смољин, Јуриј Борисихин, Владимир Рибин, Владимир Карпов и Филип Ардејев отиснули су се у неизвесност у намери да, како је то објаснио Иван Папањин – жива легенда арктичких истраживача – „домашински баце поглед на обалу, северни праг наше куће“. Због тога је и изабран стари традиционални начин путовања: саонице са псећом запрегом.

Првих неколико стотина километара, обалом Чукотског мора, савладали су без већих невоља. Пси, по шест у свакој запрези, просто су летели ледом. Соловјев и Смољин, научници, марљиво су бележили, проверавали, снимали обалу, ушћа река, узимали узорке стења. Експедиција је имала и научни карактер.

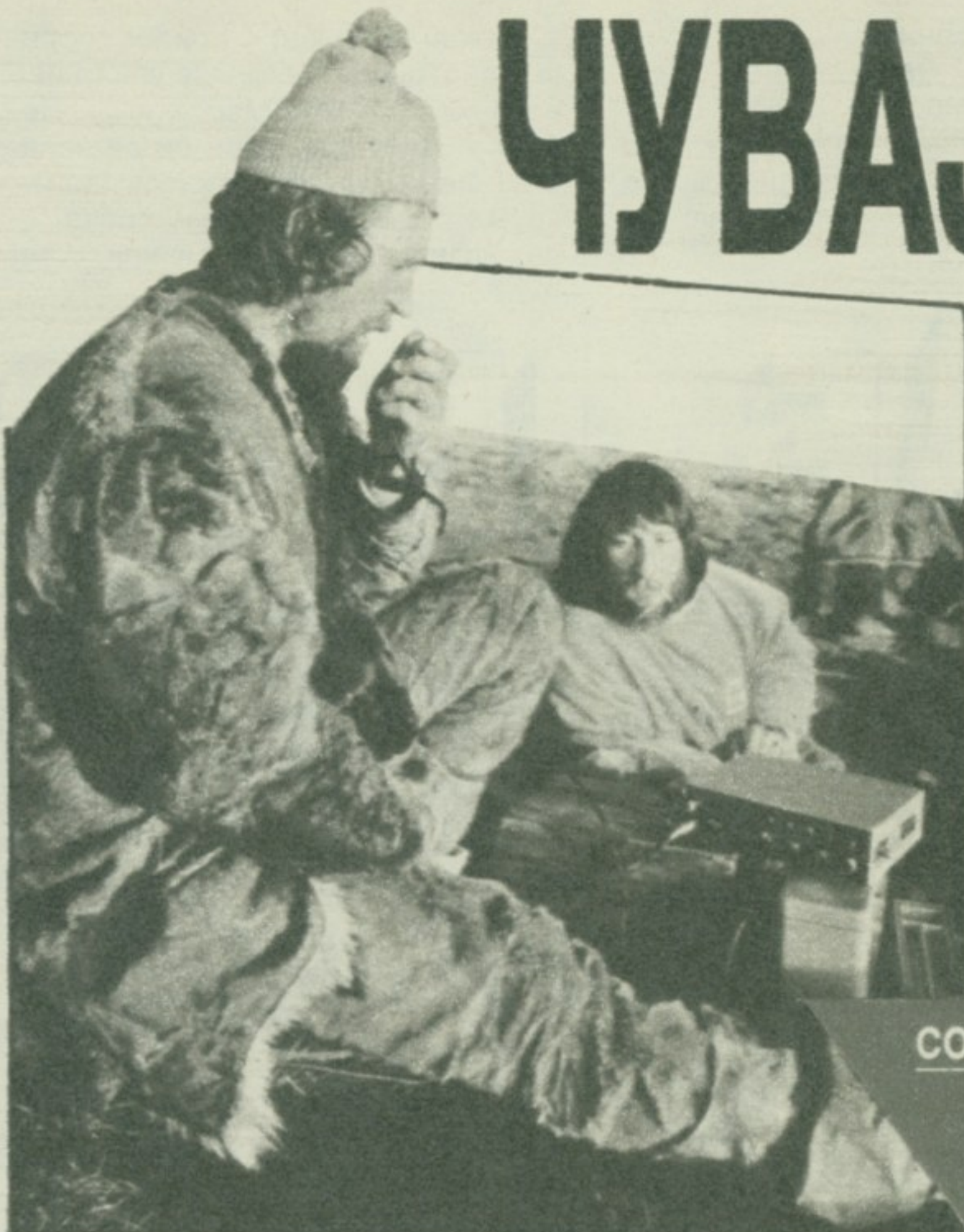
Бели медведи на путу!

Невоље су почеле после хиљаду пређених километара. Мекан и влажан снег пси су с муклом савлађавали. Мало-мало те би санке пропале у снег. Пуна два месеца људи су помагали псима, заједно с њима вукући поприличан терет. И онда су, на предлог Филипа Ардејева – гонича паса – решили да се ослободе „сувишног“ багажа: скија и навигационих инструмената (осим карти и компаса), чак и кондензованог млека, конзерви меса, шатора и врећа за спавање. Крзнена одећа биће им довољна а од мештана су научили да лове јаребице и спавају на њиховом перју. Од моржева и риба припремали су прилично укусну храну.

У прво време највише мука, међутим, задавале су им руке. Дневно су по неколико пута морали – наравно, без рукавица – да везују стотине каишева на псећим запрегама. Руке су прво отицале а онда, на хладноћи, пуцала би кожа на њима. Ранама је дуго требало да зарасту. Човек се и на то навикао.

Волођи Рибину, лекару, на лицу су се, од хладноће, нагомилали пикови с крвавим подливима. Најгоре је било кад су почели да пуцају и низ образе стварају ледене црвене иглице. Али, ваљало је ићи даље. И Рибин је ишао. Термометар је показивао минус 45°C, ветар се завлачио под кожу.

Онда су их, радио-везом, пилоти-извиђачи обавестили да се испред њих налази крдо белих медведа. А са њима, знала је то шесторка савремених Амундсена, никад не знаш на чему си. Први су се узнемирили пси из запреге Фи-

Владимир Карпов радио-везом контактира с најближом постајом. Десно је лекар Владимир Рибин

липа Ардејева. Из страха од блиског сусрета с господарима Арктика, скренули су с марш-руте и улетели у велике сметове. Ваљало је брзо реаговати и упозорити друге запреге које су увек пратиле трагове првих.

Филип Ардејев се некако искобељао из смета и успео да сачека остале. Оне с Јуријем Борисихином, филмским сниматељом, нигде. Потрага је трајала неколико сати. Нашли су га тек после лавежа и пуцњава: запрега се заглавила у леденом спруду, пси и човек звали су упомоћ. На срећу, од тог несигурног места побегли су и медведи.

Добровољна глад

Добрим делом пута жива у термометру кретала се око 50, подеока испод нуле. То су знали и не гледајући у термометар. На тој хладноћи ледила се пљувачка у лету. Али, ишли су даље. И то углавном дремајући од умора и бескрајне белине. Неретко и халуцинирајући.

Тешко да би и пола пута превалили да нису тачно знали где се налазе тордохе, у земљу укопана склоништа овдашњих ловаца. У њима је, по правилу, увек било дрва. Онај ко напушта склониште мора да га остави како га је нашао. У једној тордохи чак су нашли цедуљу: „Момци, узмите све што вам треба. Путер је иза врата, шећер у врећици, остале намирнице наћи ћете у остави“.

Праву драму преживели су километар-два од рибарског засеока Јар. Олуја је стигла изненада. Налети ветра и снежне иглице нису им, буквално, дозвољавали ни корак да направе. На леду реке Индигирке, у заглашујућој белини, успели су да ископају заклоне у снегу. Три дана и три ноћи били су

ЧУВАЈ БРКОВЕ КАО ДОБРОГ ПСА!

СОВЈЕТСКА ПОЛАРНА ЕКСПЕДИЦИЈА

ОСАМ МЕСЕЦИ СЕ ПРОБИЈАЛА
ЛЕДЕНИМ БЕСПУЋЕМ АРКТИКА,
ОД УЕЛЕНА ДО МУРМАНСКА.

И ТО НА ПРАСТАРИ
НАЧИН, УЗ
ПОМОЋ ПСЕЊИХ
ЗАПРЕГА

Одвајна шесторка и марш-рута коју су превалили псећим запрегама

заточени, гладни и промрзли. Ледом су утољавали жеђ.

Тек су овде схватили пословицу житеља Чукотског полуострва: „Чувај бркове као доброг пса!“ Бркови нису дозвољавали да ледене иглице продру у уста. Дисали су кроз њих, сопћући. Срећа је била да су сва шесторица кренула у авантуру без прибора за бријање.

На измаку снага, кад су већ савладали ледом зауздане реке Јенисеј и Об, Владимир Рибин, човек који је најтеже подносио

хладноћу, одлучио се на паклени експеримент. Петнаест дана (и ноћи, разуме се) гладовао је, наредних 18 живео само на чаши разблаженог сока дневно. Његова запрега је отада вукла двадесет килограма мање. Пример Рибина следио је и вођа експедиције Сергеј Соловјев. Циљ: помоћи науди да оцени човекове могућности.

Шестог јула 1983. оно што је осам месеци раније било мало вероватно постало је стварност. После 10 хиљада пређених километара експедиција је стигла у Мурманск. Прву честитку упутио им је Иван Папањин, легенда арктичких истраживача.

П. Милатовић

водени часовници постајали неупотребљиви. Ова збивања пратиле су природне катастрофе: пожари светских размера и потопи, земљотреси и ерупције вулкана, нестајање или настајање ос-

Важан аргумент у прилог теорији о постојању Фетона је упадљива празнина између Марса и Јупитера – управо тамо, где би се налазио Фетон. У том појасу данас круже безбројна мала небеска тела, названа планетоиди или асте-

Марс. Све четири су „гушће“ од Јупитера, Сатурна, Урана, Нептуна и Плутона, који су даљи од Сунца и чија је специфична тежина („густина“) већа. Ако упоредимо специфичну тежину Марса (3.95 g/cm^3) са најгушћом планетом у другој групи, Нептуном (1.7 g/cm^3)

ГДЕ ЈЕ КОСМИЧ

Загонетна

судбина

планете Фетон

Прича о догађајима који су се, можда, одиграли у нашем Сунчевом систему пре стотину милиона година заснива се на усменим и писаним предањима древних народа, загонетним ископинама, али и најновијим истраживањима геолога и археолога. Све указује на могућност да је у нашем Сунчевом систему некада постојала и десета планета: Фетон, названа и Свемирска Атлантида.

Претпоставимо да је Фетон заиста постојао, а онда замислимо следећу слику: Фетон кружи око Сунца на путањи између Марса и Јупитера. Много је већи од црвенкастог Марса, а мањи од Јупитера. Старији је од Земље: раније се охладио и добио чврст омотач, јер је два пута даље од Сунца него Земља, и зато је живот на њему могао раније да почне.

Ако је еволуција на Фетону текла слично еволуцији на Земљи, могуће је да су интелигентна бића на Фетону била много хиљада, па чак и милиона, година развијенија од наших предака на Земљи. То значи: овладали су фисијом и фузијом, путовали су у свемир, посећивали суседне планете, користили планетоиде за своје потребе, можда, чак, и на Земљи основали насеобину.

ШТА СЕ ДЕСИЛО С ФЕТОНОМ?

Прва хипотеза гласи: експлодирао је у судару са циновским планетоидом. Друга: разорила га је нуклеарна ланчана реакција и уништила живот на њему.

Велики и мали делови планете јурили су кроз наш Сунчев систем остављајући на суседним планетама безбројне кратере. Веће комаде привукли су Сатурн, Јупитер, Уран и Нептун да круже као њихови месеци, а два највећа дела Фетона хиљадама година кружила су око Сунца као комете са ватреним репом. Касније је од једне постала девета планета нашег Сунчевог система – Плутон, а друга се од 1500. године пре н.е. више пута укрстила са путањом Земље опасно јој се приближивши. Предавања древних народа сведоче о бурним збивањима на нашој планети: променама страна света, замени Земљиних полова, збрци у смени годишњих доба, годинама које су трајале знатно краће од 365 дана, добу када су астрономске карте и календари, сунчани и

СУНЦЕ

МЕРКУР

ЗЕМЉА

МАРС

**ЕВО ФАНТАСТИЧНЕ ПРИЧЕ
О КАТАСТРОФИ КОЈА ЈЕ
ПРЕ СТОТИНУ МИЛИОНА
ГОДИНА ПОТРЕСЛА НАШ
СУНЧЕВ СИСТЕМ И ЧИЈЕ
ТРАГОВЕ НАЛАЗИМО У
ДРЕВНИМ ПРЕДАЊИМА**

Ако су поборници теорије о постојању Фетона у праву, овако је некада изгледао редослед планета: иза Меркура, Земље и Марса око Сунца је кружио циновски Фетон – планета старија од Земље, можда са живим бићима. Недостаје Венера, која је настала касније, експлозијом, од ужареног језгра Фетона.

трвља и континената, изненадне пропасти великих царстава.

ДА ЛИ ЈЕ ВЕНЕРА ФЕТОНОВО ДЕТЕ?

Тек око 800 година пре н.е. наш планетарни систем се стабилизовао. Од „комете са ватреним репом“ постала је планета Венера. Једна, још смелија, хипотеза тврди: ако су заиста разумна бића са Фетона основала насеобину на Земљи, можда је то била легендарна Атлантида. Грчки филозоф Платон, који нам је оставио сведочење о потонулом континенту, описује Атлантиду као царство у коме су палата, куће и зидови били потпуно обложени металом. Овакав опис би вероватно одговарао и будућој људској насеобини на Месецу или Марсу.

Али вратимо се чињеницама. Да ли оне поткрепљују ову хипотезу?

роиди, мада би се према Тишес–Бодеевом закону на удаљености од 2.8 астрономских јединица од Сунца очекивала једна планета. Овај закон каже да планете круже око Сунца на одређеном законмерном међусобном растојању и даје формулу за израчунавање тих растојања. Резултати израчунавања показују упадљиву празнину између Марса и Јупитера, јер је њихово међусобно растојање два пута веће од очекиваног. Да ли је ту била путања Фетона?

ФЕТОН ЈЕ СЛИЧАН МАРСУ

Ако прихватимо некадашње постојање Фетона, поставља се питање какав му је био састав и где су данас његови остаци.

Астрофизичари деле све планете нашег Сунчевог система на две групе. У прву спадају оне ближе Сунцу: Меркур, Венера, Земља и

и средњом вредношћу густине појаса планетоида – Фетонових остатака (3.5 g/cm^3) можемо с правом претпоставити да је структура Фетона била слична Марсовој.

Има ли и других сличности између Фетона и Марса? Совјетске и америчке свемирске сонде сведоче о врло бурној геолошкој прошлости Марса: велики кратери и окамењена лава су вулканског порекла, а има доста знакова по којима се наслућује да је Марс некада имао сасвим другачију климу: трагови текуће воде. На Марсу, па и њему сличном Фетону, био је могућ живот. У загонетке Марса спадају и његова два месеца: унутрашњи, Фобос, необичног облика – издужен као кикирики, чија се неприродна брзина кружења око Марса може да упореди само са брзином вештачких сателита (7 сати и 39 минута). Деи-

мос, спољашњи Месец, изгледа да има врло малу масу, тако да неки астрономи претпостављају да је шупаљ; можда напуштени рудник неке древне цивилизације?

Ма како смело звучале ове хипотезе, једно је сигурно: Фобос и

Плутон је упадљив по својој ексцентричној путањи нагнутој више од 17° , као и необично спором окретању око сопствене осе: Плутон ротира за 6,4 земаљска дана док је много већим планетама Јупитеру, Сатурну, Урану и Нептуну за то довољно 10–15 сати.

других врста, пре 60 милиона година.

Али од пре 4–5 хиљада година имамо довољно усмених и писаних сведочанстава, која се у једном слажу: Венера није одувек била на нашем небу. Један индиј-

ски спис помиње само четири звездови, као и споменици племена Маја садрже подударности и у географским детаљима. Грчки историчар Херодот у 5. веку пре н.е. наводи да је од египатских свештеника сазнао да је Сунце у давна времена два пута изашло на супротној страни света. Стари мексички рукописи описују следеће догађаје: небески бог Кецалкоатл је напао Сунце, које 4 дана није хтело да сија. Много људи је страдало. Онда се змијолики бог претворио у велику звезду, која од тог доба излази на истоку. Потом су, каже даље хроника, дани, сати и годишња доба морали поново да се рачунају; с појавом нове звезде почело је ново доба. Кецалкоатлом су, иначе, Маје звале Венеру. А какве то има везе са Фетоном? Име Фетон потиче из грчке митологије. По грчкој легенди Фетон је покушао да управља Сунчаним колима, али је скренуо са небеског пута и изазвао пожар светова. Зевс га је за казну погодио муњом и претворио у јутарњу звезду.

ВЕНЕРА, ЗАСТРАШУЈУЋЕ БОЖАНСТВО?

Чудновато је да се све до 7. века пре н.е. Венера сматра једним од најважнијих и најстрашнијих божанстава. У древном Мексику је Венера била означена као „звезда која се пуши“, а у Талмуду се помиње пламени реп Венере. Тек касније, Венера постаје богиња љубави, а са опадањем њене моћи, почиње успон Марса.

Пре 9. или 8. века име Нергал (Марс) се у асирскоавилонским текстовима једва помиње. Тек после тога доба он постаје страшни бог рата. Бројни описи наводе на закључак да су се Венера и Марс срили у близини Земље. Да ли о томе блиском сусрету сведочи Хомеров опис тројанског рата, у коме су, осим Грка и Тројанаца, учествовали и богови са Олимпа? Да ли је Троја страдала у земљотресу, изазваном космичким збивањима?

И једна стара кинеска хроника сведочи о судару двеју звезда, а Плиније наводи да је пропаст Етрураца почела ванземаљским збивањима.

Космички потреси су оставили и материјалне трагове: линије Земљиног магнетизма, утиснуте у окамењеној магми, показују да је у последњих 3–4 хиљаде година више пута долазило до промене Земљиних полова. Да ли као последица за длаку избегнутих међупланетарних судара?

О промени Земљине путање сведоче и астрономске карте у гробу египатског везира Семута. Оне показују сасвим другачији распоред звезда од данашњег. То се не може објаснити природним померањем.

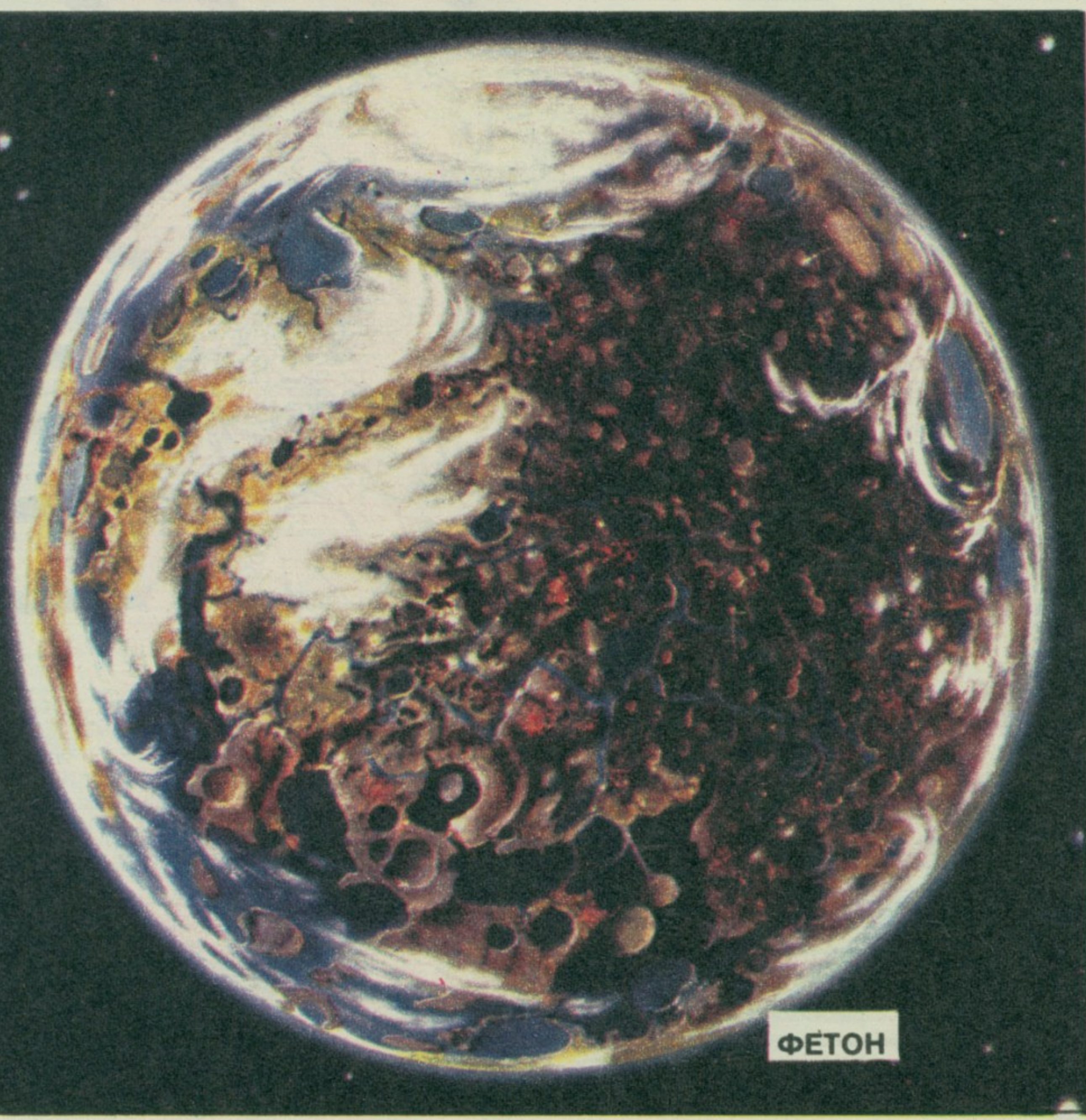
И древне вавилонске астрономске таблице, са подацима о најдужем дану у години, тачне су само под условом да се Вавилон тада налазио око $2,5^\circ$ географске ширине северније него данас.

Да ли је то довољно за закључак о постојању десете планете у нашем Сунчевом систему? Да ли је у нашем Сунчевом систему пре нас било високоразвијене цивилизације?

Б. П.

8. 5. 1987. ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК 7

КА АТЛАНТИДА?

ФЕТОН

Деимос су тако различити по облику и грађи да не могу да буду природни месеци Марса.

Астрономи који верују у некадашње постојање Фетона су и совјетски научници Ковал и Зенкевич. Према њиховој хипотези, Фетон се распрснуо пре око 175 милиона година. Неке од његових крхотина судариле су се са другим планетама и образују данас један од спољашњих Сатурнових прстенова. Карактерише их већа густина у односу на сам Сатурн. Овакве крхотине Фетона круже и око Јупитера и Урана.

„УВРНУТА“ ПУТАЊА МАЛОГ ПЛУТОНА

Осим ових малих, већи делови Фетона морају да буду негде у свемиру као месеци или планете: кандидати су Јупитеров месец Ио и Сатурнов Титан, као и планете Плутон и Венера.

И Венера има неке своје вредности. Њене екстремне вредности су изненадиле и совјетске и америчке научнике: иако су јој пречник, маса и густина сличне Земљиним, температура на њеној површини износи 500° а атмосферски притисак јој је 90 пута већи од Земљиног. Осим тога, обрће се „наопако“, у смеру супротно кретању казаљки на часовнику.

Одакле овакве неправилности? Ако се васиона посматра као прецизан механизам у коме небеска тела већ милијардама година круже истим путањама, овакви феномени тешко се могу објаснити. Они боље пристају у неки Сунчев систем катастрофа и криза.

За периоде најраније историје Земље нема писаних потврда, али има трагова геолошких промена, наглих резова у еволуцији биљног и животињског света: сетимо се изумирања диносауруса и хиљада

де које круже на небу. И вавилонски извори помињу само богове-планете Сатурн, Јупитер, Марс и Меркур. Венере нема иако је уочљива од ове четири планете. Кључ загонетке је надимак који су Венери дали Вавилонци: „Велика звезда која се придружила великим звездама.“ О појављивању нове звезде сведочи и племе Маја у Средњој Америци, затим племена на острвима Пацифика, као и кинески текстови. У најстаријој збирци кинеских текстова Шујинг помиње се појављивање нове звезде и доводи у везу са великим потопом, после којег су изнова морале да се одреде стране света, као и кретање Сунца и Месеца. Слично говоре и хебрејски извори, као и египатски папируси. Папирус Анастазија IV помиње збрку у одређивању страна света, када је југ постао север, а Земља се нагнула. Кинески, египатски, хебрејски тек-

СУЈЕВЕРЈЕ

РАЗНЕ
ПРОФЕСИЈЕ,
РАЗНА
ВЕРОВАЊА

ОВО ЈЕ САМО ЈЕДНА
У НИЗУ ЗАБРАНА,
НАРАВНО –
НЕПИСАНИХ, КОЈЕ
МОРНАРИ ПОШТУЈУ
ПРЕ И У ТОКУ
ПЛОВИДБЕ

Од свих професија у записима о сујеверју најчешће се спомињу људи везани за море. То је и разумљиво јер је судбина морнара дуго зависила од променљиве среће на мору, од ветрова, таласа, издржљивости једрењака. Зато су морнари развили читав „систем“ симбола за које су веровали да доносе несрећу.

Морнари, на пример, не воле да сретну свештеника кад иду према броду, а ни разроку особу јер се верује да је она „загледала“ у зло. Такође сматрају да пут не треба започети у петак. Велики песник енглеског романтизма Лорд Бајрон сматрао је да су то глупости и у Грчку се 1823. године запутио баш у петак. Они којима је потребно да потврде своја веровања тврде да је Бајрон због тога и умро у Грчкој.

Важно је и којом ногом се ступа на брод. Левом – никако, то ће „призивати“ зле силе. Морнари пазе и још на нешто. Они одбијају да се укрцају на брод коме је промењено име. Пре него што брод крене на прву пловидбу и данас се организује свечаност на којој се „крсти“ лађа. Обично се она „залије“ флашом шампањца. То је спомен на давна времена кад је, да би се умилостивили богови мора, за сваку поринуту лађу морала да се приложи жртва. Брод који је једном добио име морао је да остане с тим називом док не оде „у пензију“.

Птице које прате бродове на путовањима, албатроси или галебови, пред-

стављају (опет симболично) душе умрлих морнара и не смеју се убити. Лош знак је и ако брод непрекидно прате ајкуле – неко ће на њему умрети.

На броду није добро ако неко сувише гласно пева или звижди, то може да узбурка „духове“ и дозове буре и олује. Кад је невреме на мору, ниједан морнар се не усуђује да шије зато што на тај начин може да „пришије“ и лоше време које ће дуго потрајати.

Има још пуно „не“ за морнаре, да их сад све не набрајамо.

Позоришни људи су, такође, врло сујеверни. Они не воле да неко плете иза или на позорници због веровања да ће конкретни чворови у плетиву представити симболичне који ће тако везати представу „у чвор“. Није добро упалити три свеће на позорници, исто тако не ваља ако глумац, пре представе, вири кроз завесу и гледа колико је гледалаца у сали.

Каже се да је Шекспиров „Макбет“ предмет

сталних невоља у позориштима широм света, да чак има и глумаца који ће, без размишљања, одбити улогу у овој драми. Када је 1964. године отворено ново Национално позориште у Лисабону, прва премијерна представа која се играла био је „Макбет“. Неколико сати по завршетку, позориште је изгорело у великом пожару. Ову исту драму, док је 1967. припремана у Лондонском краљевском позоришту, пратио је низ невоља. Глумци су се разбољевали, а редитељ је, пошто је преживео инфаркт, био неколико недеља у болници.

Када је 1907. године Густав Малер завршио своју девету симфонију, одбијао је да је забележи под тим бројем. Знао је да су његови претходници Бетовен, Дворжак, Шуберт и Брукнер после компоновања девете симфоније, умрли. Додуше, Брукнер је компоновао десет симфонија али је прву означио нулом.

Касније, Малер је схватио колико је бесмислено такво сујеверје и 1909. се коначно „усудио“ и своју девету симфонију означио тим редним бројем. Касније је написао још једну.

Међу коцкарима постоји веровање о „почетничкој срећи“. Зато „професионалци“ у играма на срећу воле да се „закаче“ за неког аматера јер мисле да ће тако и на њих „прећи“ срећа. Сматра се да је позајмљен новац добар, па тако ниједан коцкар не воли било коме да узајми паре јер би му, на тај начин, дао и део своје среће. Уколико картарош шибицом пали цигарету током игре, његов супарник треба да укрсти друго зрнце преко његовог и тако му поквари успех у игри.

Таксисти сматрају да ће им посао ићи од руке ако добију број са „срећним“ цифрама, на пример седмицом. Продавци, посебно приватници, верују да ће их током дана пратити лош пазар уколико прва муштерија нешто не купи...

Причи о сујеверју, очигледно, никад краја. Тешко је покривати сва веровања јер, поред оних општеприхваћених, у сваком њиховом има доста локалног до оног, сасвим личног празноверја.

Правећи мини-анкете дошли смо до закључка да већина људи нерадо говори о сујеверју. Ако и верују у то да није добро да им црна мачка пређе пут или да срећу треба „потврдити“ куцањем у дрво, тешко да ће то и признати.

Друго, пуно њих има неке ситнице које су њихови лични „носиоци среће“. Ту су се нашли први дечји зубићи (то носе мајке, и понеки отац), често сасвим безвредни новчићи (ретко има сребрњака, нисмо „открили“ никог ко држи уз себе златник), привесци за ланчић „још од моје прабаке“, затим упаљачи који најчешће не раде, кутијице, писамца...

Можда бисте нам и ви открили своју малу тајну и написали шта носите „за срећу“. Или, ако вам се више свиђа, послали напис о неком сујеверју које смо ми изоставили а које „важи“ у вашем граду или крају у коме живите.

Очекујемо ваша писма.
В. Софреновић

Илустровао Зоран Петковић Петко

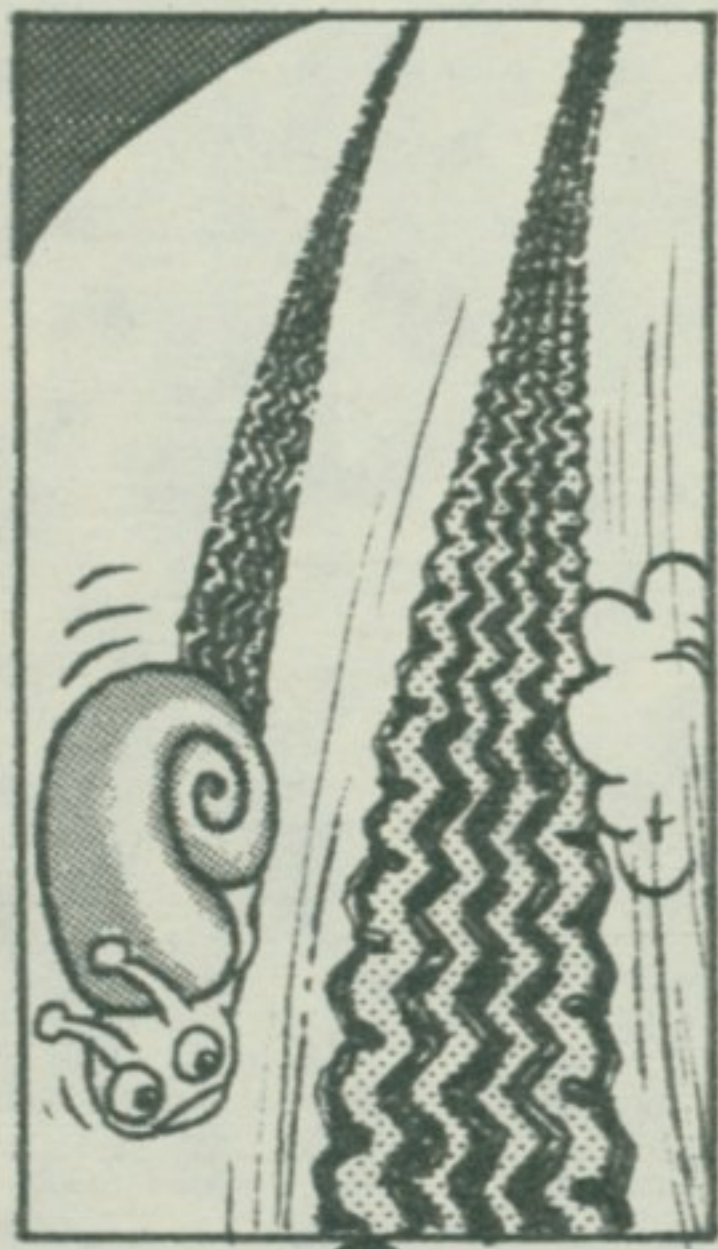

ЦИРКУС ЛЕТЕЋИХ ФИЗИКЕ

Јесу ли шире ауто-гуме брже?

Да ли широке гуме заиста омогућавају да аутомобил постиже веће брзине?

Вероватно да постоји извесно максимално могуће угаоно убрзање које точкови могу да остваре. Што је већи пречник гума, већа је и површина која се пребрише при сваком обрту точка, па је веће и линеарно убрзање аутомобила. Ако је снага аутомобила ограничена, употребом гума већег пречника смањује се угаоно убрзање, чиме се постиже исто линеарно убрзање као код возила већ снаге.

Како постати невидљив?

Невидљив човек, главна личност новеле Х. Џ. Велса, постао је невидљив променом индекса преламања свога тела. Колики треба да буде индекс преламања тела да би човек био невидљив? Да ли би невидљиви човек могао да види сопствено тело?

Човек би био невидљив ако би индекс преламања његовог тела био једнак индексу преламања светлости у ваздуху (индекс преламања светлости у ваздуху је нешто већи од 1, што представља вред-

НЕВИДЉИВИ ЧОВЕК

ност индекса преламања светлости у вакууму). Ако би индекс преламања тела био нешто већи од индекса преламања светлости у ваздуху, долазило би до преламања светлостних зрака из позадине, па би се присуство тог „полуневидљивог“ човека уочавало по изобличењу ликова иза њега, нарочито док би корачао. Да би „невидљиви“ човек сам био у могућности да види, своје тело мора да апсорбује део упадних светлостних зрака. Међутим, ова апсорпција светлости мора да буде довољно слаба да се лик „невидљивог“ човека не појави као сенка. Укратко, индекс преламања тела „невидљивог“ човека требало би да има реални део приближно једнак јединици и имагинарни део довољно велики да дође до апсорпције извесне количине светлости да би он сам могао да види, али апсорпција ипак не сме бити изнад одређене вредности.

Откуд циновски таласи?

Међу поморцима често круже приче о невероватно великим таласима, на које су наилазили у току својих прекоокеанских путовања. Капетан једног теретног брода видео је 1956. године код рта Хатерс, талас висок преко 30 метара. Многобројни извештаји из 1921. говоре

о таласима од готово 25 метара у северним деловима Тихог океана. Године 1933, у истом подручју виђен је талас висине преко 35 метара. Замислите себе како стојите на командном мосту испод таласа високог преко 35 метара!

Због чега се ови таласи изненада појављују и одмах нестају? Ако су на било који начин последица олуја, зар не би требало да их буде више од једног? Могу ли такви таласи бити последица изненадних земљотреса, на морском дну? Да ли се, ако су последица земљотреса, могу видети и на морима, а не само на океанима?

Огромни таласи на океанима су последица слагања више већих таласа исте фазе, до којег долази сасвим случајно и веома ретко. Они се не шире површином океана, већ се нагло јављају и исто тако нагло нестају, јер се таласи од којих су сложени брзо разилазе, сваки у свом правцу и са својом брзином, које се ипак незнатно разликују међусобно.

Због чега тканине бледе на сунцу?

На који начин Сунчева светлост „бели“ обојене тканине? да ли степен блеђења зависи од боје тканине? Због чега уљане

слике изложене сунчевој или флуоресцентној светлости бледе?

Органски молекули пигмената апсорбују ултраљубичасту светлост, она мења њихове молекулске везе и коначно мења неке од особина пигмената у вези са бојама. Ово блеђење боја под дејством ултраљубичасте светлости представља најозбиљнију опасност за слике по модерним галеријама и музејима, где се, због равномерног осветљења, користе флуоресцентне лампе (оне емитују и ултраљубичасте зраке, поред видљиве светлости). Слике се штите постављањем одређених филтера, који не пропуштају ултраљубичасту светлост или се музеји враћају добрим старим обичним сијалицама.

Могу ли астронаути из васионе да виде солитере?

Који су најмањи предмети које астронаути, док круже око Земље, могу да уоче на њеној површини? Да ли и дању и ноћу могу да виде велике градове, или неке друге велике грађевине, пирамиде, на пример? Прва свемирска сонда упућена на Марс представљала је разочарење за многе, по-

себно за оне који нису научници, јер није открила знаке интелигентног живота. Које знаке интелигенције би астронаути могли да открију на Земљи, снимајући њену површину фото-апаратом који има моћ разлагања од рецимо 1 km (то је просечна вредност коју имају фото-апарати на метеоролошким сателитима)? Ако мислите да то није довољно, колико би требало да износи моћ разлагања да би се снимили знаци живота?

Претпоставимо, на пример, да астронаут посматра Земљу, кружећи око ње по орбити од око 800 km изнад њене површине. Ако је посматра без икаквог телескопа само сопственим очима биће му веома тешко да открије знаке интелигентног живота. Моћ разлагања његових очију је ограничена и дифракцијом, односно растојањем на коме може да разликује два одвојена мала предмета зависи од дифракције светлости на кружним очним отворима. (Код неких животиња моћ разлагања је ограничена величином фоторецептора у мрежњачи, односно оне не могу да разликују ликове мање од те величине). У случају људског ока, најмањи предмет које оно може да разликује заузима око 0,0005 радијана у видном пољу. Ово значи да астронаут једва може да раздвоји предмете од једног километра на Земљиној површини. Са тако ограниченом моћи разлагања, тешко се могу уочити објекти и грађевине које је човек направио. Основни знак постојања интелигенције су геометријске структуре, као што су, на пример дуге, праве аутостраде. На хиљадама фототографија Земљине површине, снимљених помоћу метеоролошких сателита са моћи разлагања од 0,2 до 2 километра, једино су се могли да препознају један ауто-пут и железничка мрежа за транспорт дрвета негде у канадским шумама.

Књигу „Летећи циркус физике“ у издању „Вука Караџића“ из Београда превели су др Драгана Поповић и мр Душан Коледин

Живи свет океана:

ПЛОВЕЋА ТВРЂАВА

Док други становници мора и океана морају у борби за опстанак да се ослоне на једно једино оружје, „жар-риба” је двоструко и троструко наоружана

Ово биће као из бајке изгледа попут дела неког надреалисте, можда Салвадора Далија: мешавина прарибе, бодљикавог прасета и рајске птице са велом. Али при помисли на додир овог створа обузима нас језа. Инстинктивно осећамо да иза све раскоши облика, боја и шара вреба смртна опасност. С правом, јер је бајно створење, које биолози (по)знају као „жар-рибу” (pterios volitans) једно од најлепших али и најопаснијих у животињском царству.

Када рониоци у тропским коралним морима угледају ове рибе, знају да морају да буду крајње опрезни. Јер оне спадају у најотровније становнике мора.

Своје отровне бодље на леђима и трбуху, користе као смртоносно оружје чим им запрети опасност. Нападају противника и покушавају да зарију у њега раширене отровне бодље. Опасно одбрамбено оружје ради на следећи начин: дуге, оштре бодље имају жлебоце и омотане су опном. Када се врх бодље зарије у противника, отровне жлезде на бодљама се стисну и отров потече кроз жлеб у тело жртве.

За остале рибе нису кобне само отровне бодље, већ и пераја дивних боја, као и вео. Ако су плен мање рибе, жар-риба их сатерује у шупљине стења или дупље, користећи притом раширена грудна пераја као мреже. Када је жртва сатерана у замку, жар-риба разјапи своје растегљиве чељусти и усиса плен.

Посматрања су показала да су многе жртве потпуно „слуђене” и пометене ловчевим бизарним шарама и бојама. Његов облик се оптички разлива у збрци шара и боја, тако да постаје невидљив за противника. Када се ради о великим рибама-грабљивицама, ове боје имају другу улогу: сигнализирају смртну опасност.

Жар-риба на свом терену не мора да се плаши – њу само изузетно изазивају на двобој. Чак се и противници, орни за борбу, с уважавањем држе на сигурном одстојању.

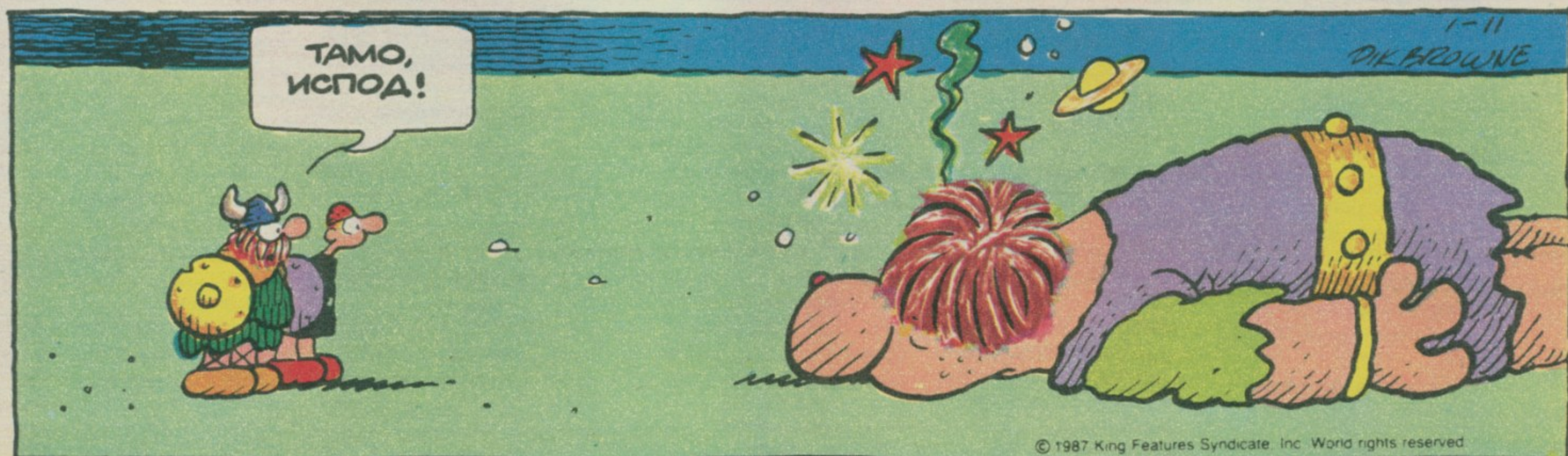
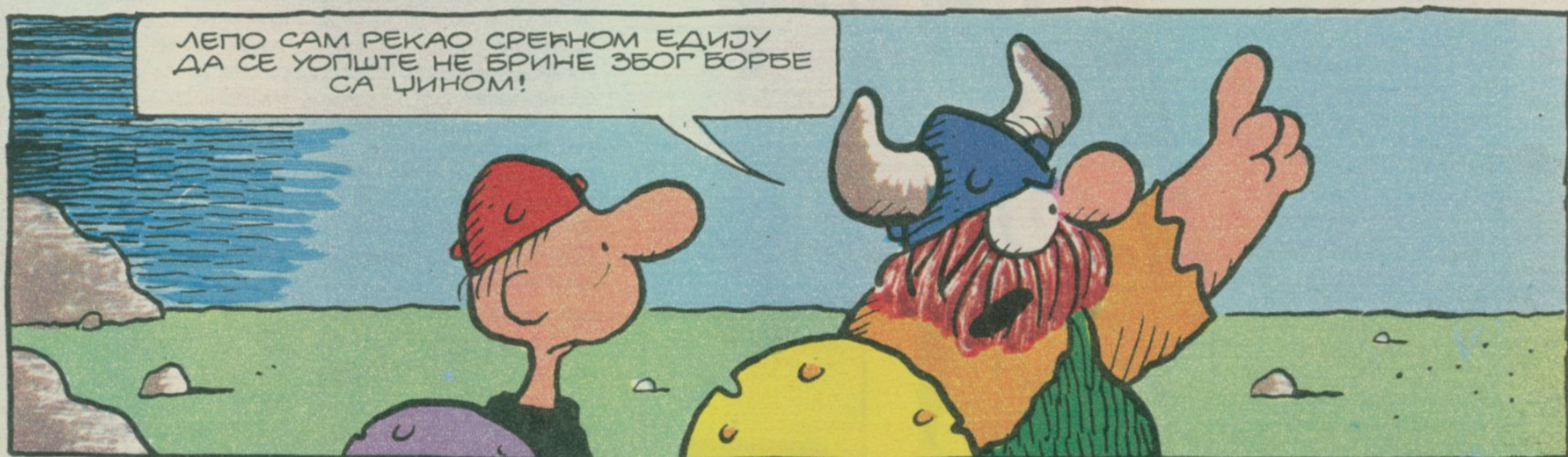
Б. П.

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ШКОЛА ЛЕТЕЊА

ДРУГИ ЧАС

Оног тренутка када је се бични Дедал (кога можемо да сматрамо првим инструктором летења у историји!) „због болесне зависти“ прилично непромишљено бацио свог надареног ученика Талуса са зида Акропоља, догађаји су – чак и за ваздухопловство – почели да се одвијају филмском брзином.

Јер, са рођењем једне од најлепших ваздухопловних легенди, оне о Дедаловом и Икаровом бегу на крилима из тамнице критског краља Миноса, рођени су и први ваздухопловци. Све до почетка овог века многобројни занесеници скакали су са црквених торњева, зидова и брежуљака, поскакивали на месту, кашљуцали у диму првих авионских мотора – од којих су неки били и на парни погон! Чак је и Херберт Џорџ Велс, један од очева научне фантастике, у својој футуристичкој брошури из 1901. године изјавио: „Додуше, не сумњам ни у практично остварење лета, ни у снажан утицај лета на људску егзистенцију, али истовремено сматрам потпуно невероватним да би аеронаутика икада могла одлучујуће утицати на саобраћај... Човек по природи није албатрос. Он је двоножац који корача по тлу.“

Шта би данас рекао Велс када бисмо га у туристичкој класи „џамбо-џета“ понудили шољом енглеског чаја?

Вероватно би се загрцнуо!

Није ваздух тако мек

Ваздухопловство је рођено у борби човека са ваздухом и Земљином тежом. Најбитнија ствар коју је човек схватио гледајући птице била је да и тело теже од ваздуха може да лети ако се креће одређеном брзином (сетите се само спектакуларних сцена на тркама „формуле 1“!), као и то да су за летење потребна крила.

Посматрајући кретање ваздушне масе која је каткад испољавала ужасну снагу и носила, као од шале, читава стабла, па и камене блокове, човек је логично закључио да је снага те масе утолико већа уколико се она брже креће. Сходно томе, да би се неко тело кретало истом брзином кроз ваздушну масу која мирује, неопходно је развити исту снагу.

Тако се развила наука звана аеродинамика (по грчкој сложеници „ваздух-сила“), ко-

летење кроззвучним (транс-соничним) брзинама, летење надзвучним (суперсоничним) брзинама и летење великим надзвучним (хиперсоничним) брзинама.

ТЕОРИЈА ЛЕТЕЊА БЕЗ ПЕРЈА

Ако сузимо отвор баштенског црева, млаз воде повећава брзину (а, б, ц) зато што у сва три случаја у јединици времена мора да прође иста количина воде. Ако пинг-понг лоптицу приближимо млазу воде из славине (д), млаз ће „усисати“ лоптицу, али ће при том и сам променити путању. Дакле, с повећањем динамичког притиска флуида за одговарајућу вредност опада његов статички притисак. На узајамном односу ова два притиска почива и узгон који се ствара на авионском крилу.

Особине ваздуха

ја изучава све појаве и законе што делују на тела која лете у ваздушном простору. Аеродинамика има одлучујући значај код одређивања најповољнијих облика крила, трупа и других делова летелице. Циљ је да ваздухоплов лети што брже, што више и што даље, са најмањим могућим утрошком снаге.

Од времена браће Рајт, па све до другог светског рата, авиони су летели једино подзвучним брзинама. Но, убрзо је подела према брзини летења авиона постала много живописнија, па тако, поред летења подзвучним (субсоничним) брзинама, имамо и

Лако је приметити да као основица за поделу служи брзина звука (333 метра у секунди). То је зато што је брзина звука (заправо, зона звучних брзина) преломна граница до које се ваздушна маса понаша на један начин, а када се ова прекорачи – на сасвим други, због појаве стишљивости ваздуха. Изражене у километрима на час, те брзине при подзвучном летењу износе од 0 до 900 km (или до 0,8 брзине звука, то јест јединице зване „мах“), при кроззвучном летењу од 900 до близу 1,350 km (до 1,2 брзине звука,

односно „маха“), а изнад тога су брзине надзвучног летења.

При летовима на малим брзинама ваздух се понаша као нестишљив флуид. Дакле, мењају се притисак и брзина, док густина ваздуха остаје приближно иста. Појаве које настају при кретању нестишљивог флуида проучава аеродинамика малих брзина.

Када се брзина лета приближи брзини звука, ваздух почиње да се понаша као стишљив флуид (све више почиње да личи на чврсто тело!); поред притиска и брзине, мења се и његова густина, па појаве при кретању стишљивог флуида проучава аеродинамика великих брзина.

Дубоки океан ваздуха који окружује Земљину лопту и назива се атмосфером силно је тежак. Отприлике, пет квадриона тона (петица са петнаест нула)! Израчунато је да површину нашег тела просечно притискује двадесет тона ваздуха. Али, то не осећамо, зато што ваздух испуњава и унутрашњост нашег тела. Ако би притисак спољашњег ваздуха био елиминисан, као у међупланетарном простору, наше

(излазне) ивице крила ваздух, због закривљености аерофила, мора да прође нешто дужи пут преко горње површине него дуж доње. Али, да би га превалио за исто време, принуђен је да горњом површином хита брже. Због тога настаје разлика у притисцима: притисак на доњи део крила је повећан, а на горњи смањен, па настаје вертикална компонента узгона. Крило – и цео авион са њом – полеће.

Сада је лако схватити које силе делују на авион у лету: мотор обртањем елисе ствара вучну силу (код млазних авиона имамо посла са потисном силом), која делује у смеру лета. Носеће површине авиона – крила и хоризонтални реп – стварају силу узгона и, удружени са трупом, штетну силу чеоног отпора. Сила тежине авиона супротставља се сили узгона, делујући вертикално надолу.

На авион који стоји непокретан на почетку писте делује само једна сила – сила тежине авиона.

Када пилот једноставним покретом ручице гаса драматично повећа обртаје мотора, авион почиње да убрзава. Ваздух сада показује своје право лице, па чеони отпор расте. Али, док је летелица још на земљи, треба савладати и отпоре котрљања.

Јасно је да су сада све силе пробуђене. Предњачи вучна сила и тако ће бити све док авион буде убрзавао. Када сила узгона достигне одређену вредност, једнаку целокупној тежини авиона, он тек овлаш точковима додирује тло.

На срећу, авион има још снаге у резерви. Ваздух све брже струји око његових крила – и сила узгона односи коначну победу у овој деликатној трци са последњим метрима писте. Летелица је у ваздуху.

Авион се пење. То значи да је вучна сила већа него у хоризонталном лету. Да би се авион задржао на жељеној висини лета, вучну силу треба смањити. Уколико авион одржава непромењену брзину лета, вучна сила је изједначена са силом чеоног отпора. Кад авион крене у понирање, вучна сила мора да буде осетно мања од оне која је потребна за хоризонтални лет. То су тренуци предаха за авионски мотор јер је тада главна погонска снага – сила Земљине гравитације.

На тананој равнотежи четири силе – узгона, отпора, вучне силе и тежине – почива читав ваздушни транспорт.

Зоран Модли

ШКОЛСКА САМОПОСЛУГА

Разговор је почео шалом на рачун изгубљених часова, на чему су нам били веома захвални, а онда је смех загро и стидљиви осмеси заменили извињења што о променама које их очекују на јесен – готово ништа не знају.

– Хоћете да причамо о тој реформи? – питала је плавокоса девојчица. – Онако у стилу „поклони се и почни“? Ја ценим анонимност, не бих да се представљам, а о новој школи баш ништа не знам!

Осталима није сметало да кажу своје име и мишљење.

– Ако ова замисао не успе, шта ће бити с нама? – забринут је **Далибор Цветковић**. – Где могу са петнаест година дефинитивно да се одлучим! Причао сам са родитељима и чини нам се да није лоше да конкуришем за војну школу у Сарајеву. Тако си сигуран за будућност. Иначе, све ово са школством уопште ми се не свиђа. Није ствар у учењу, то ми не пада тешко, него што се осећам као заморче.

Маја Касалица каже да јој је однедавно све теже да учи и мора себе на то да присиљава јер су петице неопходне да би уписала школу коју жели.

– Мени уопште није јасно како ће изгледати нова школа – каже Маја. – Не знам ни да ли ће мој избор бити прави. Све то ме ужасно оптерећује, стално размишљам, распитујем се... Одрасли говоре „јадна деца“ а питам се шта чине да то не будемо!

Силвана Станковић жели да буде лекар и помаже људима.

– Не пада ми тешко што сада треба да бирам позив јер знам шта хоћу – самоуверена је Силвана. Школа ми је на првом месту, много учим, пети-

це су неопходне за упис у бољу школу. Таква – по мени – није, рецимо, пољопривредна школа. Прилично сам активна у пионирској организацији. Додуше, мислила сам да се и то бодује, али изгледа ништа од тога. Ваљда ће ми одличан успех омогућити да остварим жеље и обучем бели мантил.

И Биљана Буковчић је одличан ђак, али је одлучила да упише пољопривредну школу:

– Мислим да је то добар избор. Уверена сам да је погрешно сврставати ову струку у „нижи“ ранг. Учим и енглески језик на РУ „Браћа Стаменковић“, мислим да ћу наставити студије.

– Ни мени не смета што неки о пољопривредној школи говоре као о „школи другог реда“ – каже **Оља Старчевић**. И моји родитељи се слажу да се тамо упишем.

Зоран Миљковић је чврсто одлучио да постане милиционер:

– Бесан сам што нико не уме да ми објасни која је то школа и какви су услови уписа. Говоре да је то тежак посао, да милиционери не добијају станове. То ми не смета, моји родитељи имају кућу. Ако не успем да се упишем у ту школу (ваљда ћу сазнати која је и где) бићу ватрогасац. Свиђа ми се њихова униформа!

Сузана Ристић је у дилеми:

– Често почињемо разговор о тој теми, али никако да се сложимо. Родите-

тељима се свиђа једно, мени друго. Да имам више од четрнаест година, вероватно би то било лакше. Овако, не знам...

Ни **Виолета Станковић** није изабрала будући позив:

– Сваки час мислим на нешто друго – искрена је Виолета. – Пожелим да будем програмер, а онда се уплашим да је то много тешко, јер заправо и не знам шта је! Затим ми падне на памет како је лепо бити манекен...

Јелена Ђерић, одлична ученица, хоће да буде новинар:

– Ову своју жељу свакако ћу да остварим без обзира што се моји родитељи не слажу. Сматрају да је то тежак посао и да није за жену. Па нека. Доста ми је што због њих учим енглески који не волим!

– Мени све то личи на шалу – с неверицом врти главом **Андрејана Ружић**. Можда се и предомисле. Ако буде промена – па навићи ћемо се на њих као и ђаци пре нас.

Припремила
И. Миладиновић

Купон с ликом Паје Патка исеците и залепите на дописницу или коверат. Слободно питајте – стручњаци одговарају.

Наши гости:

ученици
осмог
разреда
Основне
школе
„Олга
Петров“ у
београд-
ском
насељу
Падинска
Скела

ВОЛИМ УНИФОРМУ

ПСИХОЛОГИЈА

Похађам III разред правне струке – техничар за управне послове. Могу ли да се упишем на Филозофски факултет – група за психологију?

ГОРДАНА ЈОВАНОВИЋ
Владичин Хан

Из ове струке може се право на Филозофски факултет. Само, имај у виду да је за ову групу конкуренција веома оштра, јавља се много већи број младих него што може да се упише.

ДАКТИЛОГРАФ

Мислим да је дактилографски посао добар, да куцање није много тешко и желела бих да то учим. Која је то струка и колико година се учи?

СЛАЂАНА ВЕСЕЛИНОВИЋ
Чока

Дактилограф припада биротехничкој струци – трећи степен стручне спреме. Значи, школовање траје три године.

Нека
ми
клинци
скачу
на
главу!

**ЈА САМ СРЕЋАН ЧОВЕК.
ИМАМ ДВОЈЕ ЧАРОБНЕ
ДЕЦЕ, ЖЕНУ КОЈУ ВОЛИМ
И КОЈА МЕ РАЗУМЕ,
НЕКАКАВ
СТАТУС,
ПОПУЛАРАН
САМ
ШТО
САМ
И
ЖЕЛЕО.
САМО,
НИСАМ
БОГАТАШ,
НАМА
НЕ
ЛЕПЕ
ЛОВУ
НА
ЧЕЛО**

Устајем ујутру рано, јако рано једино када идем на пецање или када путујем негде авионом. Иначе, код нас око седам почиње звоњава сатова. То се моја жена Гага буди и полази на посао. И ја се онда онако мало трзнем, окренем на другу страну и наставим да спавам. Негде око десет, таман када ми је најслађи сан: насилно ме пробуде. Тамара и Борис почињу да скачу по мени, то им је локални кућни спорт. И када ми скачу на главу око петнаест секунди, ја се предам, подигнем се, одбауљам до купатила, умијем се и добрих петнаест минута лутам као изгубљен по кући, док не дођем себи.

Око десет и петнаест укључујем телефон. Ако се пре тога укључи, или увече не искључи, то је опасно по живот пошто има неких раноранилаца који просто обожавају да зову људе око седам-осам ујутру.

Не доручкујем никада. Код нас доручкују само деца, обично јаја или глупаву паштету и виршле. Деца се навикла на отровано месо и то воле. Ја пијем прву од безбројних црних кафа, јаку и слађу, из огромне шоље. Онда седнем с Тамаром да радимо домаћи.

Прво урадим српски и математику, ја сам за то задужен, мада она хоће прво ликовно и музичко. То траје негде до дванаест уз доста муке и зноја а паралелно с тим све време телефони звоне као блесави.

А када моја жена ради у поподневној смени, бака, моја ташта, води ујутру Тамару у школу, јер и она иде у две смене. Тада могу мало дуже да спавам без обзира што ми Боки скаче на главу. Он је мањи и лакши, а и нема домаћи.

Негде око један је кулминација звоњаве, сваких пет секунди зврји телефон и ја трчим и истовремено разговарам и са саговорником, и са Тамаром, и са таштом, и са Бокијем. Зову разни људи, због посла или приватно, или ја зовем своју фирму ПГП РТБ (са којом имам уговор), или се чујем са мојима из бенда.

Око два сата моја Гага дође с посла и прилично је уморна. Она је службеник у банци, воли да ради и сматра да је добро када жена има свој посао. И ја мислим да је у реду што ради, нека буде задовољна. Онда нешто ручамо, разне мусаке, нешто што ташта спреми, или отворим фрижидер и узмем оно што има, било шта. Срећа што ташта живи с нама, само понекад оде, прави турнеју по сестрама, па дође моја мајка.

Када ручамо, телефон ту малчице стане и око четири је време за мало одмора. И таман када се спреим да одремам, Боки почне да прави колутове, или узме столицу па се пење на прозор, или ставља ексер у утикаче. И уопште, откако је проходао, никада га нису занимале играчке него само забрањене ствари па смо принуђени да све подижемо на ниво који не може да дохвати.

Док покушавамо да се бар мало одморимо као људи, Боки јуриша на видео, на радио, ломе плоче и, пошто је јак, све живо што ухвати уништи. Због њега смо променили већ три телефона. Ту од одмора нема

Бора Ђорђевић, вођа „Рибље Чорбе“, има тридесет четири године и пет година је у браку. На слици је комплетна породица: Бора, Драгана-Гага, Тамара од седам и по година и Борис од три и по.

ништа. Где да тучем дете, јако је осетљив и увреди се чак и када се повиси глас. Иначе није зао, није, силеџија, само је много жив и радознао. Чим мало поодрасте, водићу га на реку да га научим да пеца и остало.

Око пет-шест, жена и ја се договоримо шта ћемо увече. Зависи од дана. Када смиримо и намиримо децу, идемо код пријатеља или људи долазе код нас. Разне екипе. Оливер Мандић и његова Биби, Милан Поповић-Поп, Миша и Даја, Вељко и Мина, Џинџер и Јасна... Бака је по том питању океј. Ако она није ту, моја мајка чува клинце.

Петком и суботом гледамо обавезно да урадимо неку „тезгицу“, обично ван Београда. Рецимо, око шест дођу кола и возе нас у Гроцку. Домаћин и организатор је тамошњи вајар Марко Матић Маша. Он је, невероватном случајношћу, пре пет-шест година направио од дрвета једно фантастично куче које страшно личи на ово са омота албума „Ујед за душу“, тачније, из песме „Зашто куче арлауче“. Борис и Тамара су се сложили да је то један опасан вук и вајар Маша им га је поклонио.

Тако се Гага, ја, Џинџер и Јасна потрпамо у кола и одемо код Матића у Гроцку. Вече поезије, та моја „тезгица“, почиње у осам, у малој дискотеци. Последњи пут је дошло око четиристо људи да ме чује. Ту нема бине и пењем се на столицу, читам им песмице, повремено прекидам и пуштам музику с најновије плоче. Лепо ме примају. То траје четрдесет пет, педесет минута, како сам расположен.

Идем и у друга места, дружим се с људима, поред лове од тезге, а та лова и није тако велика, добијем од уметника и понеку слику или графику, па су ми се зидови у стану прилично попунили. После вечери поезије обично ме зову у кафану, рецимо у „Винограде“ у Гроцкој, међутим, ја не могу, помало сам танак са живцима када је у питању гомила. Није ни чудо после оволико година а и знам да би у кафани било к'о да игра мечка.

Када, после тезге, стигнем у Београд, морам да вечерам, осим када се враћам из Гроцке или места где су домаћини љубазни као вајар Матић. Ако увече хоћу добро да се наједем, идем у „Ступицу“. „Шуматовац“ је некад био кафана. Сада, од београдских, највише волим „Гргеч“ у Булевару револуције. То је права пролетерска кафана, близу ми је и, када баке штрајкују, узмем шерпицу, не мрзи ме, и донесем кући рибић у кајмаку. И деца воле, обоје су, као и ја, корпулентни.

Ја умеам само да скувам кафу и да направим прженице и то некад радим да обрадујем децу. Једини је проблем што често нисам ту и не стижем да много учествујем у свему томе.

Имам фазе када радим, постоје месеци када пропишем себи стих или песмицу дневно. Тако идем по датумима и то уредно водим и од тога сваки пети стих ваља, сваки пети је употребљив. Наравно, када изиђе нови албум, као што је пре пар месеци „Ујед за душу“, потпуно сам распамећен. Јурим по промоцијама, има ме по новинама, радију, телевизији, правим концерте на све стране и, уопште, бомбардујем публику свим медијским оружјем да прихвати плочу, да се што боље прода.

У тој фази, а то је једном годишње већ толико година, не стижем да гледам ни видео, само ноћу напишем који стих и помало читам. Од књига, невероватно, опет гутам дечију литературу. По трећи пут читам „Господара прстенова“ и одговлачим пошто је толико лепа књига да ми је жао кад се заврши.

Постоји, наравно, и фаза када се ради плоча. Пре подне ми је и тада исто, то се, изгледа, никада не мења, домаће задатке не могу да избегнем.

Прво иду пробе за плочу. За последњу смо почели крајем септембра и то свакодневно по два-три сата, а у новембру смо ушли у један студио и за два термина направили неке демо-снимке, али само да чујемо како звуче и да ли су пристojне. Онда смо их пуштали пријатељима који су викали ова ваља, ова не ваља. У ствари, пуштали смо их људима који немају много везе са музиком па су објективно уво.

Затим смо нешто изменили, опет ушли у просторију за вежбање, направили још три песме, неке избацили, ушли у студио и снимили тринаест песама. Једну смо избацили, две смо ставили на сингл, чак и ону фамозну „Зашто куче арлауче“ и ту смо се зезнули јер је испало да се на ту песму деца пале, да је она хит. Сматрали смо, ипак, очигледно погрешно, да плоча мора да има одређено достојанство, да не кажу песма је јефтина, ставили је због тиража.

Снимали смо у студију преко пута београдског хотела „Ексцелзиор“ сваког дана, пуних месец дана, од после подне па до дубоко у ноћ, докле издржимо. За време паузе, или у досадним деловима када иде оно бескрајно понављање, обично скокнем до кафане преко. Овога пута сам све време пречучао у студију јер сам због повређене Ахилове тетиве био на штакама па ми је оних тринаестак степеника представљало непремостиву препреку.

Док се снима, тих месец дана, нема тезги, само се то ради. Али, за време овог снимања, успео сам, не знам како, да направим неколико сонгова за представу „Сироти мали хрчки“ која се игра у „Атељеу 212“. То је био рад у пет ујутру у другом студију.

Поред толиког рада нисам милијардер. Порески систем је такав да ти узме и црно испод нокта. Нисам чак испунио услове да платим порез на укупну зараду од прошле године, неких четиристо тридесет старих милиона. Ако хоћу да се обогатим, могу, али морам да радим на црно, а то помало избегавам. То би значило одеш у неку селендру, одсвираш свирку, кеш лову у џеп и кући. Нама не лепе паре на чело, нас не зову кафеџије из иностранства да дођемо и свирамо.

Истина, одемо жена и ја напоље, до Амстердама, то ми је омиљен град. За последње четири године били смо двапут. Са децом и бакама летујемо у селу Мишићи између Петровца и Сутомора, тамо мој побратим Ратко има пицерију „Сирена“ и он тамо не дозвољава гостима да ме салећу, савршено сам заштићен. Лепо је бити славан и популаран, то сам баш и хтео, међутим, јако је пријатно кад ме побратим на летовању штити. Скочим и лево-десно до Улциња и Петровца, врзмам се ту и тамо. Када успемо, жена и ја побегнемо сами на седам дана до Цавтата. Или идем на реке, понесем штапове и пецам.

Мој идеалан дан: спавање до дванаест-један сат, телефон подешен тако да само ја могу да зовем оног ко ме занима, а да мене не може да зове нико; жена, моја Гага, не ради, седимо код куће заједно; деца скачу по глави, то је у реду и треба да скачу, слажем се, али никако пре подне; ја до шест увече у пижами, обавезно у пижами; негде око осам-девет да се негде изађе да се дружи с пријатним људима; око три да се легне. То би био, тако, перфектан дан.

Тај филм се, наравно, не даје. Ја сам иовако срећан. Имам двоје чаробне деце, жену коју волим и која ме разуме, добар статус, одличне пријатеље, популарност... Без обзира што никада не легнем пре два-три ујутру, увек прилично уморан, и онесвестим се. Да би ми сутрадан ујутру деца опет скакала на главу.

Снимко: Милан Ђурица

ДОБРО ИХ ЗНАТЕ - ПРЕПОЗНАЈТЕ ИХ!

МЕРИЛИН МОНРО

ЏЕМС ДИН

МАРЛЕН ДИТРИХ

МИК ЏЕГЕР

ПРИНЦ ЧАРЛС

РОМИ ШНАЈДЕР

ЕЛИЗАБЕТ ТЕЈЛОР

ЏОН ТРАВОЛТА

БРИЖИТ БАРДО

БАРБАРА СТРЕЈСЕНД

Кад се роди беба, нема оног ко неће утврдити како је „исти тата“. Други ће опет истим сигурним тоном рећи: „Иста је мајка!“

Суштина тог прастарог ритуала тражења „некога у некоме“ је у вечной човековој жељи да свему одреди место.

У многим нашим крајевима и петнаестогодишњака нико неће питати „Ко си?“ него обавезно – „Чији си ти, мали“. И кад дечко каже да је оног Мирка Петровог, онај ко пита задовољно клима главом. Да, да. Сада све зна о њему!

Слике деце које видите на овој стра-

ИНСТАНТ КЊИГЕ

Ево једног новог подвига који нам је омогућила информатика: штампање

књиге у року од 24 часа. Довољно је имати прочит компјутерски програм, који се зове READ-STAR III. Ујутро писац

преда рукопис књиге откуцан на писаћој машини. Захваљујући скенеру, рачунар идентификује слова и претвара их у информативни код. Посебни софтвер за обраду текста исправља слова која скенер није добро препознао због евентуалних гешака у куцању или мрља на папиру. Затим се одабира тип слова, величина, проред итд. Потом се равна лева и десна маргина, праве се наслови и преламају странице. Све то се ради аутоматски. На крају се рачунар телефонским путем повезује са офсет штампаријом. И већ у току поподнева, први примерци су одштампани. Остаје само да се увезу и да се направе корице.

В. И.

ОВЦА, УЗОРНА МАЈКА

Понашање мајке овце је изванредан модел за проучавање стварања везе између мајке и младунца.

вили су да постоје два физиолошка чиниоца: лучење хормона везаних за порођај и механички надражај изазван изласком јагњета из мајчине утробе. Овца веома брзо за-

чета. Интересовање овце за јагње јавља се нагло, одмах по његовом доласку на свет. Већ два сата после рођења, мајка овца непогрешиво препознаје своје јагње. Француски истраживачи су недавно испитали тај феномен и утврдили механизме који до њега доводе. Устано-

памти карактеристичан мирис свог јагњета – чија амнионска киселина, која је иначе одбојна, постаје привлачна током једног кратког периода. Истраживачи су вештачки створили те услове и изазвали су мајчинско понашање код оваца које се нису јањиле.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

ни у неку руку су слом те „вековне народне мудрости“. Једноставно, само малог принца Чарлса вредело би пре пар деценија питати чији је, а имена осталих очева не би нам одавала ништа о деци. Снашли се после и без тате. И пошто ствари тако стоје, ово треба схватити као лепу прилику да се забавите.

Слике су пред вама. Испод су имена. Наравно, измешана. На другој страни су ваши познаници са телевизије, из новина, са филмског платна, са омота плоча. Па, сад покушајте. Можда је најбоље да пођете од принца Чарлса, знате му родитеље.

С. Р.

ОДГОВОРЕ ЋЕТЕ НАЋИ НА СТРАНИ 48-49

BUŠIDO

Кодекс самураја

ПУТ РАТНИКА-КЊИГА
ЗАКОНА КОЈИ СУ СЕДАМ ВЕКОВА
УПРАВЉАЛИ ЖИВОТИМА
САМУРАЈА

2 ИЗДАЊЕ

Шта је покретало самураје на надљудске подвиге? Зашто је за ратника постојала само једна казна-харакири? Шта је навело камиказе пилоте да добровољно одлете у смрт? Који су то принципи због којих се самурај никад не предаје? Зашто и како су баш у Јапану настале најсавршеније борилачке вештине? Који узрок лежи у основи муњевитог јапанског успона после II светског рата? Одговор вам даје **БУШИДО** – књига која открива свет самураја и осветљава извор јапанске традиције. Поглавља: Храброст, Част, Лојалност, Самоконтрола, Васпитање и обучавање самураја, Харакири и освета, Мач-душа самураја, потврдиће вам да је **БУШИДО** најстрожи кодекс животних принципа који је икад састављен! **Цена књиге 3.200дин.** Попуните **наруџбеницу** и још данас је **пошаљите на адресу:** **ИНТЕРМЕДИА**, пошт. факс 20-104, 11030 Београд 8. Шаљемо одмах – платићете поштару кад вам књига стигне.

НАРУЉБЕНИЦА

ком. књиге ЕГИПАТСКА РЕЛИГИЈА по цени од 3.300дин.

ком. књиге БУШИДО по цени од 3.200– поужећем.

Порукујем

поузећем.

Порукујем

Име и презиме

Улица и број

Поштански број и место

НОВО!

ПРВИ ПУТ У ЈУГОСЛАВИЈИ

Е. А. Волис Баџ ЕГИПАТСКА РЕЛИГИЈА

Египатске идеје о загробном животу

Књига једног од најчувенијих светских орјенталиста и археолога, директора одељења египатских и асирских старина Британског музеја. Руководио је ископавањима у Асуану, Гебел Баркалу, Ниниви и Деру. Прикупио и превео велики број таблица писаних клинастим писмом, египатских папируса и грчких коптских, сиријских и етиопских рукописа. **ЕГИПАТСКА РЕЛИГИЈА** је један од најзначајнијих његових радова и незаобилазно дело за разумевање идеја и веровања која су више од 5000 година одлучујуће утицала на верски и друштвени живот Египћана. Мит о стварању света, Египатски богови: Ра, Изиде, Маат, Шу, Анубис, Тот, Амен, Хатор, Нефтида, Птах, Хапи... Озирис-бог ускрснућа, Химне Рау и Озирису. Обичаји балсамовања и сахрањивања умрлог. Подземни свет и паклене муке најдрње таме. Последњи суд. Мерење покојниковог срца на Теразијама правде. Однос тела, душе, духа, срца и сенке. Путовање душе у загробни свет. Бесмртност и живот на Пољанама Вечности. Илустровано бројним цртежима са папируса. **Цена књиге 3.300 дин.** Шаљемо одмах – плаћа се поштару приликом пријема књиге.

Наруџбеницу шаљите на адресу:
ИНТЕРМЕДИА, пошт. факс 20-104
11030 БЕОГРАД 8.

8. 5. 1987. ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК 17

ЧОВЕК СА БЕБОМ У ЗУБИМА

Петак, 6. март 1987. године. Скоро ће двадесет часова. Ли Вон, капетан трајекта Сент Анселм који саобраћа између Довера и Калеа, примио је следећу радио-поруку: „Трајект „Хералд“ преврнуо се само хиљаду метара од белгијске луке Зебриж. Моле се сви бродови у близини да пођу у помоћ“.

На Сент Анселму је настао тајац. Готово сваки члан посаде имао је неког од родбине или пријатеља на трајекту „Хералд“. Није ни чудо. Већина за-

ТЕШКО ЈЕ БИЛО
ПОВЕРОВАТИ
ДА ЋЕ НА
ВЕЛИКА ВРАТА,
КРОЗ КОЈА
СЕ РЕДОВНО
ПРОВЕТРАВАЛА
ПАЛУБА
С ВОЗИЛИМА,
УМЕСТО
ЧИСТОГ ВАЗДУХА
ПОКУЉАТИ
БУЈИЦА
СМРТИ...

пслених на бродовима из Довера живе у овој луци и околним месташцима. После првог шока, сви су јурнули ка кабини радио-везисте да још нешто више сазнају.

Само тридесет минута касније кренули су на место несреће. А тамо, „Хералд“ лежи на боку. Из њега допиру крици. Један хеликоптер већ кружи око њега с упереним јаким рефлекторима. Покушава да доба-

ци ужад онима који су успели да се попну на десни бок трајекта. На трупу поразбијани прозори. Унутра разбацан пртљаг. У самоуслужном ресторану просута храна и пиће. У фри-шопу исти хаос. Ту је и највише пострадалих јер се ова бесцаринска продавница налази у потпалубљу.

Као уз димњак

Осетио сам јак трзај, као да је брод нагло скренуо – прича камионџија Виљем Кардвел. – У првом тренутку свима нам се учинило да је у питању време и високи таласи. Путници су се веселили. То љубљење их је у почетку чак забављало. Али, већ следећег тренутка почео је пакао: шум бујице која продире у бродски салон, ломљава стакла... Сијалице су се погасиле. Нашли смо се на поду једни преко других. Чула се цика и запомагање.

Налазио сам се баш на левом боку брода који је остао под водом. Ходници су сада били усправни, баш као димњаци, кроз које су могли да се узверу само они који су имали довољно снаге. Они немоћни заувек су ту остали заробљени. Кренуо сам кроз тај „димњак“ од ходника тек кад сам схватио да другог излаза нема. Осећао сам се као да освајам планину, само што нисам знао шта ме чека на врху.

Изненада сам набасао на младића који је два детета држао у рукама, а једну бебу у зубима, за мајицу. Нисам могао да верујем. Зграбио сам једно дете. Успели смо да изађемо из тог ходника. Нашли смо се на горњој палуби и схватили да смо и даље заробљени. Једини спас видели смо у изласку на десни бок брода. Пробијали смо се кроз ходнике у мрклом мраку, онако насумице, где је све било наопачке. Онда смо напипали прозоре... Ако изађемо на труп,

бебом коју је сада чврсто држао у наручју, а чије име нисам ни стигао да сазнам.

Веома успешна акција спасавања је, како сам касније сазнао, од сигурне смрти отргла 409 путника.

Те вечери, када је трајект „Хералд“ испловио из белгијске луке Зебриж, море је било готово мирно. На њему су била 463 путника, већином из Велике Британије, 76 чланова посаде, 88 аутомобила и 36 камиона. Међутим, путника је можда било и више, јер нема тачних података о деци испод четири године, а сигурно је било и „слепих путника“.

Живи мост

Ова поморска трагедија која се не памти у Великој Британији од 1912. када је потонуо „Титаник“ (1513 жртава), однела је 130 живота. Међутим, несреће на оваквим трајектима су ретке, поготову што је „Хералд“ релативно нов – изграђен је 1980. Али, примедби на његову конструкцију стручњаци су одмах имали. Говорили су да је палуба за возила превисока у односу на ниво мора и газну линију брода. Уз то, та палуба је велика као фудбалско игралиште, а није преграђена вододрживим простори-ма. Ако вода којим случајем покуља кроз врата на ту палубу, брод неминовно мора да се преврне, што се и догодило.

Илустровао: Слободан Стефановић

Врата на трајекту су била отворена, али она се увек тако држе једно време да би се покривена палуба за возила изветрила од издувних гасова. Међутим, грешка је што тешки камиони нису били везани ланцима. У једном тренутку они су мало склизнули према прамцу, трајект је тим делом заронио дубље у море и вода је јурнула кроз отворена врата. Ово је, највероватније, прави узрок несреће.

Многи који су безбрижно кренули преко на излет, вратили су се кућама изгубљени, не схватајући шта им се заправо догодило – где су им деца, где су им родитељи, где су сви они с којима су кренули на пут. Многи су преживели захваљујући херојском напору неких путника – какав је био и онај младић што је у зубима носио бебу. Али, ништа мање херојски није био ни подвиг путника Ендрија Паркера који је својим телом премостио део брода који је био пун воде, па су преко њега прешли не само његова кћерка и жена, него још осамнаесторо других.

С. Ивановић

Hermann

ДУГ ПУТ ДО ИСТИНЕ

II ДЕО

ЦЕРЕМАЈА
И КУРАИ ПОЛАЗЕ
У ПОТРАГУ ЗА
ЦЕРЕМАЈИНИМ ОЦЕМ.
НА ПУТУ ЗА
ИНДИЈАНСКУ
ТЕРИТОРИЈУ,
УПОЗНАЈУ
ЧУДНОГ
МАФИОНИМА-
РА ПИНКАСА...

СКОРО
ДА МЕ
УБИЈЕ!

СКОРО!

РАЗУМЕМ ДА ГРАНА
ПАДНЕ САМА ОД СЕБЕ...
АЛИ ОПОУД ДИМ, И ТО
БАШ КАД СИ БИО
ИСПОД ДРВЕТА!

НЕ УМИШЉАО СТВА-
РИ! ПРВО МЕ ГРАДИШ,
А САД И СВО! САВ
САМ СЕ РАЗБИО!

МОРАО САМ ДА
ВИКНЕМ! ЈЕР, САД
БИ БИО МРТАВ!

НЕ
СЕКИ-
РАЈ СЕ!
ДАЈ КО-
НОПАЦ ДА
ИЗВУЧЕМО
КОМБА! ТО НЕ
СВЕ
ДУБОВЕ!

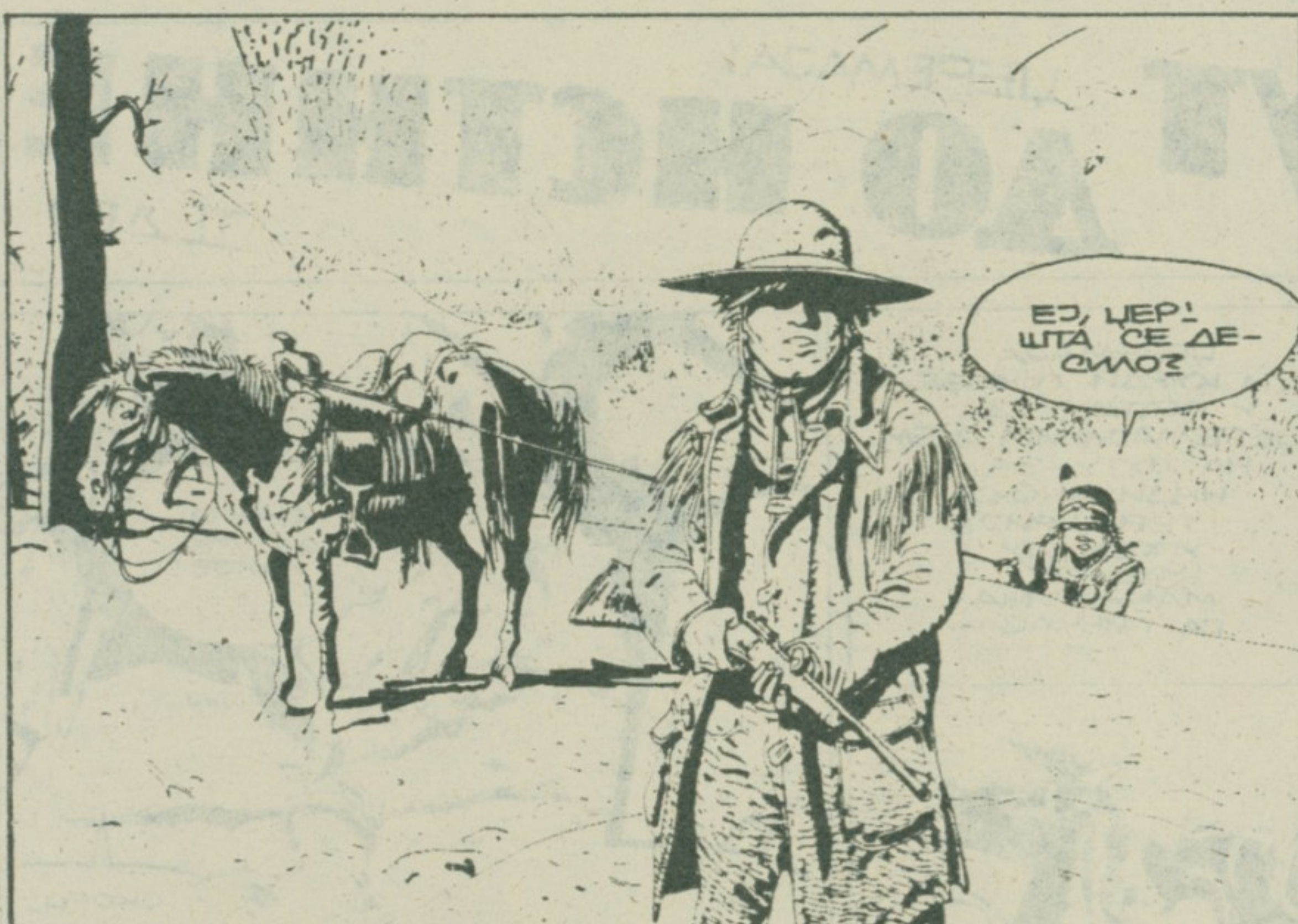
ТАКО! НЕ БУДИ
ТОЛИКО! УСПОРИ!

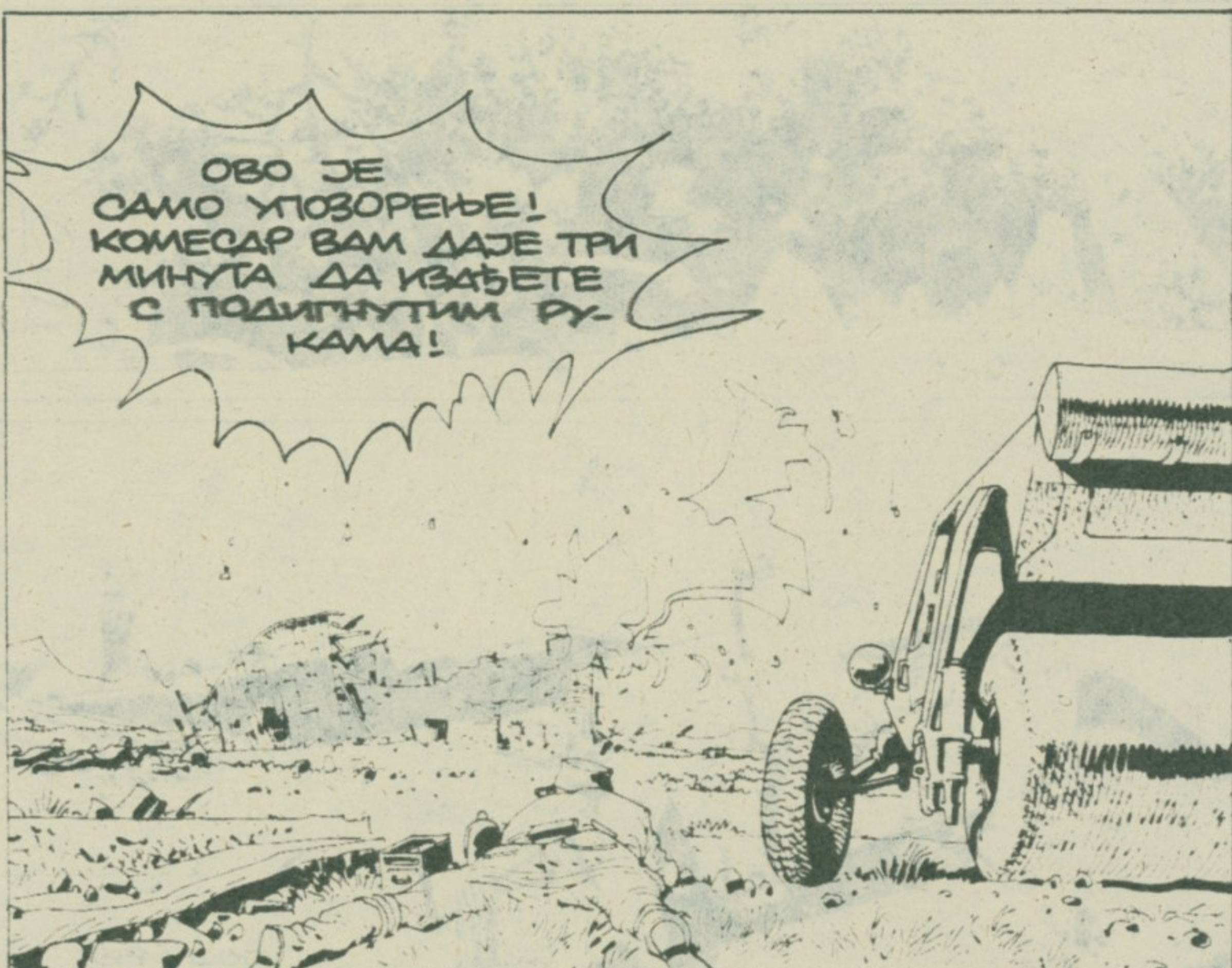
ШТА МУ
ЈЕ? РЕКАО
САМ ДА УСПО-
РИ, А НЕ
ДА СТАНЕ!

ЕЈ,
ЛИСТАЦИ-
ЈО!
БУЦИ!

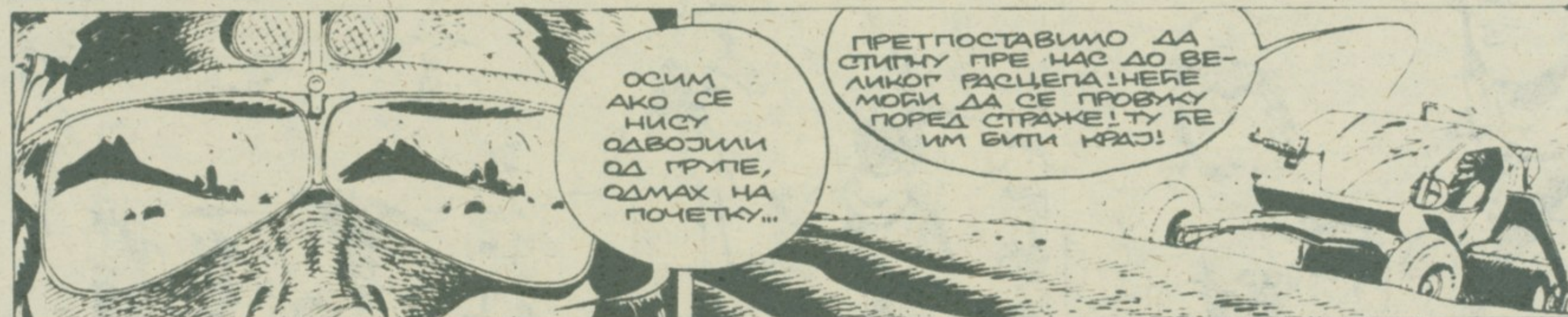

ПОЛАКО
СЕ
ОКРЕНИ!

ЏЕ-
РЕМАЈА,
ПАЗИ!
ЕВО
ЈЕДНОГ
ШУТЉО-
ГЛАВОГ!

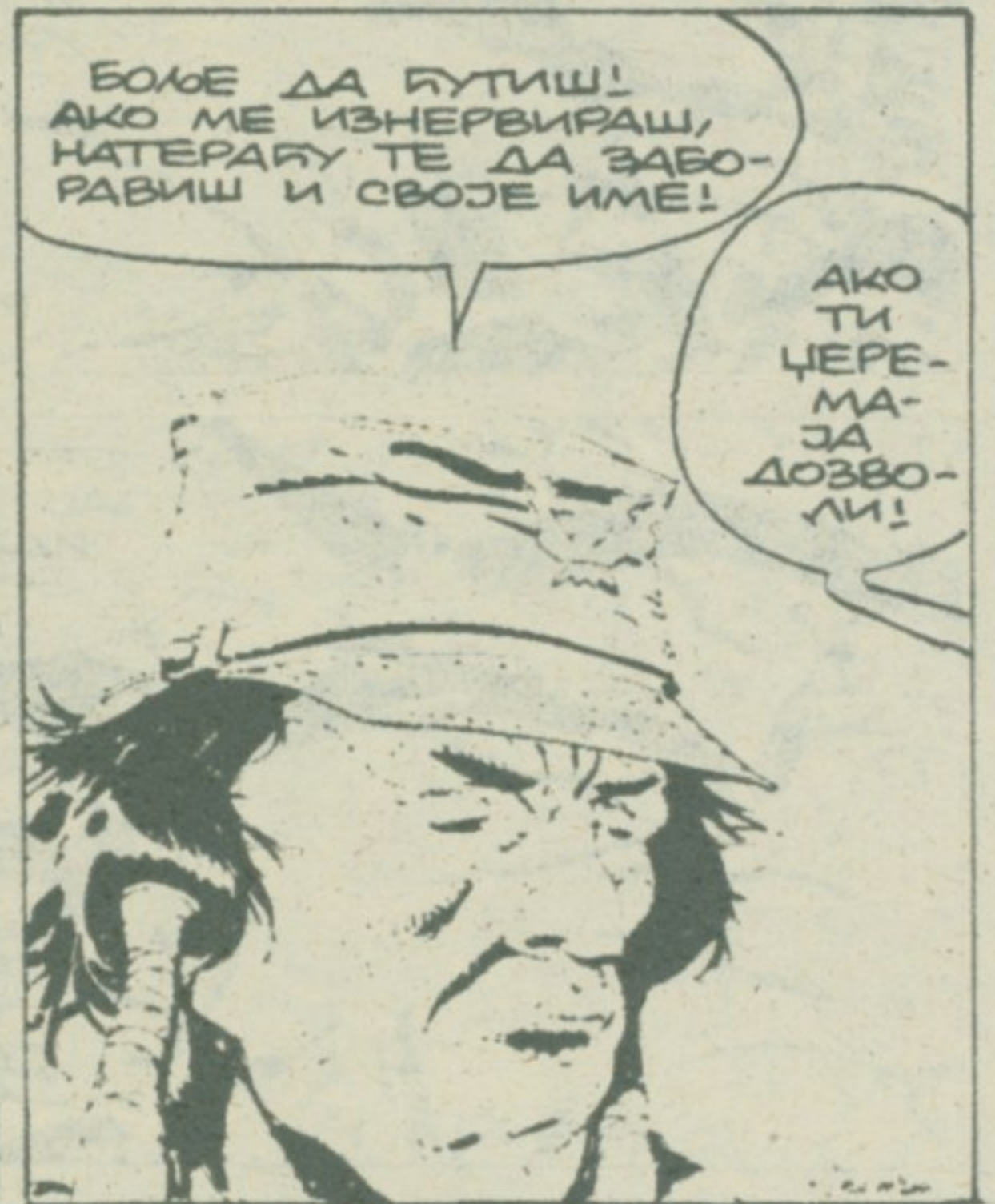

НЕ
НАСЕДАМ
ЈА НА ТЕ
ШТОСОВЕ,
БЛЕДОЛИКИ!
НИСАМ БАШ
ТОЛИКО ШУ-
ЉОГЛАВ!
БАЦИ ТАЈ
ПИШТОЉ!

БОЉЕ ДА СКИНЕШ ТО
ПЕРО! НИ НАЈЗАОСТАЛИ-
ЈИ ОД НАШИХ ТО
ВИШЕ НЕ НОСЕ!

А КАД ВИДИМ ТВО-
ЈЕ ПЛЕТЕНИЦЕ, СХВА-
ТАМ ДА НИ ТИ НЕ ЛИ-
ЧИШ ВИШЕ НА СВОЈЕ
ВЕР НА МОЈУ СЕСТРИ-
ЦУ!

БОЉЕ ДА БУТИШ!
АКО МЕ ИЗНЕРВИРАШ,
НАТЕРАЋУ ТЕ ДА ЗАБО-
РАВИШ И СВОЈЕ ИМЕ!

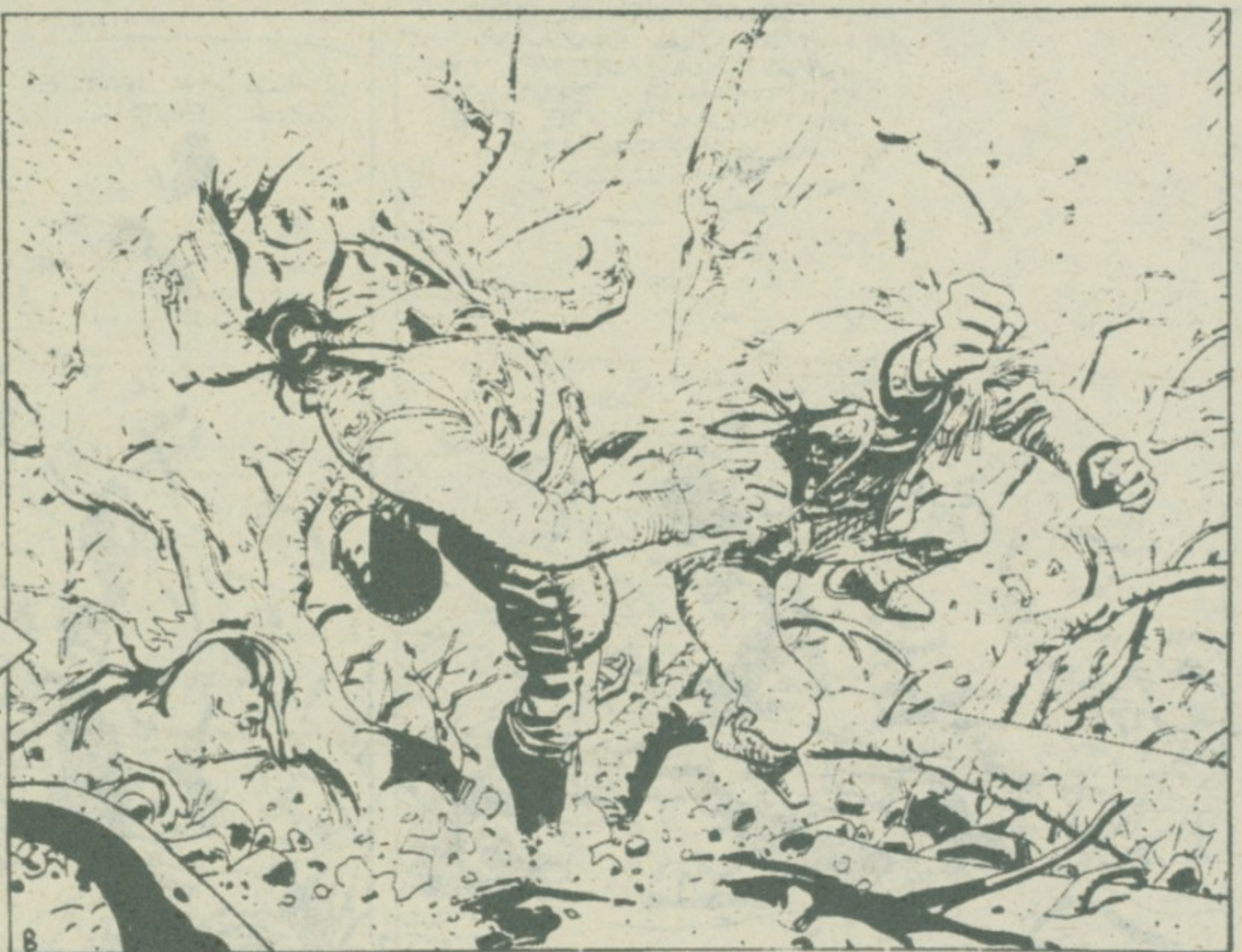
АКО
ТИ
ЏЕРЕ-
МА-
ЈА
ДОЗВО-
ЛИ!

ВАЉ-
ДА ЂЕ
СЕ ТАЈ
ЏЕРЕ-
МАЈА
ПОЈАВИ-
ТИ, БЛЕ-
ДОЛИКИ...
АКО
УОПШТЕ
ПОСТОЈИ!

КРААХ!

10

НИШТА
НАРОЧИ-
ТО! СТАРИ
ТРАГО-
ВИ!

ПО МЕНИ, ОНИ СУ ОДАВНО ПРОШЛИ! МОГЛИ
СУ НОГЕ И ДА ОБЛОЖЕ КРПОМ, ДА НЕ БИ
ОСТАВЉАЛИ ТРАГОВЕ!

ЈА БИХ РАДИЈЕ
УМОТАО НОС, ЈЕР
ОВДЕ СТРАШНО СМРДИ!

ЈАВИЉУ
К 7 ДА
ПРЕКИДАМО
ПОТЕРУ!

КАХ! КАХ! ОВИ
ГАСОВИ... НЕ
МОГУ ВИШЕ!
ПОЧИЊЕМ ДА
КАШЉЕМ!

НЕ!

КАХ!
КАХ!

СМИРИ СЕ!
ИОЧАКО НАС
ЈЕ ЧУДО СПАС-
ЛО КАД СУ
ПРОШЛИ ДВА
МЕТРА ОД
НАС!

МОЖЕШ ДА КРЕНЕШ, К 7
СЕ СЛАЖЕ! КЛАДИМ СЕ
ДА ЋЕ ОПЕТ ДА ГРАИ ШТО
НИСМО НИШТА УРАДИЛИ!
БЕБ ЛУДИМ!

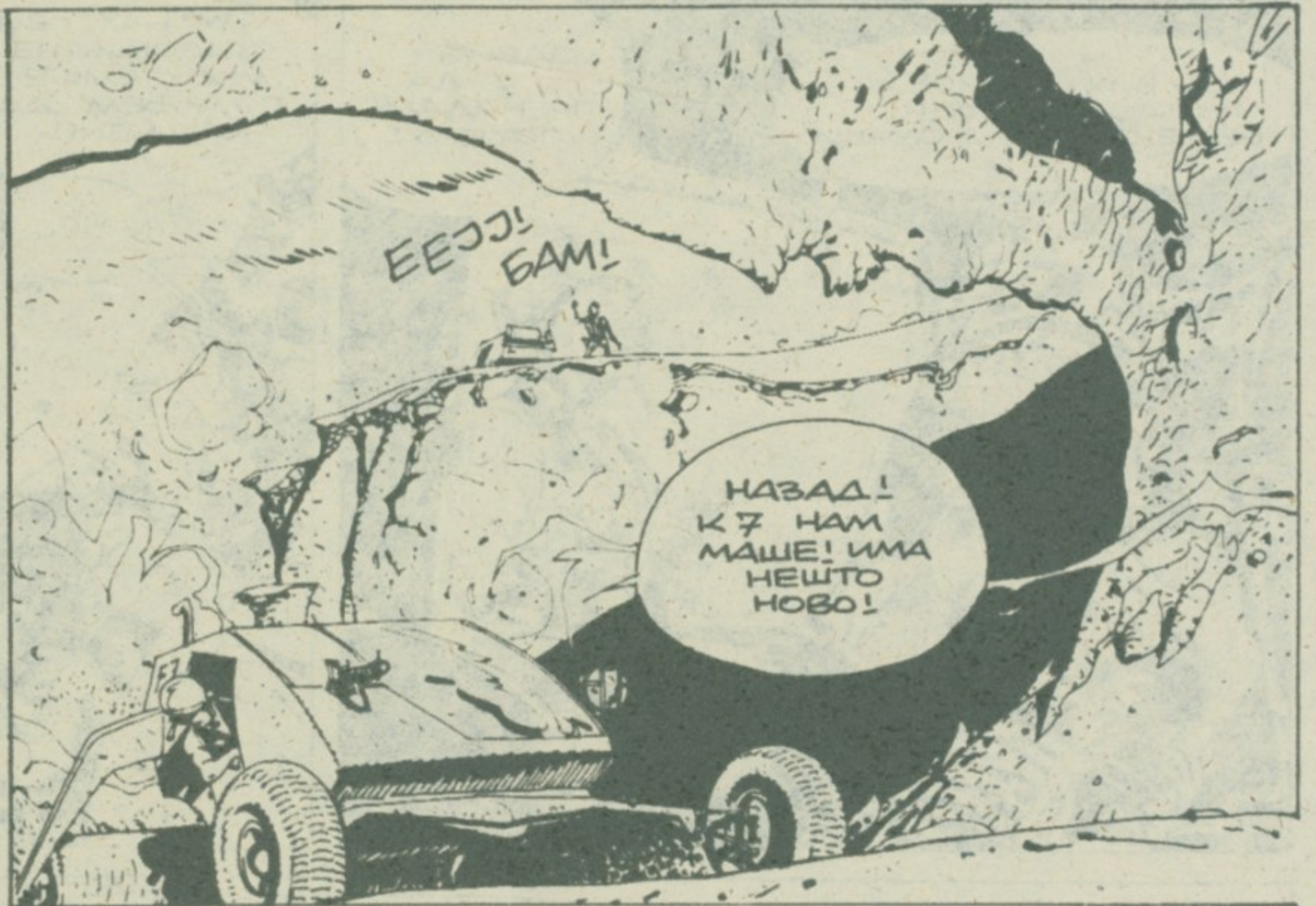
ДО ЂАВОЛА!
ЛУДИМ!

РА-ТА-ТА-ТА!
ТА-ТА-ТА!

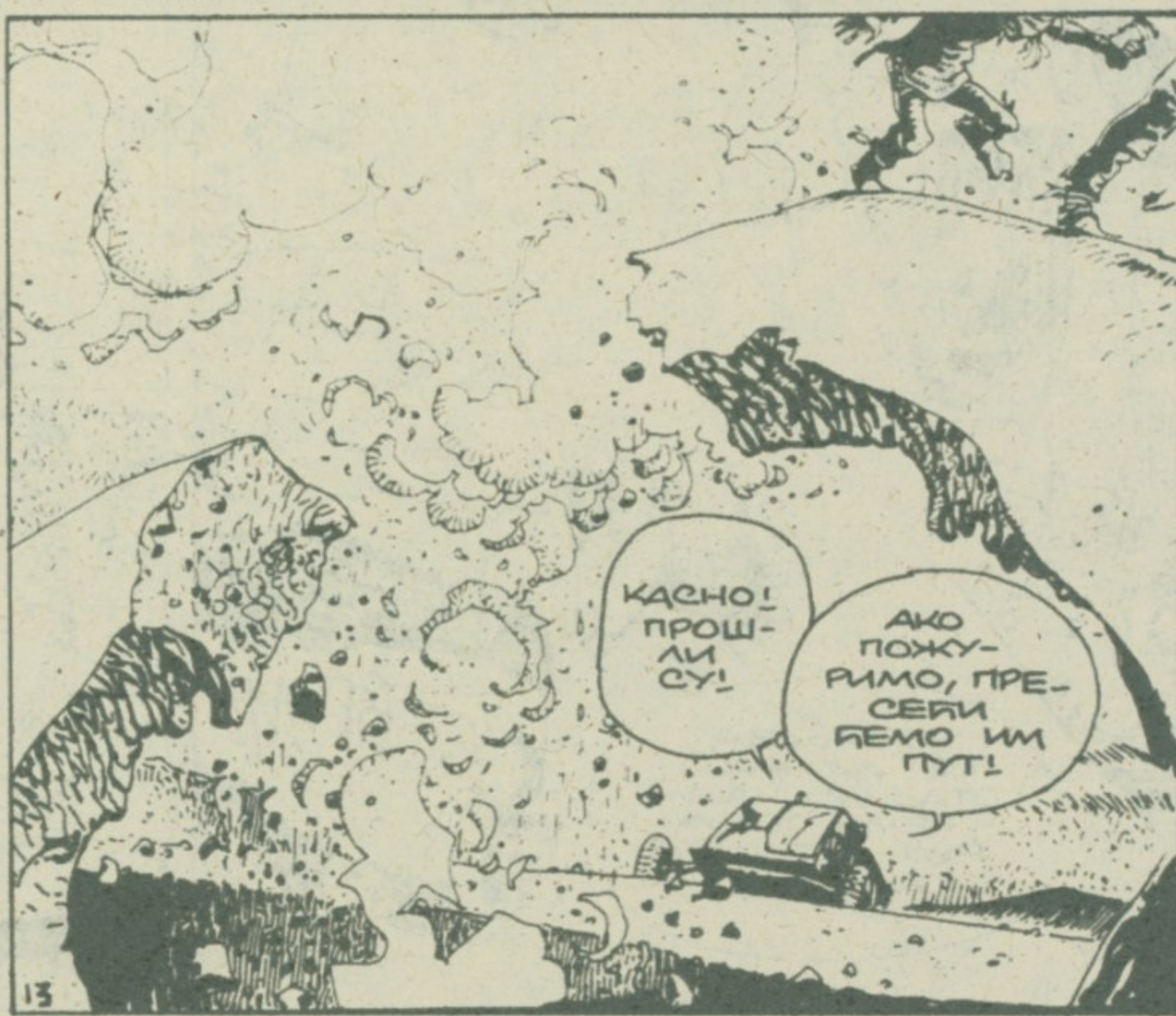
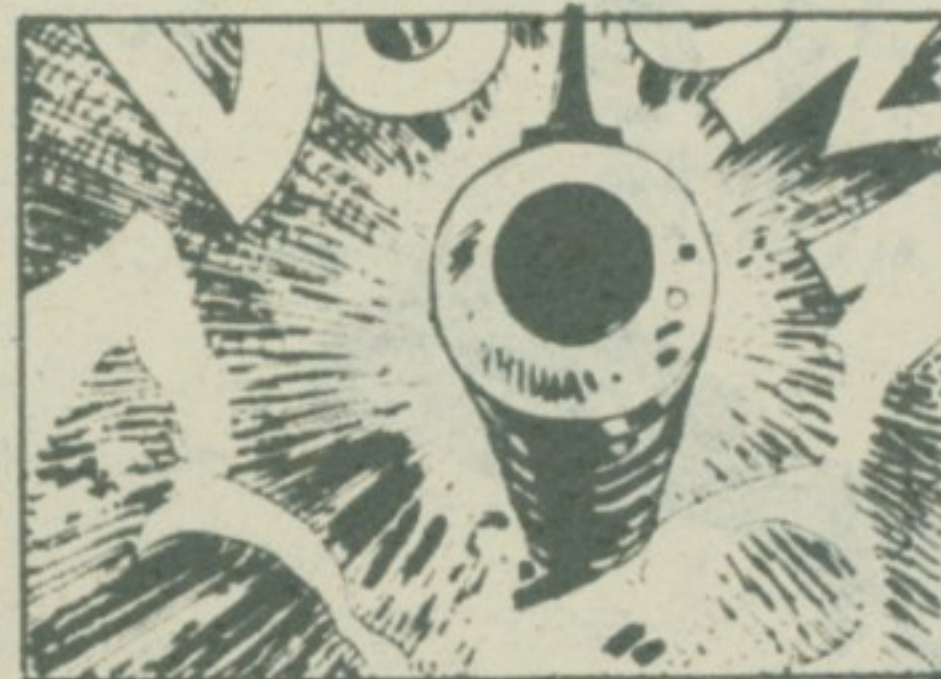
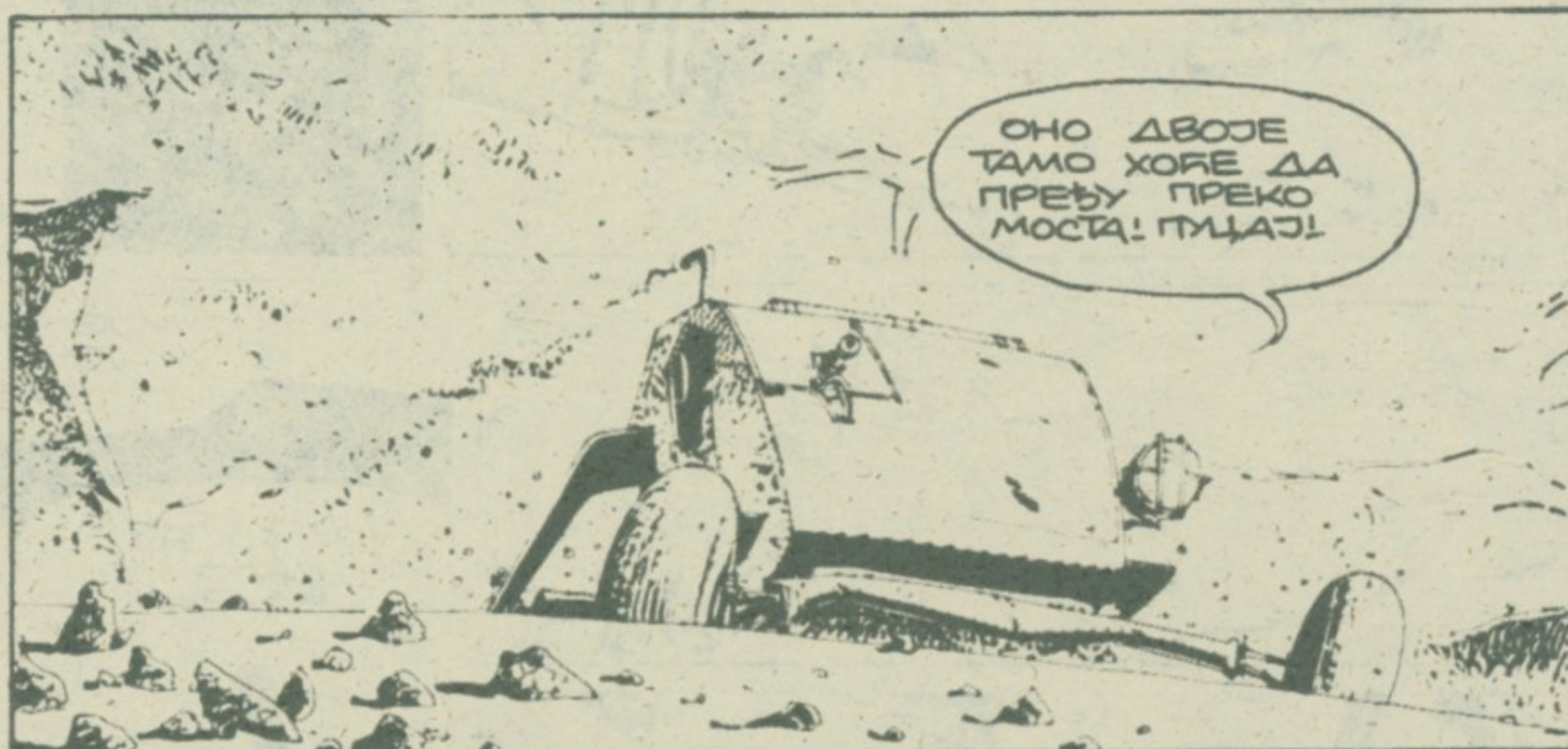

12

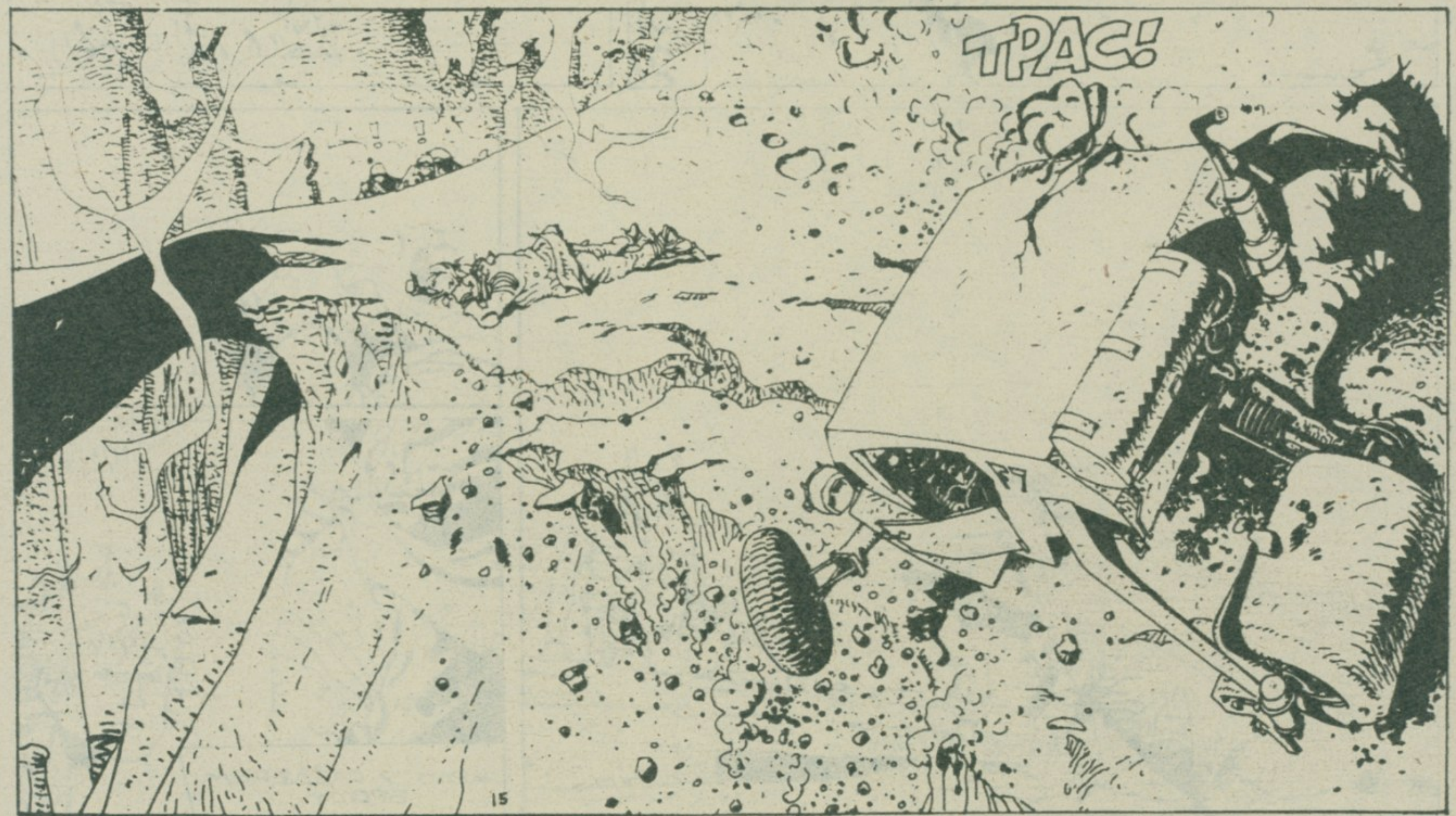
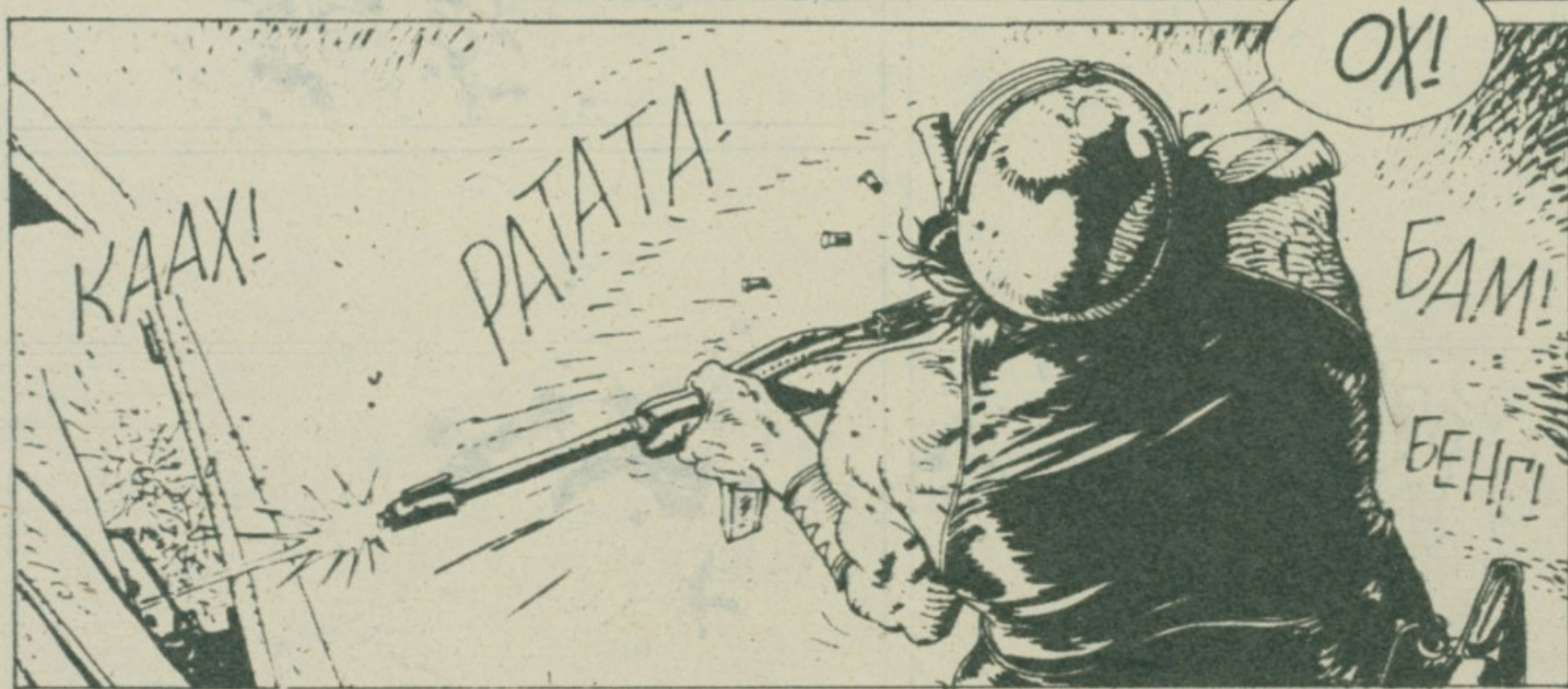
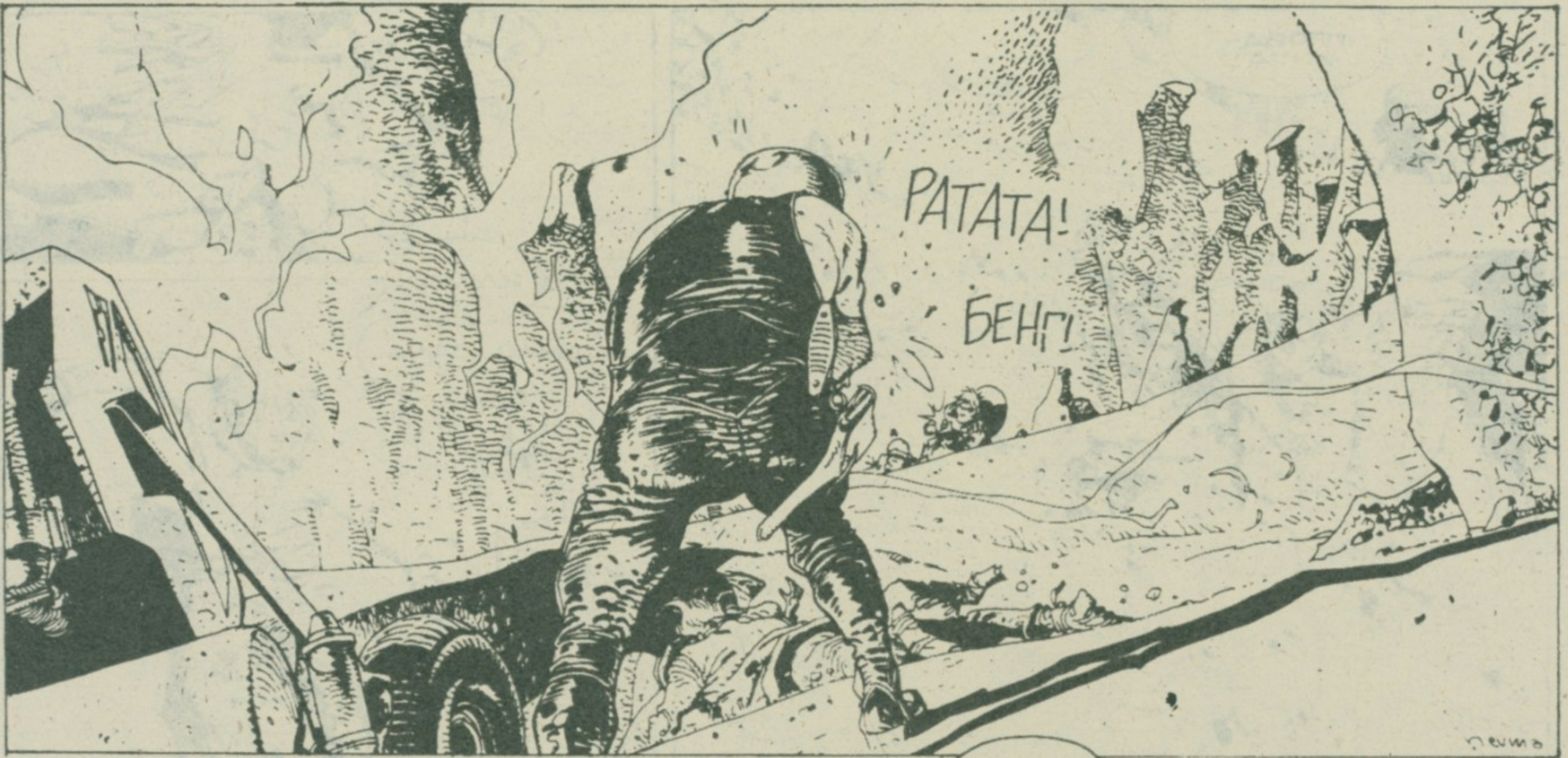

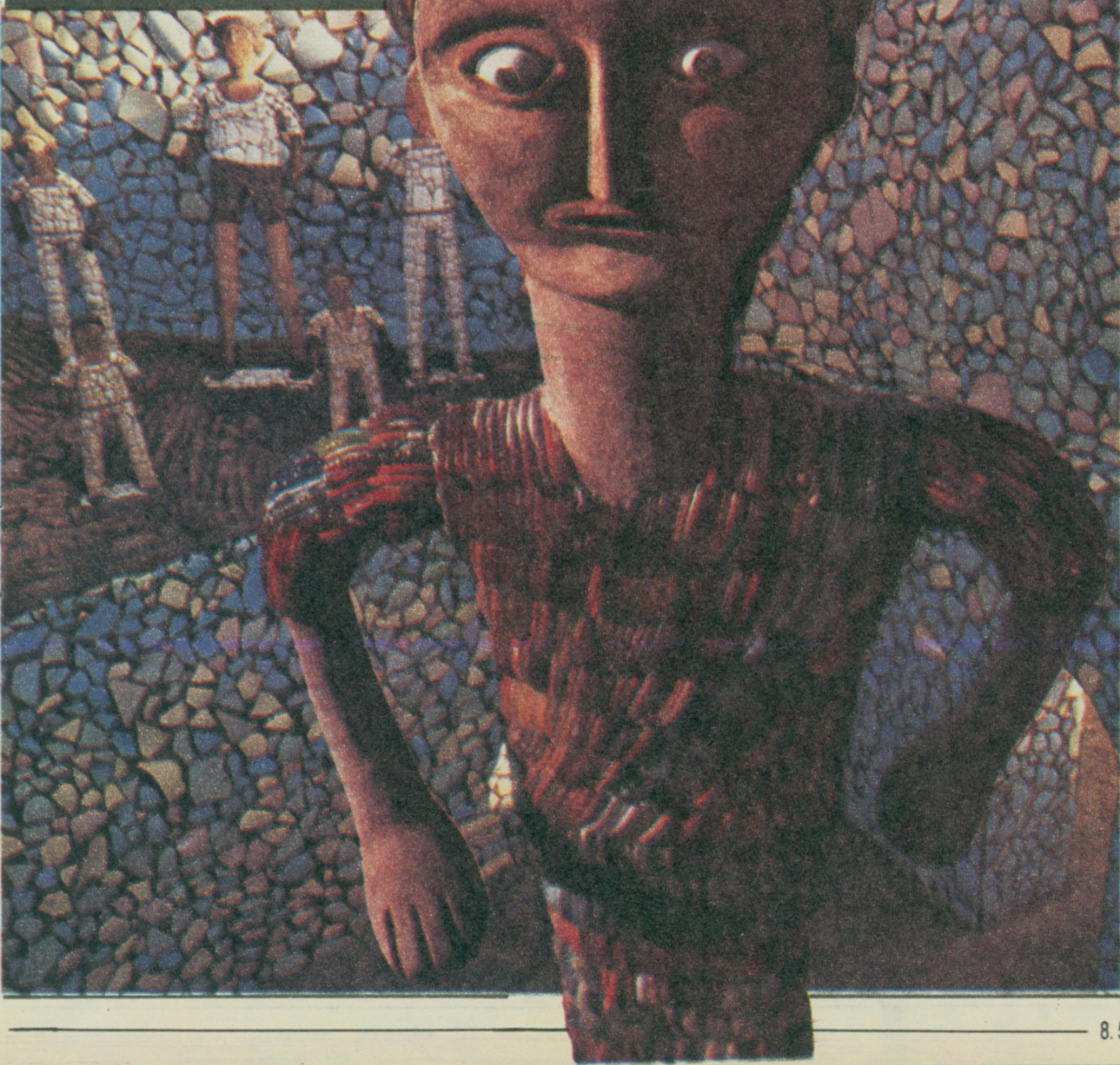

Нек
Чанд
Синај
— творац
Каменог
врта

КАМЕННИ ВРТ

УПОРЕЂУЈУ ГА СА ТАЏ-МАХАЛОМ
И ТВРДЕ ДА БИ ГА ТРЕБАЛО
СТАВИТИ НА ЛИСТУ СВЕТСКИХ ЧУДА

ЧАНДИГАРА

Дворишта, сва различита, а из једног у друго пролази се кроз врата у облику лука. Сваки тај простор препун је мозаика и скулптура људи и животиња. У једном од њих саобраћајац усмерава дугорате птице-пешаке. У другом — циновски келнери нуде чај и бокале с пивом. Мало даље — галопирају крда буфала, док се група доколичара опија не знајући да их из прикрајка посматрају радознали мајмуни. То су само неке сцене очаравајућег света Нека Чанда Синаја, изграђеног у Чандигару, граду на северу Индије, најпознатијем архитектонском делу чувеног Ле Корбизијеа.

Сећање на детињство

Године 1947. кад се распала енглеска колонијална империја, рођене су две посебне државне јединице: Индија и Пакистан, на чијој је граници остао Пенџаб. Како је његов главни град Лахор том приликом припао Пакистану, тадашњи први министар Индије Нехру поверио је Ле Корбизијеу пројекат за нови главни град у подножју Хималаја.

Чандигар је, у ствари, био сан који је постао јава за Сике и избеглице из пакистанског Пенџаба. И управо тада, Нек Чанд, инспектор при Министарству јавних делатности и љубитељ вајарства, дошао је на идеју да изгради свој град. Јединствен пројекат, који

никада није стављен на папир, остварен је за осам дугих и заморних година. И, још се шири. То је већ широм света познати „Камени врт Чандигара“.

Нек Чанд Синај је рођен 1924. у једном малом пакистанском селу, а у Чандигар је стигао 1951. у потрази за послом. Завршио је само основну школу, али његова вредноћа му је убрзо обезбедила место у Министарству. И тако, док је као инспектор обилазио околину која га је подсећала на родни крај, дошао је на идеју да подигне своје царство.

Чанд се увек радо сећа узбуђења које га је обузимало док му је мајка читала бајке кад је био мали. А у сећању му је заувек остала и игра на обали реке где је од камења правио грађевине и утврђења, скулптуре људи и животиња и тако давао одушка својој неисцрпној машти.

Камење има свој живот, говорио је Нек. Зато је почео да га скупља и чува у једном магацину. И, као што је на пустој висоравни никао град, тако ће нићи и његов рај. Године 1965. обележио је простор на коме ће се простирати врт. Иако је Ле Корбизије ту зону од дванаест хиљада квадратних метара прогласио некорисном, Нек Чанд ју је, за сваки случај, оградом празним буради-ма од катрана, сакупљеним на оближњем сметлишту. Нико није ни слутио шта се догађа иза те оград-е.

Чанд је онда одлучио да искористи и сав други материјал који је могао да пронађе на сметлишту Чандигара: поломљену керамику, неонске цеви, делове бицикла, електричне уређаје... Његова генијалност је управо у томе што је од отпада створио јединствено уметничко дело.

Терасе, планине, долине, језера, каскаде, стазе и степеништа у Чандовом врту прате природни облик тла. Врт је, у ствари, скуп отворених просторија од којих свака има одређену намену. То је свет у коме јединствен и шаролик стил наивца оживљава богат фолклор индијског села.

Дан Нека Чанда

Камени врт је данас огроман музеј на отвореном који обједињује традицију и савременост на складан и љубак начин. Познати индијски критичар Бати каже: „Када сам први пут говорио о Неку Чандију и његовом врту, људи су мислили да се шалим. Али, употребити отпатке и уздићи их до уметничког дела може само неко истанча-

ног укуса и вештих руку. Три године долазио сам у његов врт као и храм и сваки пут излазио с новим одушевљењем.“

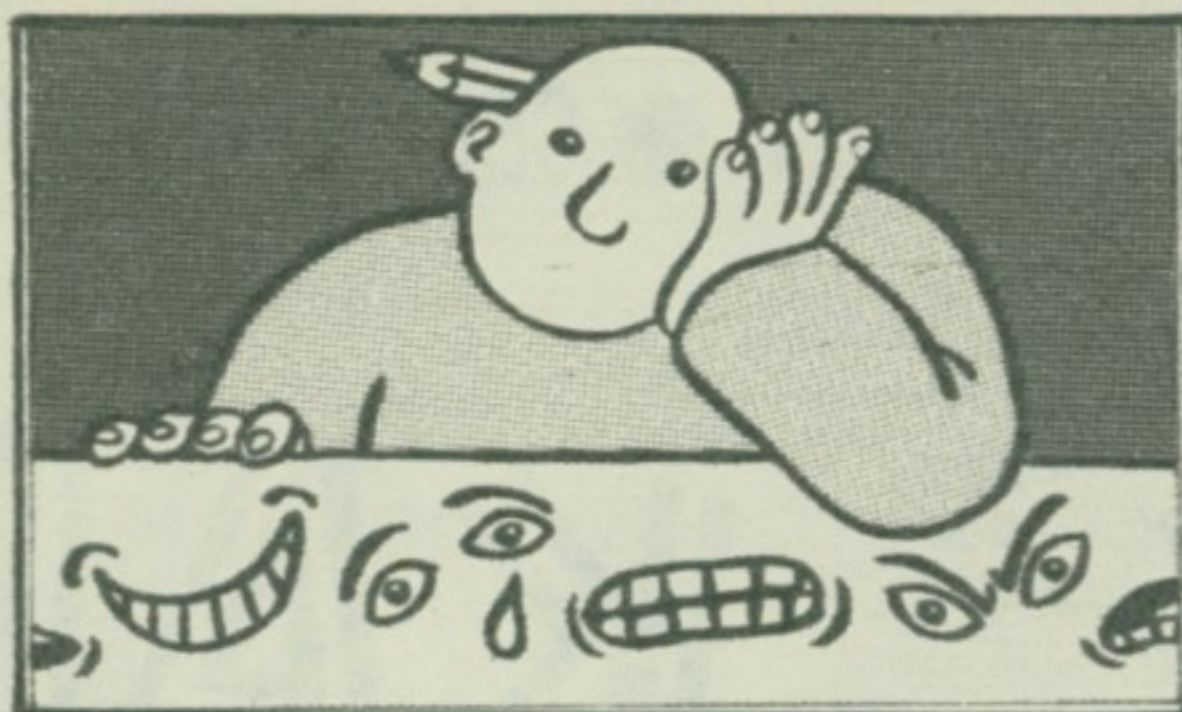
Осам година је Нек Чанд уз помоћ супруге и два сина богатио и проширивао свој рај. Године 1973. један пријатељ му је предложио да покаже своје дело, које се већ простирало на 48 хиљада квадратних метара, ондашњем ректору пољопривредног универзитета Пенцаба и љубитељу уметности Рандави. Чанд оклева бојећи се последица јер је радио без дозволе. Међутим, Рандава је одушевљен оним што је видео и предлаже Чанду да се сва његова дела пребаце у музеј. Одбио је. Он је свој врт изградио за забаву... Ректора је само замолио да му помогне у трагању за материјалом.

Камени врт је убрзо постао главна атракција Чандигара и људи се утркују да помогну Неку. Доносе му све што им се нашло под руком: топлотне изолаторе од керамике, стаклене огрлице, федере из кауча, поломљене радио-апарате... У помоћ стижу и деца којој никада није бранио да се играју у његовом врту.

Године 1976. градски оци најзад отварају Камени врт за публику и том приликом Нек Чанд добија велику новчану награду. И сав новац од улазница стављен му је на располагање, тако да је сада могао да изнајми камион за превоз материјала и запосли раднике.

Када му кажу да његове скулптуре подсећају на дела чувених уметника – Пикаса, Мироа, Макса Ернста – он само одмахне главом и тврди да је он само радник. А онда даље, с пуно жара, наставља да шири свој врт и обогаћује га новим ликовима. Жеља му је да направи водопад који ће у дугим и топлим ноћима које претходе монсонским кишама одржавати свежину у врту.

„Велику медаљу Вермеја“ добио је Чанд у Паризу 1980. Балтимор га је 1985. прогласио почасним грађанином, а француски премијер Жак Ширак доделио му је 1986. награду за допринос на пољу модерне уметности. И, сигурно највеће признање за њега је проглашење 5. октобра за „Дан Нека Чанда“. Тога дана 1985. у Вашингтону је свечано отворен Камени врт у малом. Чанд га је подигао уз помоћ ђака средњих школа овог америчког града којима је предавао о томе како да од старудија направе нешто лепо и трајно. С.И.

ЗАБАВНИКОВ
КРАТАК
КУРС
ЗА

ЕМОЦИОНАЛНО
НЕПИСМЕНЕ

4

ХРАБРОСТ КАО ЛАВЉИ РУЧАК

Породични заплет...

...или Зашто Ана увек плаче када се неко на њу љути

Које осећање те најчешће мучи?
одговор: _____

Можда си већ и сам приметио да у неким породицама постоје „омиљена“ и „омрзнута“ осећања. У неким кућама се стално свађају, неки су стално тужни, неки уплашени. Једноставно, постоје осећања која су у тој породици честа и дозвољена.

На пример: у Аниној породици бес није дозвољен. Али туга јесте. И зато, сваки пут када би било природно да се наљути, она се расплаче. Она то не ради свесно и намерно, али гледано са стране – ствари тако стоје. Значи, свако од нас има омиљену и омрзнуту емоцију, односно оно осећање које најчешће испољава и оно осећање од кога највише бежи, од кога се највише плаши.

Живот је веома разноврстан, па је природно да човек има разна осећања за разне доживљаје. Оно о чему се овде ради је то да он себи ускраћује нека осећања. Тиме себе чини предвидљивим, а свој живот једноличним. Замислите човека који иде по свету и само се свађа. Шта год да му се дешава, он се љути. Љути се на шефа, љути се на укућане, на пријатеље. Кад га пређу, он се љути; кад га неко напусти, он се љути; када је болестан, опет се љути...

Израз „писменост“ обично се користи у вези са знањем читања и писања. Можемо, међутим, да га применимо и на нека друга знања, укључујући и она о осећањима. **ЕМОЦИОНАЛНА ПИСМЕНОСТ** је могућност разумевања и баратања осећањима, и укључује нека основна знања о њима.

У школи учимо историју, географију, математику, правопис, биологију, али не учимо нешто много важније: да препознајемо своја осећања, да им откривамо узроке и да се понашамо у складу с њима. Уосталом, и ординације психолога су пуне људи који имају тешкоћа са својим осећањима, а не умеју да их реше. Врло често је довољно таквим људима рећи неке основне чињенице о емоцијама, које они нису знали, па да им то помогне да дођу до решења. А није потребно ни да идемо тако далеко – свако од нас је некад био у ситуацији да има неку емотивну невољу, да му нешто смета, жуља га, као камен у ципели, а не зна како да га избаци.

Покушаћемо овде да вам испричамо неке основне ствари у вези са осећањима, које можда нисте знали а које могу да вам користе да свој живот учините лепшим и пријатнијим.

Како изгледа такав живот?

У нашој средини је чест случај, мада не мора да буде и правило, да се мушкарци љуте, а да жене плачу.

Па добро, онда, зашто то раде? Вероватно зато што замишљају да би их она друга, „омрзнута“ емо-

ција, на неки начин угрозила. Многи људи, тако замишљају следеће ствари:

„Ако побесним, поубијаћу цео свет“ – човек који себи брани да буде бесан;

„Ако се једном растужим, то ће ме убити“ – човек који себи брани тугу; итд.

Таква замишљања (ра-

зуме се, нереална), удружена са предрасудама („од страха може да се полуди“ или „од туге се људи растурају – убијају“), чине да нека осећања „волимо“, а од неких страхујемо.

Размисли мало: шта најчешће осећаш? Од ког осећања највише бежиш? Зашто? Да ли има људи у твојој породици који се исто тако понашају? Вероватно да је узрок таквом ставу нека предрасуда о осећањима, или неко застрашујуће замишљање („ако би ти..., десило би се нешто страшно“).

ницу да греше јер и други људи имају право да нешто хоће или неће, и да им понекад кажу и „не“.

2) **Оправдан бес.** То је оно кад те „нагазе“, па се љутиш. Сврха таквог беса је да им даш до знања да ти „стоје на нози“ и да треба да се склоне. Ово је користан бес. Његов циљ је промена туђег понашања. Само треба да научиш како да га искажеш да другу особу наведеш да промени своје понашање. Ако та особа ипак неће да промени понашање, буди свестан чињенице да и други људи имају право да им се

се љутим. И онда? Онда ти бираш шта ћеш даље. До сада си већ научио које изборе имаш. У сваком случају, док си љут, истовремено можеш да мислиш о узроцима и о твојој најбољој реакцији.

Страх

Уплашене животиње беже од извора страха. А људи? Е, код људи је то сложеније. И ту има различитих страхова:

1) **Самозастрашивање.** Многи људи сами себе застрашују осећањима. На пример: ако ја почнем да

послужити као заштита: уплашиш се, па то више не радиш, или побегнеш из опасне ситуације. Ако сретнеш гладног лава и треба да се уплашиш. Тај страх ће ти помоћи да побегнеш. Човек који се не плаши „храбро“ ће остати и тиме добија шансу да заврши као лављи ручак. А то је глупо.

Осим тога, нема људи који се не плаше. Сви се плаше, али неки то крију. Запамти то. Да поновим још једном: у страху је твој организам „подешен“ за акцију. Нипошто није блокиран. Веруј му.

ту, друга, другарицу...) да те разувери и утеши?

Туга

Опет можемо да причамо о две врсте туге:

1. **Саможаљење.** „Жао ми је, тужна сам, јер сам се посвађала са другарицом“. Узрок ове туге је повреда. Неко ме је повредио, игнорисао или... и то ме боли. Ово је у реду. Али ако сада, тужна, мислим да „мене нико не воли“ и седим код куће и плачем три године, то је погрешно.

Ако ме туга, насупрот томе, наведе да нешто учиним, онда је она врло корисна. На пример, ако „мене нико не воли“, то може да значи да сам се свађала са свима, да сам била зла, да сам лагала људе, подметала им ногу... Па онда није ни чудо што ме не воле. Туга може да ме покрене да променим нешто у свом понашању према људима и да поставим вољена – да омогућим људима да ме воле.

2. **Туга због губитка.** Када изгубимо драгу особу или предмет, поготову ако је тај губитак заувек, ненадокнадив, нормална људска реакција је туга. Људима је потребно неко време „туговања“ да би у себи разрешили тај губитак и да би могли да се врате „нормалном“ животу САДА и ОВДЕ. Уколико би себи забранили тугу, губитак би, неразрешен, остао у њима.

Шта се ради када си тужан? Једноставно: пустиш себе да будеш тужан, да знаш зашто, и нађеш некога или нешто да те утеши.

Срећа

Е, то је бар лако и лепо!

Када смо срећни, окренути смо другим људима и волели бисмо да поделимо то осећање с њима. Свако од нас је доживео оно дивно осећање које се зове заљубљеност, и потребу да неком кажемо, да с неким поделимо ту срећу...

Не треба очекивати да то стање траје увек, али и мали доживљаји који нас испуњавају задовољством и срећом могу да нам дају пуно енергије за сутра. Ово је, због тога, добро место за крај.

Емоционална писменост вам неће омогућити да постанете заувек срећни. Мислим, ипак, да вам она повећава шансе да тренуци среће и задовољства постану део вашег свакодневног живота.

Желим вам емотивно богат живот, са пуно различитих осећања.

Гордана Кротић – Лебл

Илустровао: Растко Ђурић

У сваком случају, важно је да знаш да су сва осећања предвиђена за људе. Од њих не може ништа страшно да ти се деси, осим да се обогатиш. Наравно, емотивно – ако имаш петљу.

Туга, бес, страх, радост

На крају, још неколико обавештења о основним емоцијама и о томе чему оне служе. Такође и о томе шта треба да урадимо да бисмо се осећали боље и решили невоље.

Бес

Грубо говорећи, има две врсте беса:

1) „Хоћу оно што хоћу, и то онда када ја хоћу!“

То је дечији бес, мада га срећемо и код одраслих. Такве особе најчешће мисле да су оне центар света. Решење за овај бес је да, ипак, прихвате чиње-

нешто свиђа или не свиђа... Кад кажем да је ово оправдан бес, мислим на то да ти имаш право да будеш бесан (значи да ти се неке ствари свиђају, а неке не). Наравно, ако тебе Пера љути јер је низак растом, ту нема помоћи. Он на свој раст не може да утиче, чак и када би хтео. Оправдан бес је углавном везан за ситуације када се друга особа не држи договора или када „не мисли“ на тебе и у ситуацијама које се и тебе тичу. Или када те не пита да ли нешто хоћеш или нећеш, него одлучи у твоје име.

Родитељи то често раде – они „знају“ боље од нас шта је најбоље за нас, шта ми осећамо, да ли нам је хладно, шта ми треба да радимо у животу...

У таквим ситуацијама бес је свакако оправдан – ако одлучују за мене као да имам пет година или да сам ментално заостала, логично и оправдано је да

осећам, распашћу се, полудећу, умрећу од страха, туге... То смо већ причали. Или су просто научили да њихова околина не реагује добро ако су бесни, тужни, итд., а они се у сваком од тих случајева уплаше... Или плаше себе: ако ја..., сви ће ме одбацити... нико ме неће волети... Људска машта је заиста неограничена у смишљању страшних прича. Резултат је да људи себе спречавају да нешто ураде, осете или кажу, да би избегли „катастрофу“.

Таква „катастрофална“ предвиђања су готово увек нетачна.

2) **Реалан страх** је веома корисна емоција, јер нас штити од опасних ситуација. На пример, ако се плашиш да идеш у три сата ноћу сам мрачном улицом, то може да буде реално. Или, ако се плашиш да претрчаваш ауто-пут – и то је реално. И треба да се плашиш. Такав страх ће ти

***

Шта радити са дететом од пет година које се уплашило грмљавине? Одговор:

Ако не знаш, ево ти модела шта се ради са уплашеним људима:

а) прво треба објаснити (на пример: „То што те плаши, то је природна појава – грмљавина, емоција... трајаће толико и толико и док траје дешаваће се то и то“).

б) разуверавање: „Не бој се“ (то није ништа страшно).

в) **заштита:** „Ако затреба, ја сам ту да те заштитим“.

Шта радиш сам са собом када се уплашиш? Шта ти треба да према себи поступиш нежно и пажљиво, да поштујеш свој страх и ако ти треба да нађеш некога (маму, та-

**ВРТ
ВИЂЕН
ОЧИМА ДИРЕКТОРА**

ШТА НЕМА А ТРЕБА ДА ИМА!

Једна од ретких ствари којом је београдски Зоолошки врт задовољан је место на којем се налази.

има и нилски коњ Ниџа. Додуше, не због нечисте воде. Он бистру не подноси. Ниџа би више волео да је његов базен већи, да уместо на бетону дрема на песку и да у простору на који је „осуђен“ има бар једно дрво у чији би хлад

ма би се продавали сокови, сендвичи, сувенири, брошуре, часописи, храна за животиње. У већини вртова у свету није никаква реткост срести припитомљене или издресиране животиње с којима се изводе читави програми. Та-

Илустровао Бора Милићевић

у самом центру града, на Калемегдану. Најлепшем и вероватно најпосећенијем парку. Али, осим несумњивих предности тај положај има и своје мане. Пре свега, ограничен простор: површина којом Врт располаже износи једва шест и по хектара. Премало за врт који жели да буде „прави“ а то значи да има слонове, жирафе, нилске коње...

Ни простор намењен зверима није много бољи. Кавези су мали, бетонски. Ни трага земљи, још мање каквој вегетацији. О води да и не говоримо – уместо у вештачким језерцима има је искључиво у посудама за пиће. А мачке, упрокос доста раширеном уверењу да мрзе воду, воле да се купају. То поготову важи за тигрове.

Ни копитари не воде баш рајски живот: скучен простор на коме живе не дозвољава им да хабају дозволата. Последице – разне деформације и обољења зглобова. Тужно је посматрати зебру која храмље.

Много боље услове немају ни фоке, или, да будемо прецизнији, она једна која је остала. Цео њен живот дешава се у базену испуцалих зидова, у води коју она на слободи сигурно не би ни погледала. Разлога за незадовољство

могао да се склони.

Причајући нам шта све један зоо-врт треба да има а онај на чијем се он челу налази нема, Вук Бојовић нам је поменуо и волијере, ограђене просторе намењене птицама. Оне би морале да буду далеко веће од оних које сада Врт има: у супротном свим оним лепим птицама атрофираће мишићи. Проблем би могао да се ублажи проширењем. Али, то већ не зависи од идеја и добре воље људи запослених у Врту. Не буде ли се нашло одговарајуће решење, Вук Бојовић размишља о смањењу броја становника: какве користи од толиких животиња ако немају нормалне услове за живот?

Већ смо писали о томе да се просторије у којима су животиње не греју и да се већина прилагодила условима у којима живи: котларнице изграђене у време када је Врт основан више не раде него што раде. Ако се средства за постављање нових не нађу, Вук Бојовић решење види у куповини животиња које припадају нашем поднебљу.

Оно без чега један савремени врт не може да се замисли су и ресторани у којима посетиоци могу да се одморе, освеже, да поједу нешто, киосци у који-

ко нешто, за сада, можемо да видимо само на телевизији. Вук Бојовић се нада да ћемо то једног дана, и то не тако далеког, гледати и у београдском Врту.

Разуме се, има и понекег што нема а није могуће да се реализује. Рецимо, служба водича. Они би на улазу, за који Бојовић каже да ужасно и одбијајуће изгледа, прихватили најмлађе посетиоце, водили их по Врту и причали им о животињама које се у њему налазе. За сада, децу очекују само фијакер и магарац Риста на чијим се леђима добијају прве поуке о јахању. Није много али је више него пре две године када је за многе родитеље улазак у београдски Зоолошки врт значао исто што и улазак у кавез са изгладнелим зверима. Животиње више нису гладне али не би смеле да се разбољевају јер немају где да се лече. Немају амбуланту, карантин такође. Срећом, епидемије не владају. Ваљда и неће док се не створе „нормални“ услови, не изгради породилиште, замени дотрајала канализација, уведе светлост. Звучи невероватно, али у београдском Зоолошком врту нема – струје. То што нема пословну зграду, за наше услове, звучи мање невероватно.

ВЕЛИКА НАГРАДНА ИГРА „ПОЛИТИКИНОГ ЗА- БАВНИКА“ И ЗООЛОШКОГ ВРТА БЕОГРАДА

**Сви тачно решени
задачи конкуришу за
једну од 143 вредне
награде. Пре него што
пошаљете решења још
једанпут погледајте
своје задатке.**

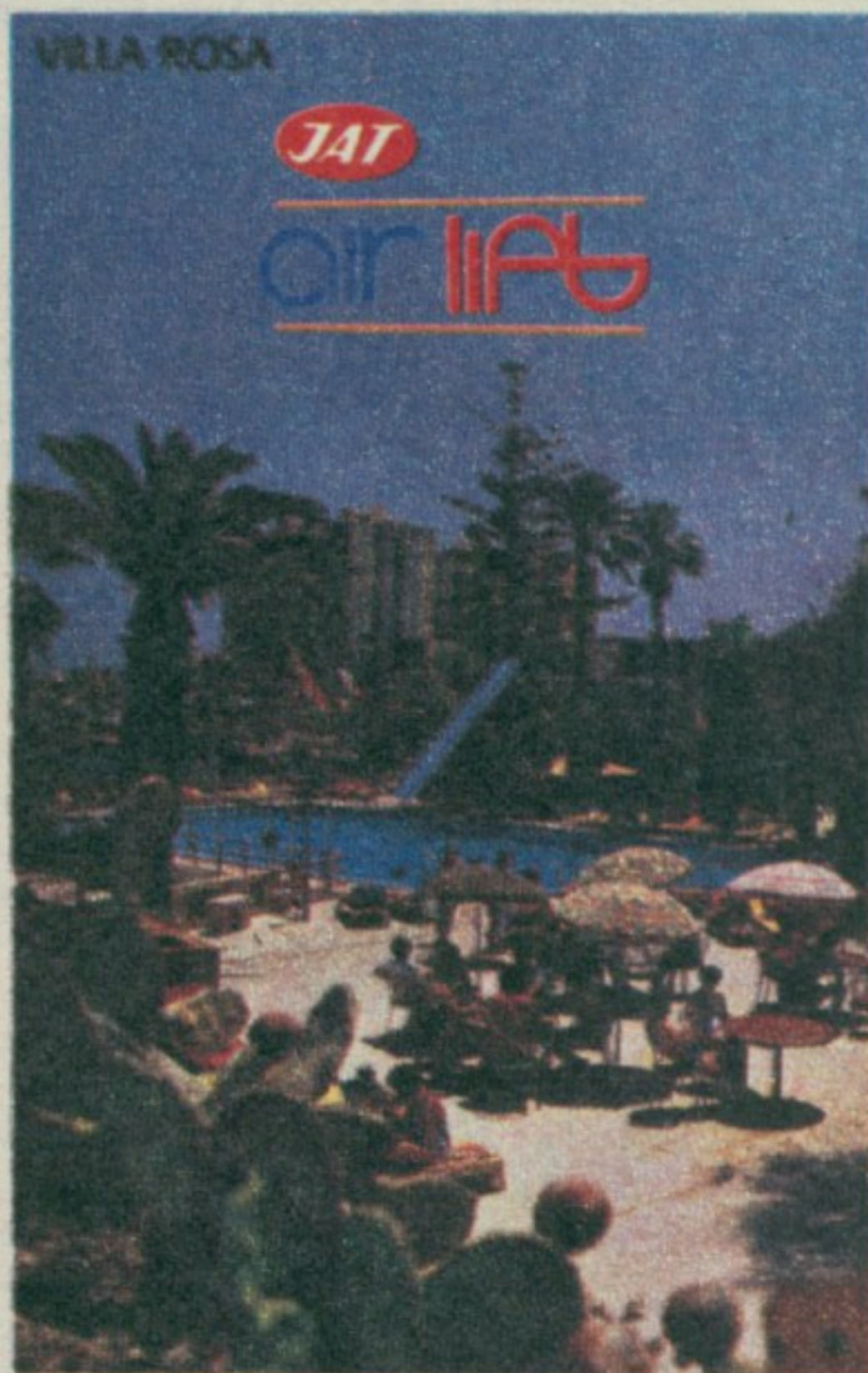
Као што смо већ објавили наша игра се завршава КОСМИМ задатком који је пред вама. Мозаици се решавају исто као и претходни па верујемо да вам нису потребна додатна објашњења. Важно је да уочите распоред боја и њихов положај на мрежи коцке – све

остало је лако.

О наградама смо писали у неколико наврата. Овога пута само да поновимо да вас очекују 143 појединачне и колективне награде вредне преко милион, наравно нових, динара, за које конкуришу само они који реше свих 16 задатака. Поред знања и вештине о добитницима награда одлучиваће и срећа јер ће се сви тачно решени задаци наћи у бубњу.

КОЛЕКТИВНЕ награде добиће три школе које на конкурс пошаљу највећи број тачно решених задатака. НАГРАДЕ ЗА ПОЈЕДИНЦЕ су вам познате: 49 даје Зоолошки врт града Београда. Ове награде су углавном ЖИВЕ. Поред тога „Политикин забавник“ и JAT – AIR LIFT поклањају два седмодневна аранжмана за Малту – сваки добитник има право да са собом поведе још по једног путника. Ту је још 20 музичких касета, 20 ЛП плоча, 30 мајица и 20 беџева „Политикиног забавника“.

Дарови
поднебља
и
узбудљиво
путовање
кроз
векове
који се
доживљавају
на Малти
не би
имали
толико
чари
да није
савремено
организованог
туризма
који нуди
гостољубиви
Малтежани.

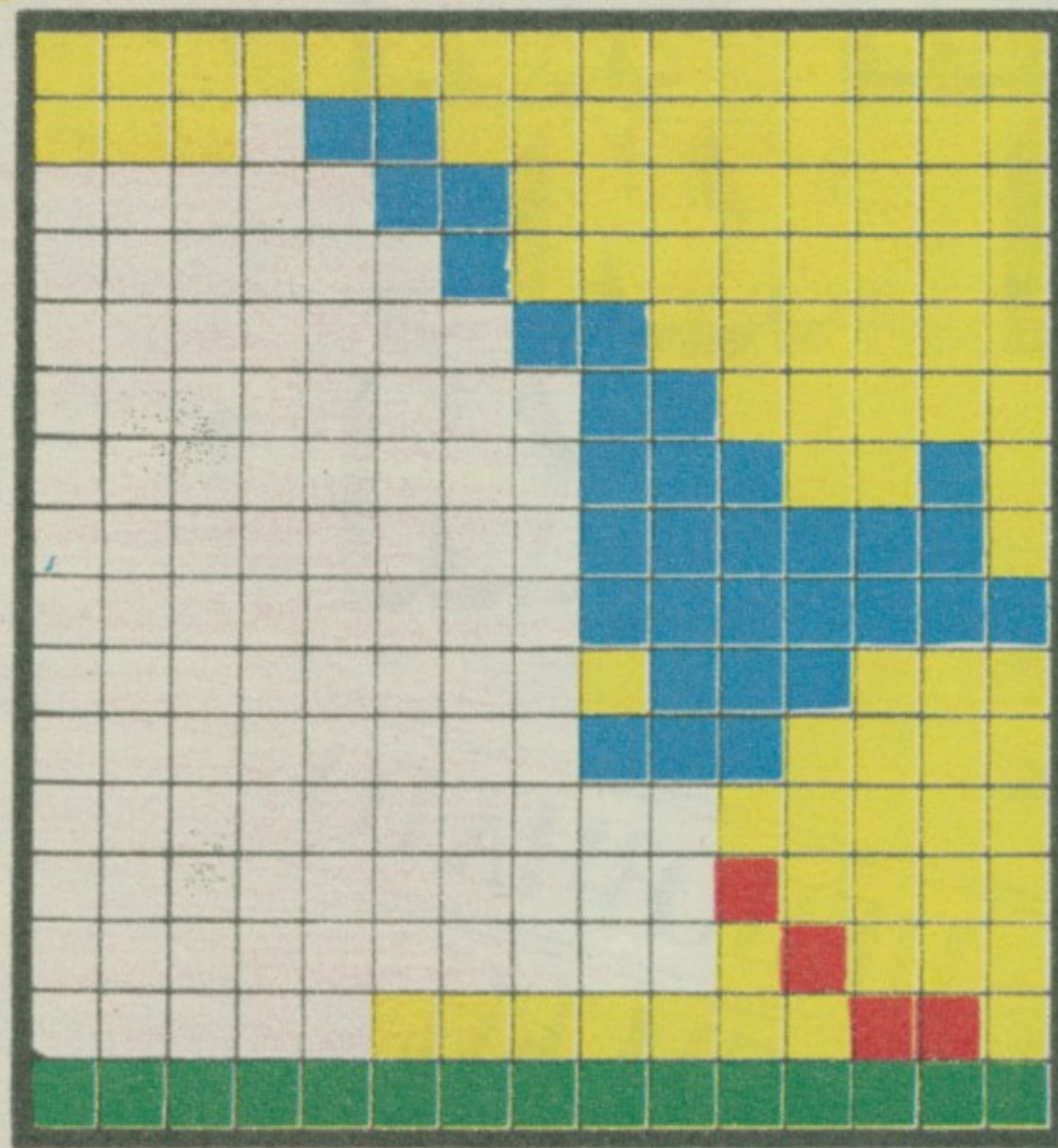
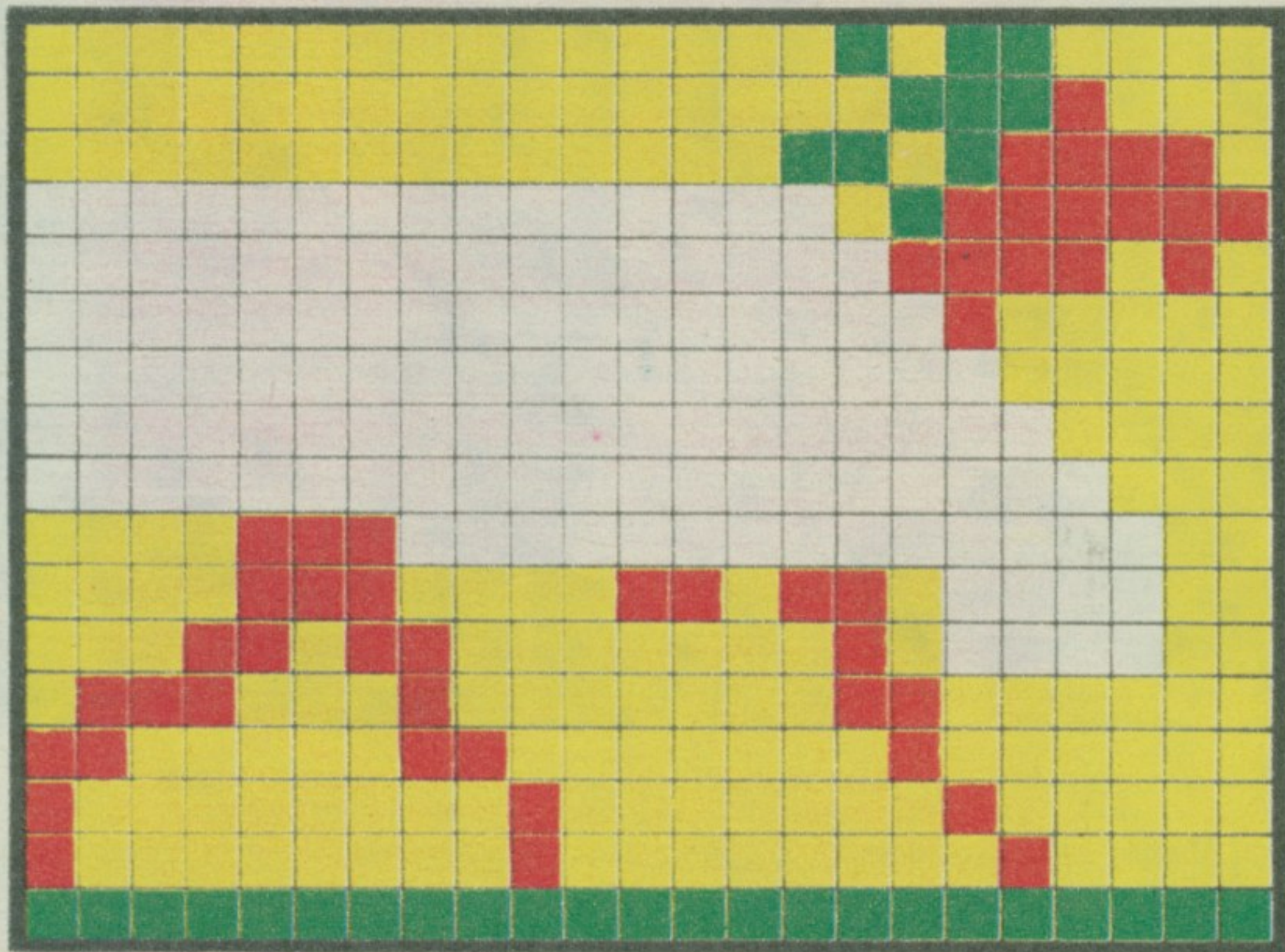
КУПОН ЗА ПОЈЕДИНАЧНО УЧЕШЋЕ

Име и презиме

Улица, број, поштански број и место

ПРЕПОЗНАЈ МЕ БИЋУ ТВОЈ!

УПУТСТВО КАКО СЕ ШАЉУ РЕШЕЊА

Игра је завршена. Сада пажљиво погледајте да ли сте правилно обојили делове мозаика које смо означили бројем 1. Ако сте на сваком од њих добили лик неке животиње значи да сте задатак решили. Кад је све готово исеците решене задатке по ивици мозаика, читко штампаним словима попуните КУПОН ЗА ПОЈЕДИНАЧНО УЧЕШЋЕ, који објављујемо у овом броју, и све ставите у коверат па пошаљите на адресу: „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд са назнаком ЗА ИГРУ „ПРЕПОЗНАЈ МЕ“

УПУТСТВО ЗА ШКОЛЕ

Пошто су ученици решили свих 16 задатака сваки треба читко да попуни **КУПОН ЗА ПОЈЕДИНАЧНО УЧЕШЋЕ** и да га заједно са својим решењима стави у коверат. Наставник ће сакупити све коверте, попунити **КУПОН ЗА ШКОЛЕ** и све заједно послати на адресу „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“.

РЕШЕЊА ТРЕБА ДА СТИГНУ У РЕДАКЦИЈУ НАЈКАСНИЈЕ ДО 20. МАЈА 1987. године. Сви тачни одговори улазе у бубањ одакле ће жири извући награде. **РЕЗУЛТАТЕ ОБЈАВЉУЈЕМО У БРОЈУ 1849 од 5. ЈУНА 1987. год.**

У истом броју објавићемо и када можете очекивати путовање за Малту као и када стижу остале награде.

КУПОН ЗА ШКОЛЕ

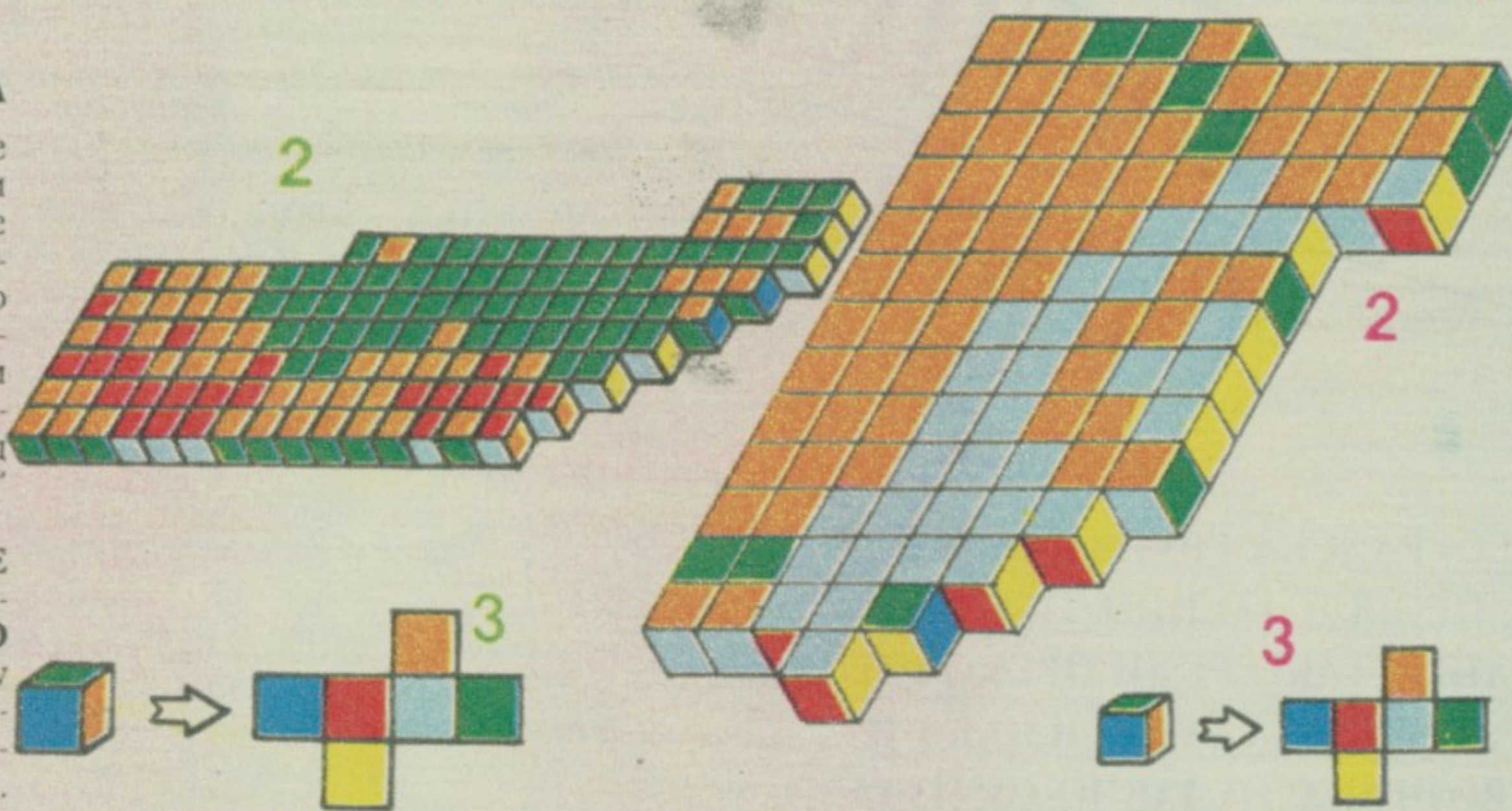
Број пријављених ученика

Назив школе и адреса

Укупан број ученика у школи

Име наставника

ОСМИ
НАГРАДНИ
ЗАДАТАК

И ова два мозаика састављена су из, по редоследу боја и величини, потпуно истих коцака. Десила се, међутим, једна незгода. Из ових мозаика, као и из оних које смо раније објавили, испали су по један или два дела. Они су пред вама (слике под бројем 2) али су тако „пали“ да им се види само полећина и део неких бочних страница. Уз помоћ мреже (растављених) коцака које вам дајемо (слике под бројем 3) моћи ћете да схватите и реконструишете праве слике мозаика (слике под бројем 1).

Слике под бројем 1 представљају два зида или мозаика у које ћете одговарајућим бојама уцртати решење.

Слике под бројем 2 су делови „испалих“ мозаика са сликама полећине.

Слика под бројем 3 - пошто су све коцке од којих су састављени ови мозаици исте, дајемо вам мреже одговарајућих коцака како бисте видели распоред боја на њима.

Ако правилно реконструишете наше мозаике и у слике под бројем 1 уцртате све боје правилно, добићете ликове двају животиња. Пошто је ово последњи задатак сакупите све ликове, а њих је 16, и пошаљите их на нашу адресу.

ХИТ ХИТ
ИТ ХИТ ХИТ
ХИТ ХИТ
ИТ ХИТ
ХИТ

НЕПОЗНАТО У ЗЕМЉИ УМОРНИХ СЛАВУЈА

**БЕОГРАДСКА ГРУПА „АЛИСА“ ЈЕ
ПРОШЛЕ ГОДИНЕ ПЕСМОМ
„САЊА“ ТАКО РЕЋИ ПРЕКО НОЋИ
ОСВОЈИЛА СРЦА ДЕЧАКА И
ДЕВОЈЧИЦА. НЕДАВНО СУ ИЗДАЛИ
СВОЈУ ДРУГУ ПЛОЧУ „ДА ЛИ СИ
ЧУЛА ПЕСМУ УМОРНИХ СЛАВУЈА“.
НА ЊОЈ ИМА СВЕГА И СВАЧЕГА:
КОСОВСКОГ БОЈА,
НЕОЧЕКИВАНИХ ГОСТИЈУ КАО
ШТО СУ ЛЕПА БРЕНА И ГУСЛАР
ЈОВА ВУЈЧИЋ, ТУ ЈЕ ЈЕДАН
ДУВАЧКИ ОРКЕСТАР АЛИ И ОНО
ШТО СУ СВИ ОЧЕКИВАЛИ –
ТОПЛИНА И НЕЖНОСТ**

Иако све песме пише Јован Стојиљковић Јоца, за интервјуе је задужен певач Мирослав Живановић Пиле.

– Чини ми се да је прошло пролеће, кад смо онако брзо постали популарни, било веома давно. Али,

исто тако бих рекао да песма „Сања“ одскаче од клишеа за југословенске хитове. Она се на радију вртела осам месеци. Мислим да то ниједна песма те врсте није доживела. То ми је драго, јер има нешто у њој што траје. „Сања“ се чула у целој Југославији, али зато друге песме са тог албума нису дошле до изражаја, вероватно нису имале ту снагу. А и ми смо били у малој дискографској кући која није могла да организује да нас јавност упозна на прави начин. Сада смо прешли у већу дискографску кућу, у ПГП РТБ, и све је много лакше.

Иако сте постали призната група, нисте много променили теме – и даље се залажете за нежност, машту, подсећате људе да користе оно што имају у глави а помало су заборавили како се то чини. Да ли је то најважније у вашим песмама?

– Ми се, у ствари, бавимо људима и судбинама. Када чујем „Да ли су чула песму уморних славуја“ ја све заборавим, ту постоји нешто што из реалног света води у машту. Мени ништа није потребно. Ако она то исто побуди и код неког другог, значи да смо постигли циљ. У групи „Алиса“ налазе се одлични музичари и ми имамо страховите могућности да свирамо шта хоћемо. Баш нас брига шта је модерно, ми правимо само песме које волимо. Када други припремају плочу, они ослушкују шта се дешава у свету, какве се фризури носе, а нас то уопште не занима. Сада нам неки замерају што се на новој плочи осећају утицаји народне музике. Ја, једноставно, осећам те народне мелодије и зато ми идемо на то да укинемо разлику између народњака и забавне музике. Ако се ту и тамо код нас појави народњачка мелодија, па нећемо се убити. Не желимо да нас људи схвате као неки нови примитивизам. Па не може се на основу једне песме одредити стил. А по мом убеђењу, на овом албуму заиста има песама које ће трајати мало дуже.

Значи да си задовољан плочом?

– Ми смо прошле године имали несрећу да нам се са плоче вртела малтене само „Сања“. Сад могу рећи да сам задовољан што имам једно шест песама које се емитују. Можда је чак боље немати неки страхан хит да не би појео остале песме са плоче. Зато прошле године нисмо могли да правимо југословенску турнеју јер с једном песмом не можеш ићи по целој земљи. Мислим да на овој плочи имамо неколико ствари с којима смо дали нешто ново, не-

што другачије. Тако планирамо и трећу плочу са више изненађења, различитих инструмената. Чини ми се да се група тек сада налази на почетку. Јер, наша прва плоча звучала је заиста грозно, била је лоше снимљена и све оно што смо на њој рекли били смо приморани да поновимо на овој. Зато смо још једном снимили песму „Војсковођа“. Јер, када имаш песму у глави и све ти је јасно, а на снимању видиш да из звучника излази нешто што с тим нема везе, ти си тужан, ноћима не можеш да спаваш и непрестано желиш да то направиш онако како си замислио.

Да ли ће „Алиса“ и даље остати група коју највише воле девојчице?

– Мени је драго што су оне највећи део наше публике и вероватно ће то и остати. Али, сада ће те девојчице почети мало да мисле. Неће моћи, док се врте наше песме, да пију кафу, разговарају са другарицама, да се купају, мораће то пажљивије да слушају, да сањаре с нама. И то је битна разлика између онога што смо радили раније и што радимо сада.

Једна од песама са плоче која показује да „Алиса“ заједно са својом публиком улази у озбиљније године је „После девет година“. Ту Пиле, заједно са Лепом Бреном, пева о првом састанку у животу једне девојчице.

– Ово је лепа песма – каже Пиле – мислим да девојчице памте свој први састанак много дуже од деचाка и да он на њих оставља већи утисак. То је вероватно због тога што су више склоне сањарењу. И Брена је сасвим добро отпевала овај текст. Имала је осећај за цео онај ритуал припреме за први састанак, за нервозу и „вулкане у грудима“. А и Јоца је написао довољно леп текст да песма може да се осети. Кад чујем све ове песме које се врте на радију, јасно ми је да, ако је текст добар, ако говори о искреним осећањима, ниједна мелодија није лоша.

Припремајући се за снимање ове плоче „Алиса“ је битно појачала своје редове. Наиме, сада их у групи има шест. Нови члан је Саша Гнус који се с њима раније само повремено појављивао, а за Сашу је битно да свира саксофон, флауту, кларинет и још понешто. Углавном, „Алиса“ сада обећава добре концерте на којима ће све песме, и са првог и са другог албума, звучати добро.

ЛЕПА У РУЖИЧАСТОМ

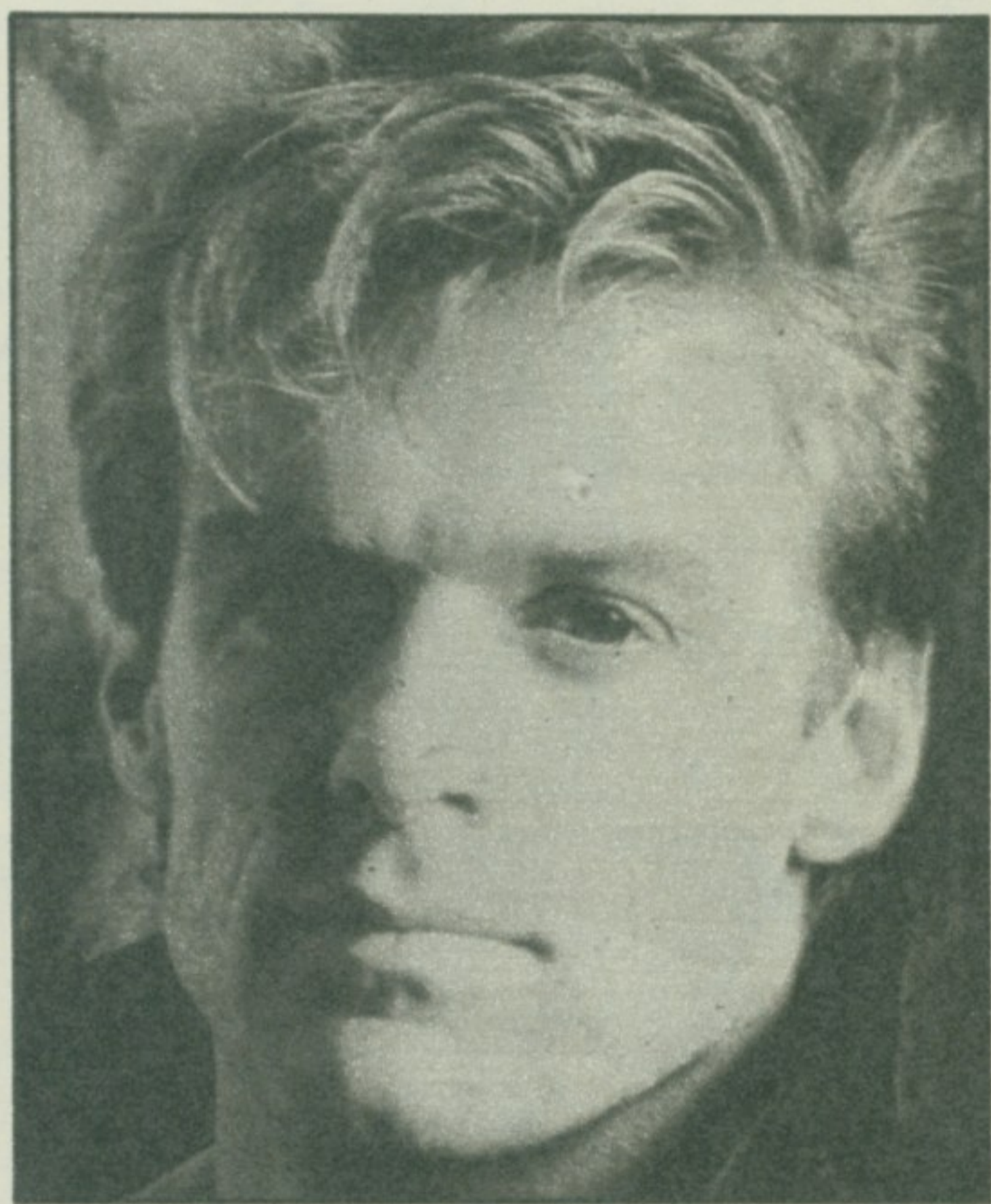
Сузан Вега, чији је бриљантни први албум прошао врло добро у свету а и код нас, ових дана стиже са новом плочом „Томова вечера“ (Tom's Dinner). Између ова два студијска рада забележила је леп успех песмом „Лефт оф Центер“ која се појавила у филму „Леп у ружичастом“ (Pretty In pink). Делимично захваљујући томе, успела је да распрода два велика концерта у лон-

донском Ројал Алберт холу. Иако се упорно буну што је проглашавају за фолк певачицу, ипак је била збуњена профилем своје енглеске публике.

„Било је у гледалишту пуно дечака са обријаним главама и у црним кожним јакнама, средовечне господе, дречаво нашминканих девојчурака и поетски настројених младића са свештицама песама испод мишке“.

Сузан, типичан продукт њујоршке фолк сцене, настоји да својом новом плочом крене мало даље. И у музичком и у текстуалном смислу.

„Људи од мене очекују да будем озбиљна, затворена у себе, меланхолична и помало тужна. А ја уопште нисам таква. Чак се може рећи да сам одлучна и врло сигурна у себе. Углавном, једно је сигурно – оптимиста сам“.

У ВРЕЛИНИ НОЋИ

– Мој нови албум зове се „Into The Fire“ („У пламену“) и не знам шта бих још о њему могао да кажем. У ствари, не умем да опишем плочу у једној реченици.

Ове штуре информације о свом петом албуму даје Брајан Адамс. Плочу је снимио у Ванкуверу, у Канади, где иначе живи. Као и на претходном албуму „Reckless“, продукцију је радио заједно са Бобом Клермонтеном а песме је написао у сарадњи са Џимом Валансом. Овог пута на снимању није била ниједна звезда само Брајан и група.

– Сада смо много више но раније поклањали пажњу текстовима, јер има пуно тога да се каже. Насловна песма говори о момку који се налази на животној прекретници и у дилеми је да ли да настави с оним што је започео или да потпуно промени свој живот. Једноставно, ово је права rock'n'roll плоча.

Песма по којој је албум добио име звучи сасвим аутобиографски али као се, водећи хит, издваја „Heat Of The Night“ (У врелини ноћи). Важно је споменути да се плоча убрзо после светске премијере појавила и код нас.

$E = MC^2$

Као машина моја љубав
као хаљина твој електрицитет
а ти знаш свој капацитет
 $E = MC^2$

А твоја маса ме привлачи
А на брзину ћеш се навикнути
Кратко траје кад сам са тобом
А дуго траје кад нисам са тобом

Твоја маса плус брзина
О љубави која је то енергија

О љубави како ми прија
 $E = MC^2$

А никада нисам учио физику

А ипак сам уочио разлику
Кратко траје кад сам са тобом

А дуго траје кад нисам са тобом

Твоја кожа од атома
у драп капуту у твој институту
чини ствар мало затегнуту
 $E = MC^2$

А теорију сам научио
Јер ипак све је релативно

НОВО ГИТАРА

Гитару ће те СВИРАТИ ВЕЋ ЗА 4 МЕСЕЦА ако се при учењу будете служили ШАЈИНОВОМ – ОЗВУЧЕНОМ ШКОЛОМ ГИТАРЕ!

„Школу“ књигу и 2 касете, можете набавити у свим продавницама „Промузике“ у Београду по цени од 5.800 динара или наручити дописницом на адресу: ШАЈИНОВА – ОЗВУЧЕНА ШКОЛА ГИТАРЕ, Други булевар 131/9, 11070 НОВИ БЕОГРАД.

ТЕКСТ И МУЗИКА: Ђурић/Петровић
ИЗВОДЕ: Хероји

Уређује
др Зоран Живковић

ТРГОВАЦ

Хенри Слесар

Свансон је ушао у салу за састанке одбора са изразом директорске нешаланције којој су се чак и његови непријатељи дивили. Свима је било познато да је дошао дан када ће морати да одговара због свог неуспеха као председник уједињене корпорације трговаца мушком галантеријом. Али Свансон је био расположен. Иако су његови противници знали да је то само поза, ипак су се узнемирено промешкољили због тог нехајног понашања.

Председавајући отвори састанак без фанфара и прозва Сејлса

да поднесе извештај. Садржај извештаја је свима био познат, сваки члан је пре састанка добио по један примерак. Уместо да слушају једнолично набрајање губитака, чланови одбора посматрали су Свансоново лице да би видели како ће реаговати на ову јавну оптужбу због његовог бедног управљања.

Коначно је дошао ред и на Свансона да говори.

– Господо – рече он, а глас му ни најмање није подрхтавао – као што сте чули, продаја мушке галантерије претрпела је гадне губитке за време рата. Изостанак прихода никога од нас није изненадио, али није губитак тај који нас данас забрињава. У питању је прогноза да ће продаја опадати и у будућности. Господо, ја оспоравам прогнозу одећења

продаје. Тврдим да ће продаја бити већа него икада!

Одбор се узмувао. На крају дугачког стола неко се закикотао.

– Знам да је тешко поверовати мојој прогнози – рече Свансон – те намеравам да вам ствар подробно објасним пре но што данас напустимо ову одају. Али, желео бих да прво саслушате један веома посебан извештај, једног веома посебног човека, професора Ралфа Ентвајлера из америчке Фондације за еугенику.

Човек бледих образа, који је седео на почасном месту поред председника, устаде. Он климну скуп и поче да говори гласом који се једва чуо.

– Господин Свансон ме је замолио да вам данас говорим о будућности – поче он оклевајући. – Нисам упућен у посао око мушке галантерије. Моје поље рада је еугеника, а ужа специјалност проучавање радијацијске биологије...

– Да ли бисте били мало одређенији? – замоли га Свансон.

– Да, разуме се. Бавим се мутацијама, господо, мутацијама које ће ускоро постати норма рађања. Постотак мутираних новорођенчади попео се већ на близу шездесет пет, а верујем да ће се током времена још више увећати.

– Ја ово не разумем – прогунђа председавајући. – Какве то везе има с нама?

Свансон се насмеја. – Ах, велике. – Он се ухвати за ревере свог сакоа и пређе погледом преко радозналих уздигнутих лица око стола. – Продаваћемо, господо, два пута више шешира.

ПОГЛАВИЦА

Хенри Слесар

Мбојна, поглавица племена Аолори, није показао да се плаши када се један дугачак брод приближио острву. То што му је лице остало равнодушно није представљало само последицу положаја на коме се налазио већ се радило о чињеници да је једини он од свих својих саплеменика раније видео беле људе, још док је био дете у овом истом селу, пре пола века.

Када је брод пристао, један од белаца, неки учени човек са кратком сребрастом брадицом, пође ка њему, подигавши шаку у знак

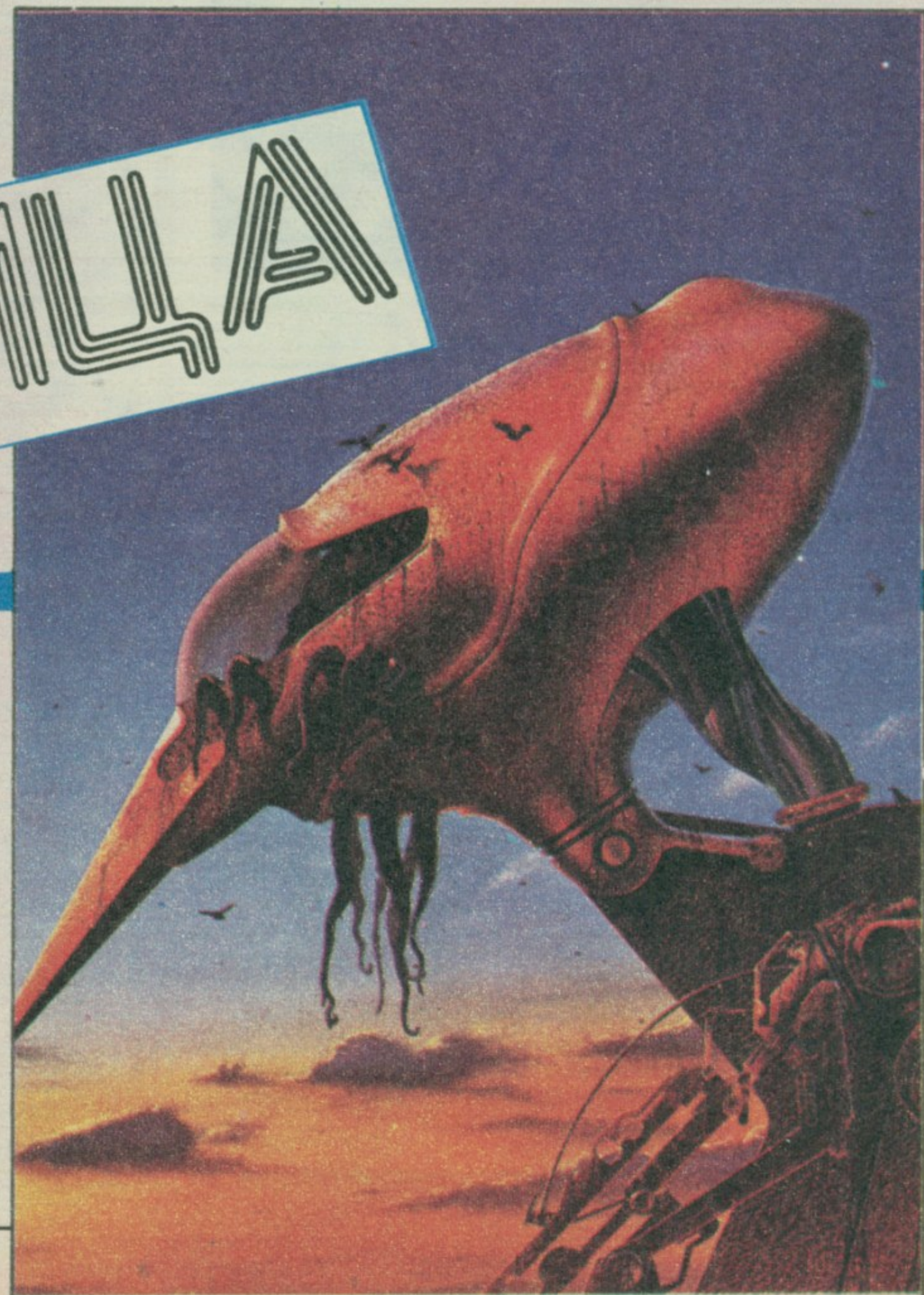
пријатељства. Говор му је био уздржан, али обратио му се језиком Мбојниних отаца. – Долазимо у мир – рекао је. Прешли смо дуг пут у потрази за вама. Ја сам Морган, а ово су моји савезници, Хенрикс и Карев. Ми смо научници.

– Говори онда! – рече Мбојна непријатељски како би на тај начин показао своју чврстину пред племеном.

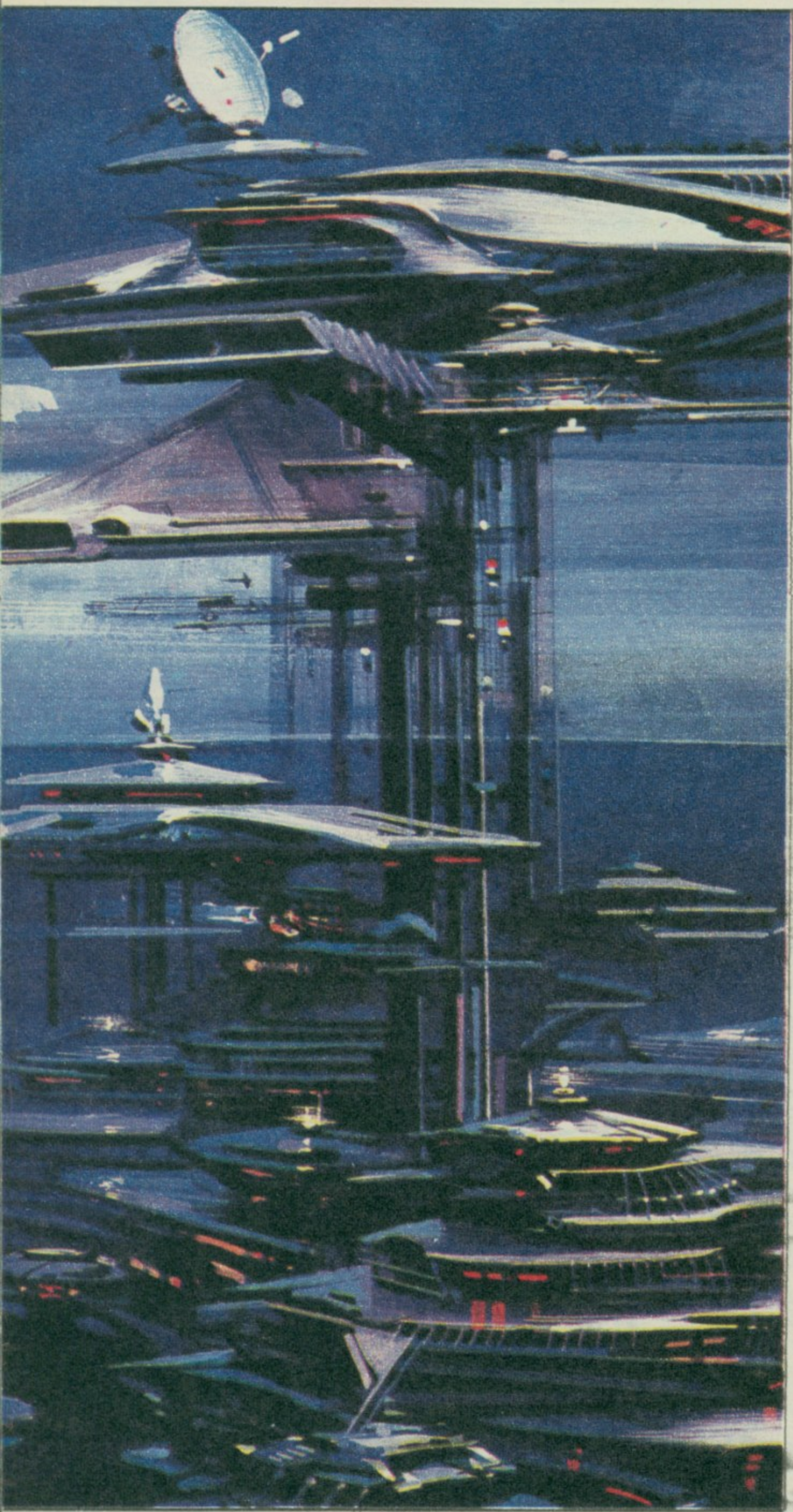
– Водио се велики рат – поче Морган гледајући с подозрењем у ратнике који су се окупили око свог поглавице. – Бели људи с друге стране вода гађали су једни друге великим муњама. Отровали су ваздух, море и тле људи својим оружјима. Али ми смо веровали да на свету постоје места

Антологија
мини

SF
приче

која рат није додирнуо својим смртоносним прстима. Ваше острво је једно од таквих места и ми смо дошли да останемо с вама. Али као прво морамо нешто учинити, те вас молимо за још мало стрпљења.

Из складишта на свом дугачком броду бели људи су извукли неке чудне металне кутије са сићушним прозорима. Оклевајући, кренули су према поглавци и његовим саплеменицима, уперивши чудне уређаје у њиховом правцу. Неки домораци су се уплашили, а неки су подигли своја копља у знак упозорења.

– Не плашите се – рече Морган. – То је само једна од играчка наше науке. Видите ли како не производе никакве звуке док вас

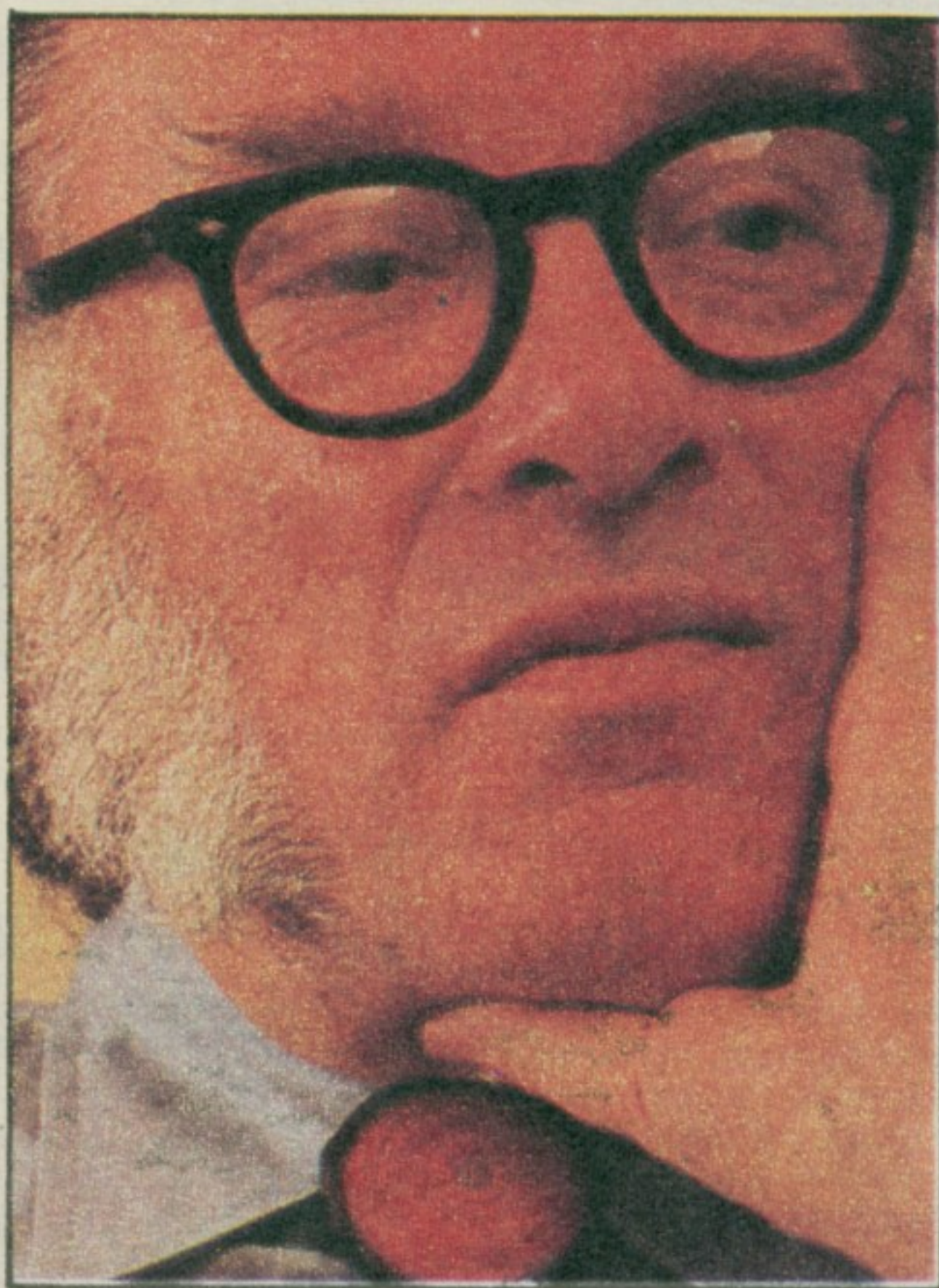
њихове очи гледају? А погледајте сада. – Бели људи упериле кутије према самим себи и уређаји почеше дивље да куцају.

– Велика чаролија – шаптали су саплеменици, а на лицима им се читавало страхопоштовање.

– Велика чаролија – понови Мбојна свето, поклонивши се пред белим боговима и пред доказом њиховог божанства, кутијама које су откуцавале. Пуним поштовања, они поведоше беле људе у своје село где су их после пригодне церемоније посекли, очистили и послужили за вечеру.

Три дана и три ноћи славили су своју памет играјући око великих ватри јер сада су они били богови. Мале кутије почеле су и њима чаробно да откуцавају.

SF **ЗАНИМЉИВОСТИ**

Велики SF маг Исак Асимов не престаје да ствара, упркос поодмаклим годинама. Управо је предао издавачу свој нови SF рукопис „Фантастично путовање 2“. Посреди је наставак популарног романа из 1966, написаног по мотивима филма са истим насловом. Дознајемо да су и за овај наставак већ купљена филмска права...

Кад смо већ код Асимова... Управо ових дана овај невероватно плодан аутор објавио је – веровати или не – своју 365. књигу! Додуше, од тога само четрдесетак отпаде на научну фантастику, али зато Асимов обећава: јубиларна књига број 400 биће његов тестаментарни SF роман

Главни кинематографски SF хит с друге стране Атлантика јесте четврти филм у серији Звездане стазе. Капетан Кирк, мистер Спок и остала дружина са свемирске крстарице Ентерпрајз враћа се нарочитим временловом у наше доба да ту реши један озбиљан проблем од кога у далекој будућности зависи будућност људског рода. На потезу су наши дистрибутери...

SF **КВИЗ**

Ево најпре одговора на питање из прошлог броја:

1. Нова нада
2. 1929.
3. Жена на Месецу

А сада, нова прилика да проверите своју упућеност у SF тајне:

1. По мотивима ког романа је 1968. снимљен изврстан SF филм „Чарли“?
2. Ко је прави аутор три знаменита Асимовљева Закона роботике?
3. Шта значи скраћеница Р.У.Р.?

ПОМАЖЕМО
ВАМ
ДА
ИЗАБЕРЕТЕ
HI-FI
УРЕЂАЈЕ:
ЛАСЕРСКИ
ГРАМОФОН

ЛАСЕР КОЈИ СВИРА

Готово цео век био је потребан да би аудио индустрија добила нови начин репродуковања музике. До тада познати аналогни систем (помоћу класичних грамофонских плоча) достигао је свој врхунац, па су почела истраживања о новом начину. Решење није било једноставно. Ипак, у пролеће 1979. године инжењери "Филипса" су, у Ајндховену (Холандија), понудили пројекат, смео до дрскости: нови тип дигиталног грамофона.

Због извесних тешкоћа које су се јавиле у остваривању пројекта родила се потреба за партнером који има довољно знања, али и новца, да се заврши започет посао. У помоћ је прискочио јапански гигант "Сони" који је у својим развојним лабораторијама довршио посао и припремио технологију за серијску производњу ових нових грамофона. Тако је свет био први пут упознат са до сада најквалитетнијим системом за репродукцију звука.

Звук у број

Сам систем дигиталне репродукције је у директној вези са процесом дигиталног снимања звука. Код ове нове технике оригинални звук се претвара у цифру, слично као код Морзеове азбуке. То шифрирање се обавља у посебном уређају, аналогно-дигиталном претварачу, у две упоредне фазе.

У првој, уређај мери јачину сигнала и ту величину третира у дигитални број (0 или 1). Како музика не би изгубила високе тонове, број мерења сигнала мора да буде бар двоструко већи од учестаности највишег тона. Како је за горњу границу чујних тонова у hi-fi технологији усвојен тон од 20.000 Hz (херца) то би број мерења морао би-

ти бар 40.000 у секунду. Ипак, зарад квалитета, као стандард усвојена је бројка од 44.100 мерења у секунду и назива се учестаност мерења узорка (sampling frequency) а изражава се у херцима.

Сваки од ових измерених узорака шифрира се у бинарни код који у себи има 16 јединица информације (бита). Овај бинарни код је у ствари комбинација дигиталних бројева 0 или 1 (на пример 011, 101, 001 и сл.). На тај начин овај систем разликује и омогућава кодирање 65.536 (2^{16}) различитих сигнала. Најмања разлика између јачине два сигнала, коју овај систем може да измери је 61 μV (микроволт). Процес шифровања представља другу фазу у претварању звука и назива се квантификовање. За верну репродукцију звука, у једној секунди, дигитални систем има на располагању 705.600 јединица информације (44.100×16), што је више него довољно за висококвалитетну репродукцију и најсложенијих звукова.

Тако претворен звук смешта се на плочу помоћу низа удубљења (пит) и равних одбијајућих површина (ланд). Наизменично постављени у спиралу удубљења и одбијајуће површине су дуге 4 μm може их бити и 8 милијарди, а може се нанети и до 75 минута музике иако је пречник плоче само 12 cm (стара ЛП плоча 30 cm). Размак између редова код CD плоче је само 1,6 μm (микрона), а то значи да би се у бразду класичне плоче могло сместити 50 ре-

ОСАМ ГОДИНА ЈЕ
ПРОШЛО ОТКАКО СУ
КОНСТРУКТОРИ
ХОЛАНДСКОГ
„ФИЛИПСА“
ИЗЕНАДИЛИ СВЕТ
ПРОТОТИПОМ
ЛАСЕРСКОГ
ГРАМОФОНА

дова. Ширина удубљења је свега 0,6 μm (микрона), дубина око 120 нанометара (милионити део милиметра), док дужина зависи од броја јединица информације коју садржи.

Ласер – звучница

Код дигиталног грамофона улогу звучнице преузима полупроводнички ласер са зраком мале снаге и веома малог пречника од свега 0,9 μm . И само помињање ласера изазива асоцијацију на „зраке смрти“ из романа научне фантастике, но ови су потпуно безбедни, јер није могуће да дође до концентрације целокупне енергије у жижи, у истом тренутку, што би било опасно. Овако овај ласер има улогу да без механичког контакта (значи и без хабања) прочита и пренесе даље оно што је записано на плочи.

Код дигиталних грамофона важну улогу имају два серво-уређаја које контролишу микропроцесори. Један од тих уређаја системом оптичких сочи-

ва фокусира ласерски зрак на траг записа и води га по њему веома прецизно. Савремени модели унапредили су тај систем још више. Урађени су на трозначном принципу. Из главног ласерског зрака проистичу два подзрака чији је задатак да откривају грешку главног зрака у

праћењу записа на плочи. Чим се открије одступање, серво-уређај реагује и помера сочива како би исправио положај главног ласерског зрака.

Други уређај регулише брзину окретања плоче. Пошто је запис на CD плочи урађен од центра ка рубу (супротно од класичних

плоча) почетна брзина је око 500 обртаја у минути, да би не крају била око 200 обртаја. Ово успоравање је неопходно како би се одржао исти однос између количине информација на плочи и брзине преласка преко ласерског зрака.

Ласерски зрак се код читавања записа или одбија од рефлектујуће површине или се губи и распршује у удубљењима. Све те промене региструје оптички читач, који на тај начин препознаје бинарни код, са плоче (блесак одбијеног зрака је 1, а тама распршеног зрака 0). Тако оптички читач ствара дигитални сигнал. Такав сигнал након тога пролази кроз процесор који га дотерује и исправља евентуалне грешке. Сигнал затим одлази у уређај који одваја леви и десни канал и усклађује временска закашњења између чујности једног и другог канала, и тек тада улази у дигитално-аналогни претварач који га враћа у „нормални“ познати звучни сигнал.

Ови грамофони су значајно подигли квалитет репродукције снимљеног материјала, јер је код њих однос сигнал-шум невероватних 95 dB (децибела) према 65 dB код аналогних грамофона. Динамика достиже и 100 dB (70 dB код класичних), док су изобличења хиљаду пута мања. Раздвајање канала код аналогних грамофона је једва 30 dB а код дигиталних прелази 90 dB. Завијање и подрхтавање је немерљиво.

Цена дигиталних грамофона је одавно готово изједначена са ценом квалитетнијих аналогних грамофона и износи око 300 британских фунти. Но, и поред свих ових предности велико је питање хоће ли у догледној будућности дигитални потпуно изаћи из добри стари грамофон.

Невоље у плочи

Велики ограничавајући фактор бржем развоју дигиталне технологије је и сложена и скупа израда плоча.

Тако ригорозне нормене нису досад биле познате у дискографској индустрији. Плоче се производе у условима беспрекорне чистоће где се и ваздух прецишћава, а сви запослени носе нарочита одела. Ове мере су неопходне како би се избегло прљање плоче или падање прашине на њихову површину пре него што се пресвуку танким алуминијумским филмом, који им гарантује заштиту.

И димензије плоче су под строгим контролом.

Дебљина плоче не сме да варира више од 0,1 mm од стандардизоване дебљине (1,2 mm). На музичком запису удубљења смеју бити највише ± 50 нанометара удаљена од идеалне позиције, а не смеју бити плића или дубља више од 10 од нормалних 120 нанометара.

Кад се плоча произведе под овако строгим условима и прсће контролу, она је зачуђујуће отпорна на огреботине, прашину, отиске прстију, готово ништа не може умањити квалитет записа. Кроз плочу можете провртети и рупу пречника 2,5 mm и то неће утицати на репродукцију, а и век јој је, за разлику од аналогне плоче, практично неограничен.

Како је поштовање ових прописа скупо, мало је фабрика у свету које производе компакт диск плоче, свега око десетак. Највећа и најстарија је „Полиграм“ у Хановеру (СР Немачка) која годишње произведе 18 милиона плоча.

И поред свих мера предострожности, у производњи се јавља веома велики проценат шкарта (више од 25 одсто) што неминувано утиче на цену.

За сада постоје само неки наговештаји да ће цене CD плоча бити приступачније, јер ће тражиште постати презасићено са око 60 милиона плоча колико се годишње произведе, према 2,5 милиона власника дигиталних грамофона, колико их тренутно има. И поред тога тешко је замислити да ће класична плоча бити потпуно заборављена, првенствено због небројено плоча које су до сада снимљене на аналогној техници, а и због количине новца који се тренутно обрће у класичном дискографском послу. Привлегију да им се плоче издају упоредо, и у аналогној и у дигиталној техници, имају само ретки извођачи, највеће звезде. И тај податак говори сам за себе о могућностима истискивања класичне плоче у будућности. Све говори да ће се уз класични грамофон, који ће остати, у његов ланац укључити и дигитални као значајно побољшање, да не кажемо појачање.

У нашој земљи дигитални грамофон може да се купи преко консигнационих представништа, али због цене то је реткост у којој ужива мали број људи. Продавнице плоча нису снабдевене CD плочама, а и кад их добију то је веома ограничен избор и количина.

Предраг Кос

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

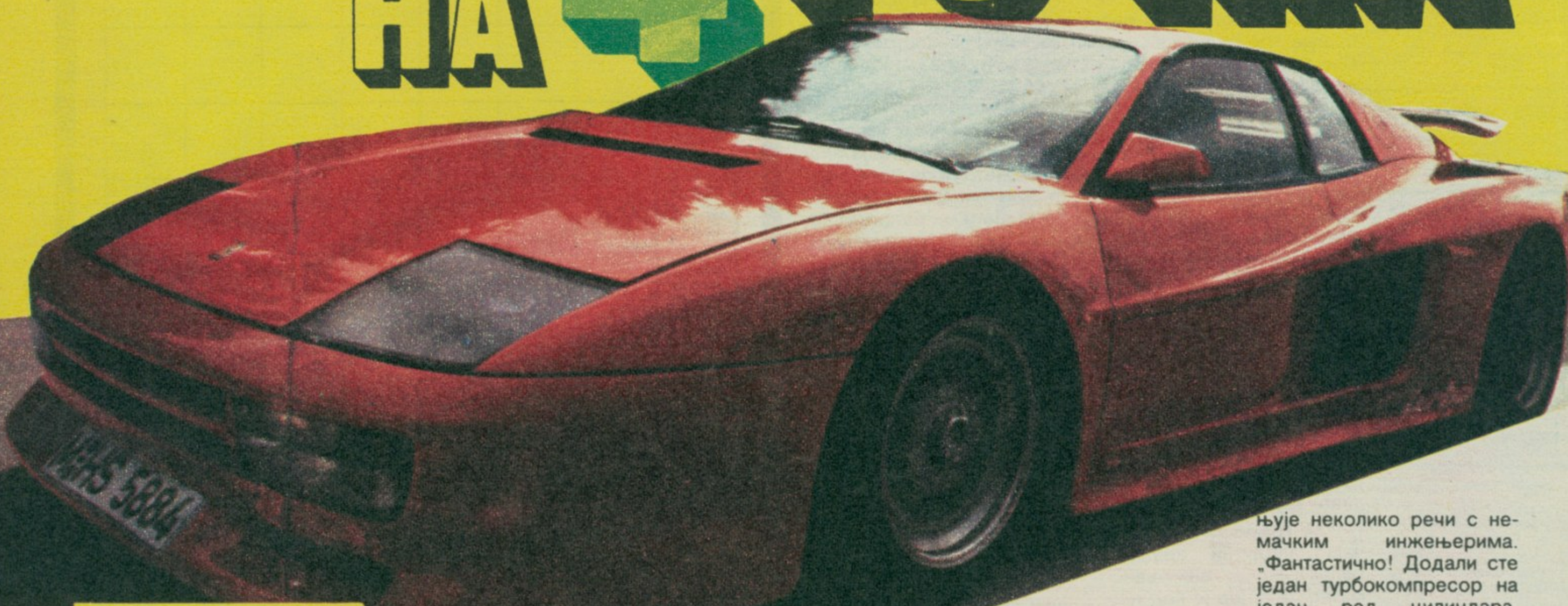
аутор BeMak	ПОТРА- ЖА ПОП ГРУПА	ЈЕДНА- ЧЕНЕ ПЛО- ЧЕ (ГРАМ.)	САОБРА- ТНИ ЗНАК	ВАЛО- ВИТ, НЕРА- ВАН	ХАНСКИ КРАЈ („ВИМ- БОКОВИ“)	ХЕ- МИЈСКИ ЕЛЕ- МЕНТ	ЛКА У ИЗРА- ЛУ
ПРЕД- ВАЊЕ	н	а	с	т	а	в	а
ПРЕ- ОСТА- ЛИ ДЕО	о	с	т	а	т	а	к
МУ- ЗИЧКИ ИНСТРУ- МЕНТ	л	и	о	л	и	л	а
ГРАД У МОЗАИ- ЦИ	и		т	а	л	а	ВРЕДНА- СТИ СТА- ТИСТИ- КА КРИМИ- НАЛНИХ РОМАНА
ГРИКО СЛОВО	ф	и	ОДМАХ „ГРАД- ОМ КО- МИТЕТ“	с	а	г	а
ЖЕНОКО ИМЕ	о	л	т	а	ЗНАК ЗА ИЗРАД ГРАД	и	а
ПОСЛА ЗА ЦВЕРЕ	с	а	к	с	и	л	а
ИНИЦИ- ЈАЛИ ПИСМА („НА КЛУ- ЛУ“)	и	МУЗИКА ГРЕЛЕ ВРЕ- МЕНСКИ ВЕЖИК		т	р	и	т
ОБЛИМ- ЈЕ	а		РОМАН У ОСТРИ НАМА О СТАРОМ НОВИ	е	и	а	
ЛИТАР	м	и	к	а	а	и	а
ПРАВИЛА ДЕО ЦРК- ВЕ УЖИ- ШЕ ИД- НАМА	ВРЕДНА ОПТО- КЛАСА			и	и		р
АУТО- ОБНАВ- ИТАЛИ- ЈЕ	и	ЦРНО- ГОРСКО КОЛО	ВРЕДНА ПОДМА- НА ФИЗИКИ ПОЛИТИ- КАЛНИ	и	а		и
ТРИГО- НОМЕТ- РИЈСКА ФИЗИКА	к	о	с	и	и	и	с
ОКЛА- ДНА ПИСЦИ	о	р	о	з	МАРКА ПИСЦОВА ЖИТЕЉ АСИ- РИЈЕ		и
ОПЕРА ВИМЕН- ЦА БЕ- ЛИНИ- ЈА	и	о	р	и	а	„ИСТОК“ МЕТОД У СРЕДНОМ КОД ПРЕД- ПОДА	и
ЗНАК ЗА КЛАСИ- ФИКА- ЦИЈУ	о	ОДНОС У ОПРЕД- У	с	а	с	и	и
ДЕО ОПТО- ГРАФСКОГ ПО- ЛА	с	т	а	и	и	в	а
ОБЛЕ	и	и	ОДНО- СНА ДРЖАВА 100m ²	и	р	а	к
ВИКА- НЕ, ГРАД- ИДЕ	и	и	а	к	а	и	е
НАЗИВ ЗА МУЗИ- КАНА	с	а	р	а	и	е	и

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: предмет, развити, „Еронна“, гипсари, ат, не, з, легалан, ато, ала, ц, сз, ећ, Спаски, малочас, туђинец, Атина, р, тиц, Си, утапати, Ријена, к, улари, глибав, Ерик, Ли, кијавац, ораница.

АВИОН НА 4 ТОЧКА

НЕВИЂЕНО УБРЗАЊЕ – При брзини од 90 m/sec постоји опасност да се ауто одлепи од тла. Зато су ту, спреда и позади, спојлери који га, супротно него код авиона, притискају за асфалт.

Коначно је дошао и тај дан. Одговор који смо очекивали стигао је телексом: „Пристајемо да се испроба ферари тестароса битурбо. Чекамо француског астронаута Патрика Бодрија и новинара Силвена Огијеа у Минхену.“ Потпис: Вили Кениг. Вили Кениг, један од најславнијих конструктора аутомобила на свету. Човек који као да се зарекао да ће свој потпис стављати на најбржа серијска возила која су икад конструисана. Његови су: јагуар XJC Р турбо, мерцедес 500 битурбо, ферари 328 GTS битурбо, ферари 512 Boher I турбо... Све сами аутомобили снова чија је снага најмање 300 KS, а лако прелазе брзину до 250 km/h.

Наша идеја је била да најбржи ауто на свету ферари тестароса битурбо ставимо у руке Патрика Бодрија, француског космонаута који је већ летео у ракети (брзина 28.000 km/h), пробног пилота свих млазњака који су произведени код нас последњих 15 година, а који уз то обожава аутомобилске траке. Црвено чудовиште

изашло је из радионице Вилија Кенига после нарочитог дотеривања, а пошло се од изванредног италијанског возила, првог украса читаве геме Фераријевих аутомобила, које се приближило граници од 300 km/h.

Кениг је од њега направио авион на четири точка. Од почетне снаге 390 KS стигао је до 710 KS, колико има, рецимо, и мотор формуле 1. Али, основна разлика је у томе што тестароса нису трчаћа кола. То је серијско возило регистровано за друмски саобраћај, а може га имати свако ко покаже возачку дозволу и „дода“ 400.000 DM, односно 12 милијарди старих динара. То су у исто време и најскупља и најбржа кола на свету.

Два пута јачи од најјачег ферарија

У споредној минхенској улици зауставили смо се испред куће на којој стоји мала табла „Кенигспецијал“. Једноставан улаз и отварају се врата Кенигове чаробне радионице. Пред нама је тестароса јарко-црвене боје. Мени изгледа као чудовиште: циновске решетке за хлађење на за-

дњем делу који је шири од два метра, широке фелне које сакривају огромне гуме формуле 3.000 (бивша формула 2), додатна закрилца (спојлери) за велике брзине.

– При максималној брзини – каже ми Бодри – јавља се проблем како остати на друму, не одлепити се од њега, и спојлер ту сигурно помаже, али ме занима да видим каква ће бити стабилност предњег дела при брзини од 70 метара у секунди, утолико пре што је сва тежина у задњем делу где је огроман мотор. Биће занимљиво!

Мотор нам отвара Вили Кениг лично. То је четвртаст простор чија једна страница износи метар и по у коме је смештено 2 x 6 цилиндара „боксер кватро валволе“. По четири

вентила за сваки цилиндар (два усисна, два издувна). Укупно 48 вентила спремих да напајају пет хиљада кубних центиметара радне запремине цилиндара. Дале, ту су две црвене главе цилиндара по којима је тестароса и названа (на италијанском testa rossa значи црвена глава), затим два циновска компресора, два хладњака „ваздух-ваздух“ и два сигурносна вентила чији је задатак да се избегне сувишан притисак који стеже из две турбине.

Патрик Бодри клима главом са дивљењем, изме-

ХОБИ – 42-годишњи пуковник француске авијације Патрик Бодри, један од шефова европског ракетног програма „Хермес“, испробао је до сада готово све типове млазњака који су последњих 15 година направљени у Француској. На Земљи, његов хоби су брзи аутомобили.

њује неколико речи с немачким инжењерима. „Фантастично! Додали сте један турбокомпресор на један ред цилиндара. Хладњаци турбопуњача смештени су у крило бла-тобрана! Свежим ваздухом снабдевате их помоћу шкрга са стране. Није лоше.

Разговор пун техничких детаља који сведочи да Патрик Бодри одлично познаје аутомобиле и да је пасионирани љубитељ формуле 1. Принцип је код оба аутомобила исти: цилиндри се напајају помоћу турбине која је директно спојена на издувну цев, а окреће се брзином од 120.000 обртаја у минути. Та иста турбина, која се хлади убризгавањем воде, повезана је с другом турбином, доводи ваздух и под притиском га убацује у цилиндрице као јак млаз.

Патрик убрзо открива техничку савршеност коју до сада није видео ни код једног возила на четири точка. Одмах иза турбине налази се два термометра чији је посао да обавештавају возача колико је загрејан ваздух после проласка кроз турбокомпресор.

Ово запажање потврђује се чим смо сели у дубока анатомска седишта. Испред нас на командној табли читав низ округлих малих инструмената, а у средини је Кениг поставио два мерача који показују однос мешавине ваздуха и горива. При максималној брзини, на температури од преко 950°C, мешавина која се убацује мора бити врло богата горивом, а са

**ДА НЕ БИ „УЗЛЕТЕО“
ПРИ БРЗИНИ ОД 330
km/h ТЕСТАРОСА
БИТУРБО ИМА
ДОДАТНА ЗАКРИЛЦА
КОЈА ГА ДРЖЕ НА
ЗЕМЉИ. ПРВИ СУ ОВО
ЦРВЕНО ЧУДОВИШТЕ
ОД 710 KS ИСПИТАЛИ
НА ДРУМУ ЈЕДАН
НОВИНАР И ЈЕДАН
КОСМОНАУТ!**

мало ваздуха, обратно на температури од 600°C цилиндри апсорбују много кисеоника и поново треба регулисати бризгалицу. Остали инструменти обавештавају о температури уља у мотору, температури воде, ту је брзиномер и, наравно, мерач притиска из турбине да би се избегло прекомерно напајање. Испод малог волана пресвученог кожом повећи котурон омогућава да се према потреби регулише снага турбопуњења, односно мотора. Он ће омогућити да загалопира 710 коња ту одмах иза наших леђа.

270, 280, 290... Патрик убацује у пету

Везан као и ја сигурносним појасем какав користе возачи тркачких кола, Патрик Бодри окреће кључ за контакт. Кратак тренутак тишине, а онда тихо зујање бризгалице и 12 цилиндара зарикало је иза наших глава. Полуиспружени као у тркачким колима измењали смо кратак саучеснички поглед док је грејач дизао температуру уља у цилиндрима. Досад смо нас двојица летели заједно у млазним ловачким авионима, испробавали смо моторе за гран при, скакали с делта крилом, возили формулу 1, али никада нисмо на отвореном друму били у једном возилу овакве невероватне снаге. Иза нас „коњица“ је и даље хучала али тек спремна да полети. Прва брзина. „Убацавање тврдо“. Као и обично Патрик коментарише своје утиске. Друга брзина. „Ништа осим „штуцања“, потреса због преласка из једне у другу брзину, али ускоро ће 12 турбо цилиндара почети да преносе огромну снагу на точкове“. Зна се турбо „касни“ на старту. Још један детаљ који подсећа на тркачка кола: То је вешање, или боље речено, његово одсуство, због чега осећамо сваку неравнину на друму.

Испред нас је празан ауто-пут. Патрикове руке сигурно држе волан, а дес-

ном ногом притиска гас. Од једном се рика цилиндара претвара у праву грмљавину. Потпуно сам прикован за наслон, видим како казаљка на обртометру нагло скаче. Само неколико секунди после ослобађа се снага чудовишта и оно јури брзином од 150, 160, 170 km/h. Наравно! Отприлике четири секунде касније Патрик пребацује у трећу брзину и ја се осећам као прикован за седиште док ме облива зној од паклене буке. Потпуно сам неспособан да се помакнем. Четврта. Расте огроман притисак од убрзања. Постаје застрашујући. Напољу промиче околина као убрзани филм. Бацам поглед на хронометар – прошло је тек девет секунди! Искрено говорећи у том часу, да сам то могао, протрљао бих очи. Већ смо прешли границу од 200 km/h.

Возач поршеа се хвата за главу

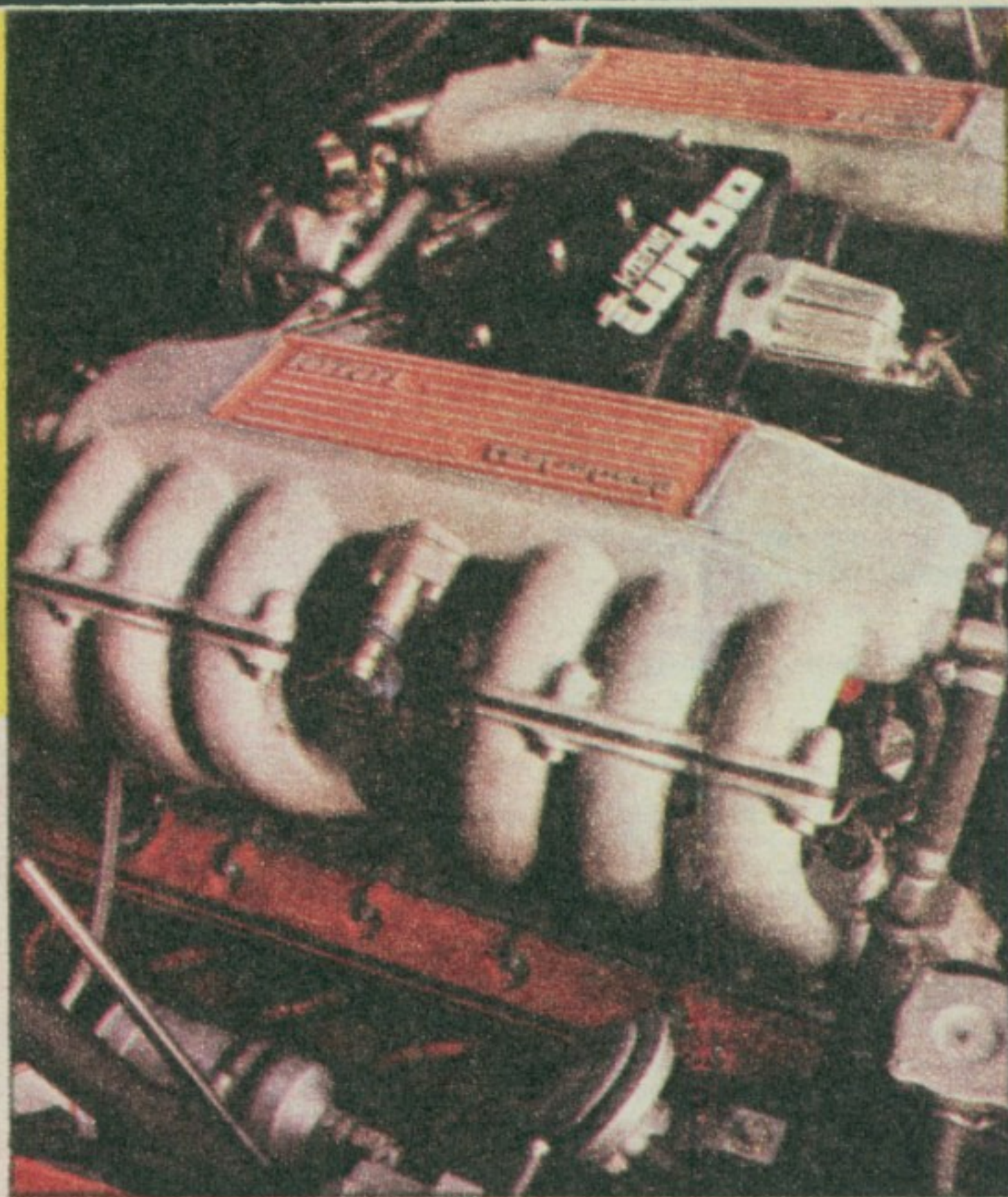
Осећам страхан притисак док одлучно прелазим границу од 300 km/h. Да, 300 km/h! Ускоро беле табле које обележавају раздаљину од сто метара почињу да се смењују халуцинантном брзином, готово сваке секунде по једна, камени међаци за километре појављују се сваке 12. секунде.

Далеко испред нас, још сасвим мали, неки стари камион. Патрик нагло смањује гас. Четири диск коч-

лом, при тој брзини, то је сасвим обична ствар, имао је времена да дода са смешком пре него што је исправио точкове. Поновио се јак потисак напред праћен дивљом риком цилиндара које су на то подстакле турбине.

Имао сам утисак да аутомобили који су се мудро склонили у десну колону са 150 km/h возе у супротном смеру! Један злосрећни порше турбоса 230 km/h веровао је да је безбедан. Патрик се правио да га не примећује. Убадио је у четврту и претекли смо као од шале уображенка који мора да и сада лупа главу шта ли му се то догодио. У ствари то је феноменални пар – тестароса битурбо и порше турбо, али борба је била неравноправна.

Брзина се повећавала, мотор је хучао као да се никад неће уморити. Већ

ЗВЕР: 12 ЦИЛИНДАРА, 48 ВЕНТИЛА И 2 ТУРБОПУЊАЧА – Црвено обојене главе цилиндара. У средини црна кутија са сигурносним вентилима који спречавају сувишан притисак из турбина.

ТАБЕЛА

Карактеристике	Тестароса Кени битурбо	Серијски ферари тестароса
Снага мотора	710 KS, при 6.300 обрт/мин	390 KS при 6.300 обрт/мин
Обртни момент	86 m кгф при 5.100 обрт/мин	50 m кгф при 4.500 обрт/мин
Убрзање од 0-100 km/h	3,8 s	5,8 s
Убрзање од 0-200 km/h	12,5 s	18 s
Максимална брзина	339 km/h	290 km/h
Однос тежина/снага	2,2 kg/KS	4,1 kg/KS

ИЗА ЊИХОВИХ ГЛАВА – КОЊИЦА ОД 700 KS – Задњи део чудовишта тестароса битурбо, широк преко два метра, крије испод решетка за хлађење 12 цилиндара са турбокомпресором. Две огромне гуме формуле 3.000, ниска каросерија – Вили Кениг је дао сасвим нов облик колима.

ОДУШЕВЉЕНИ – По мишљењу репортера Силвена Огијеа и Патрика Бодрија тестароса битурбо је најбољи аутомобил који је икад конструисан.

нице, које сам малочас видео, велике као аутомобилски волан, и јак трзај нас баца напред. Тек тада примећујем жујање ветра споља, тачно као кад авион почиње да пикира смањеним гасом. Цела каросерија вибрира од дивљачког кочења, али ауто држи правац. Ово запажање потврђује Патрик који је искористио тренутак затишја да ми додаци: „Кочење беспрекорно, постепено, али зато показује тенденцију да се заноси у великој кривини при брзини већој од 250 km/h. То је свакако због цевасте конструкције шасије. Уоста-

смо прогутали 200 километара, а да то нисмо ни осетили. Одлучили смо да напустимо ауто-пут и испробамо квалитете црвеног чудовишта на обичном друму. Али, врло брзо показује се да бројне кривине исувише ограничавају овакву снагу коју је тешко укротити. „Немогуће је са сигурношћу предвидети све препреке које овако брзо искрсавају пред нас – повери ми Патрик. – У ствари, овај битурбо је нешто потпуно страно за обичан свет.“

☆☆☆

Кад сам преузео волан, схватио сам да та изван-

редна снага захтева чешће притискање кочница, иза сваког најмањег убрзања. Али, две тоне тестаросе стајале су чврсто на друму без обзира на све околности. И још нешто ме је задивило код овог возила: стрпати у један аутомобил оволико коња било је релативно лако, али управљати тако снажним колима по путу – то је прави подвиг.

Сећам се врло добро свог првог убрзања на формули 1 сличне јачине – тада нисам могао да учиним ништа да бих избегао вртоглавицу, толико је стабилност ових кола осетљи-

ва. За разлику од њих наша тестароса приађала је за друм као да иде по шинама, буквално као прикована за асфалт, а у исто време била тако чудно и лако покретљива.

– То је аутомобил који пружа целовито задовољство – изјавио је касније Патрик. – Од 0 – 100 километара стиже за 3,8 секунди а до 200 за 12 секунди што је стварно много за један ауто. Никада нисам осетио такво убрзање на једном земаљском возилу!

Силвен Огије

Директор НО „ПОЛИТИКА“
др Иван Стојановић

В. д. руководиоца ООУР-а и в. д. главног и одговорног уредника
„Политикин забавник“
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Боковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибникар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диого Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Божана Докић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић, Зора Меденица.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 200 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 2.208 динара, полугодична 4.416 динара, годишња 8.832,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 4.416 динара, полугодична 8.832 динара, годишња 17.664 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	\$ 36.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 65.-
ШВЕДСКА	Шкр. 229.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 216.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 55.-

Уплате из иностранства слати на деовизи рачун НО „Политика“ код „ИН-ВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Милоје Весовић, руководиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

Само за мале штедише

Чула сам да је код нас основана банка за децу. Тиме млади брже стичу независност јер сами улажу и подижу новац. Желела бих да знам која је то банка и где се налази.

ЈЕЛЕНА
из Београда

Служба дечије штедне организоване је само у Београду и има је „Беобанка“. Постоје две филијале дечије банке: Једна је у пролазу Робне куће „Србијатекс“, на улазу у Балканску улицу, а друга је у Земуну, у Улици маршала Тита 42. За децу од једне године па до полака у школу родитељи могу да отворе књижице с ороченим улогом. Баца до четвртог разреда добијају касице које се празне у банци и при том отварају књижице у које се уписује улог. Новац могу и да ороче. Свако дете може само да подигне свој улог – уз ђачку књижицу оверену у школи.

„Беобанка“ има и своју теренску службу која брине само о малим штедишама. Четири пута годишње службеници ове банке навраћају у све школе у Београду, деле или празне касице и уписују улоге. При том, штедише добијају и различите поклоне, углавном

школски прибор. А школе у којима има највише штедиша добијају на поклон чак и компјутере. Прошлог зимског распуста деца су добијала и карте за филмске представе у Дому пионира.

Све је јасно

На часу географије наставница нам је причала о реци Ла Плата. Рекла нам је да ову реку још зову и Сребрна река, али није знала да нам објасни зашто. Да ли ти, Забавниче, знаш?

ИВАНА
из Пожаревца

Плата је шпанска реч и значи сребро. Сада и сама можеш да закључиш да је Сребрна река превод имена реке Ла Плата.

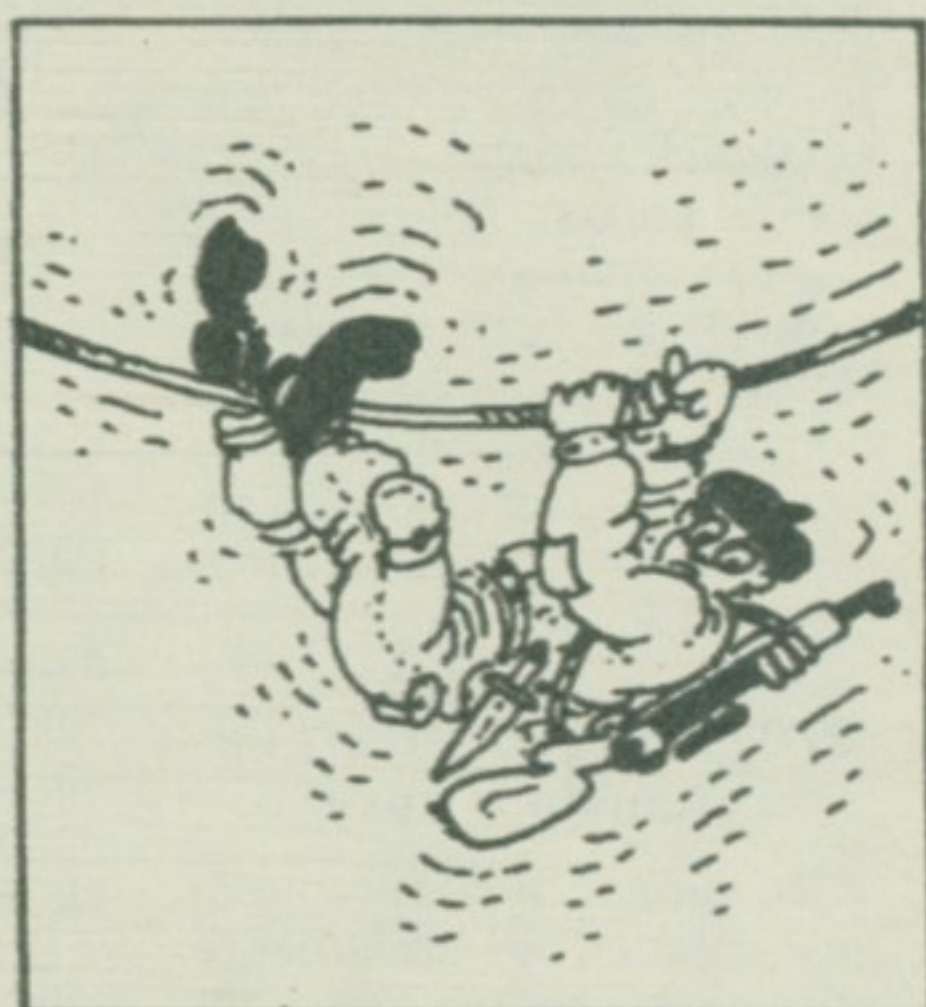
Најбољи међу најбољима

Прочитао сам нешто о командосима, али бих желео да сазнам нешто више. Ко су они, шта раде, како се постаје командос и има ли их и у нашој војсци?

МИЛОШ ЈОВАНОВИЋ
Шпанских бораца 32/2
Нови Београд

Реч командос потиче од португалске речи „commando“, што значи заповест. То су припадници посебних војних формација готово свих армија. Обучавају се за извршавање специјалних задатака на фронту, а нарочито у позадини

непријатеља. За командосе се бирају изванредно одважне и психофизички стабилне личности, веш-

те руковању ватреним и хладним оружјем и експлозивним средствима, а обуку, начин припреме и извршење задатака чувају у највећој тајности.

Термин командос настао је у време бурског рата (1899–1902) за ознаку трупа од стотинак Бура који су водили рат против енглеских трупа. Али, човек који је у ствари измислио командосе и вођење такозваног малог рата био је Роберт Роџерс („Забавник“ писао о њему у бр. 1824) из Масачусетса. Он и његови изабраници, најсмелији и најиздржљивији војници, прочули су се у време седмогодишњег рата (1756–1763).

Код нас постоје специјалне јединице у које се регрутују најбољи међу најбољима. Они морају да буду добри стрелци, вешти џудисти и каратисти, изврсни пливачи, рониоци, планинари, а пре свега да су потпуно здрави.

Кисеоник није за дубину

Да ли се ронилачке боце пуне кисеоником или ваздухом?

МИРОСЛАВ ПАВКОВИЋ
Цара Лазара 18
37000 Крушевац

Боце за спортско роњење пуне се сабијеним (компримираним) ваздухом и притисак у њима изно-

си око 200 бара. Овакве боце се користе у такозваном затвореном кругу дусања. За посебне војне задатке користе се боце напуњене кисеоником и с њима се рони само на мањим дубинама, до седам метара, јер кисеоник при већим дубинама постаје отрован. При роњењу с боцама кисеоника мехурићи не излазе на површину тако да је ронилац неприметан. За спортске рониоце, односно аматере законом је забрањено роњење с оваквим боцама.

За незадовољне својим изгледом

Молим вас да објавите адресу клинике за пластичну хирургију у Београду. А посебно ме занимају приватне клинике ове врсте.

ВАСКО ВАСИЛЕВ
Струмица

Званичан назив ове установе је Клиника за опекотине, реконструктивну и пластичну хирургију, а налази се у Звечанској бр. 9 у Београду. Оваквих приватних клиника код нас нема.

Лабудова песма

Да ли је тачна легенда да птице умиру певајући? Питале су:

НАТАША И МАЊА
из Београда
и **ЕРНА МАЗЕЈ**
из Марибора

У народу кружи прича да лабуд, кад се набодне на најоштрији трн, умире певајући и да је то једини пут кад он пева. Истина је, међутим, да он не може да испушта

другачије гласове и његова песма је, у ствари, самртни ропак. И зато, кад се каже „лабудова песма“, то значи – крај.

Канаринац, опет, уме да претера у својој песни и да се толико умори да му срце једноставно – препукине.

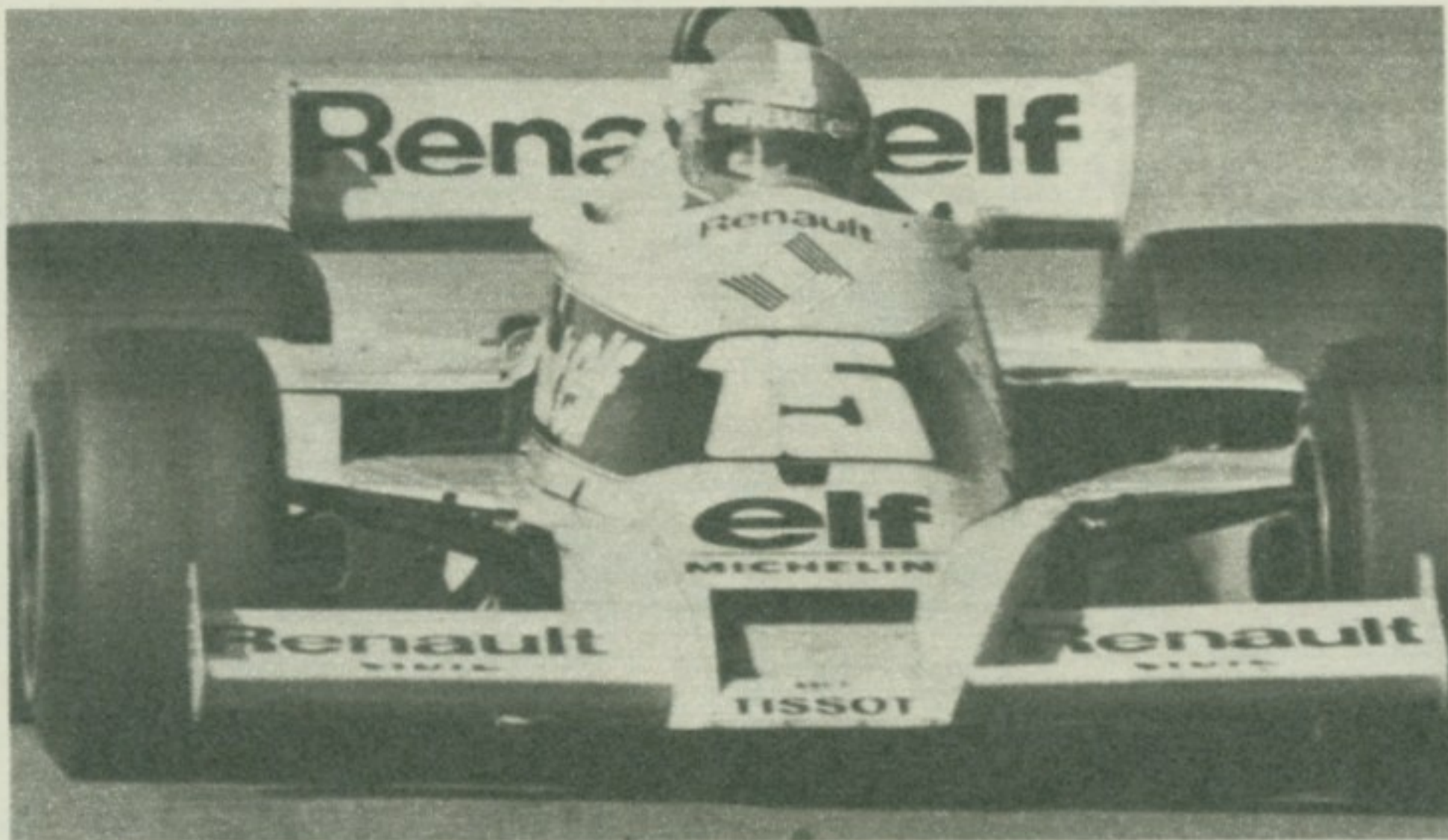
А тетреб у свом љубавном заносу толико пева да ништа нити види нити чује. То траје кратко, али довољно да баш у том тренутку постане плен ловаца или неких животиња грабљивица.

Први Гран при

Заљубљен сам у аутомобиле и пратим све трке „формуле 1“ на телевизији. Волео бих да ми одговорите када је код нас одржана прва аутомобилска трка и од које године се одржавају трке „формуле 1“.

АЛОЈЗ ШТОКА
Копар

Развој аутомобилског спорта почиње крајем 19. века. Први аутомобил дошао је у нашу земљу

1898, а већ 1906. у Загребу је основан Први хрватски аутомобилски клуб. Прва трка одржана је 1912. на путу Загреб – Вараждин – Загреб. Године 1909. основан је у Љубљани – Крањски аутомобилски клуб, а 1922. у Београду – Српски ауто-клуб.

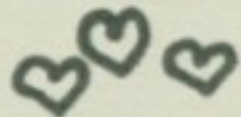
Од 1950. одржавају се сваке године такмичења професионалних возача „формуле 1“ за светско првенство. Првак постаје возач који сакупи највећи број бодова на тркама које се одржавају у неколико различитих земаља, а називају се Гран при или Велика награда дотичне земље.

Бјанка је – бела

Одакле је моје име и шта значи?

БЈАНКА ТРПЕСКА
Скопље

Бјанка је италијанско име и значи „бела“.

Волео бих да знам одакле потиче моје име и да ли нешто значи.

ИВАН ТОДОРОВИЋ
Трстеник

Иван потиче од библијског имена Јоһанап, што значи „бог је био милостив“.

ОДГОВОРИ СА СТРАНА 16-17.

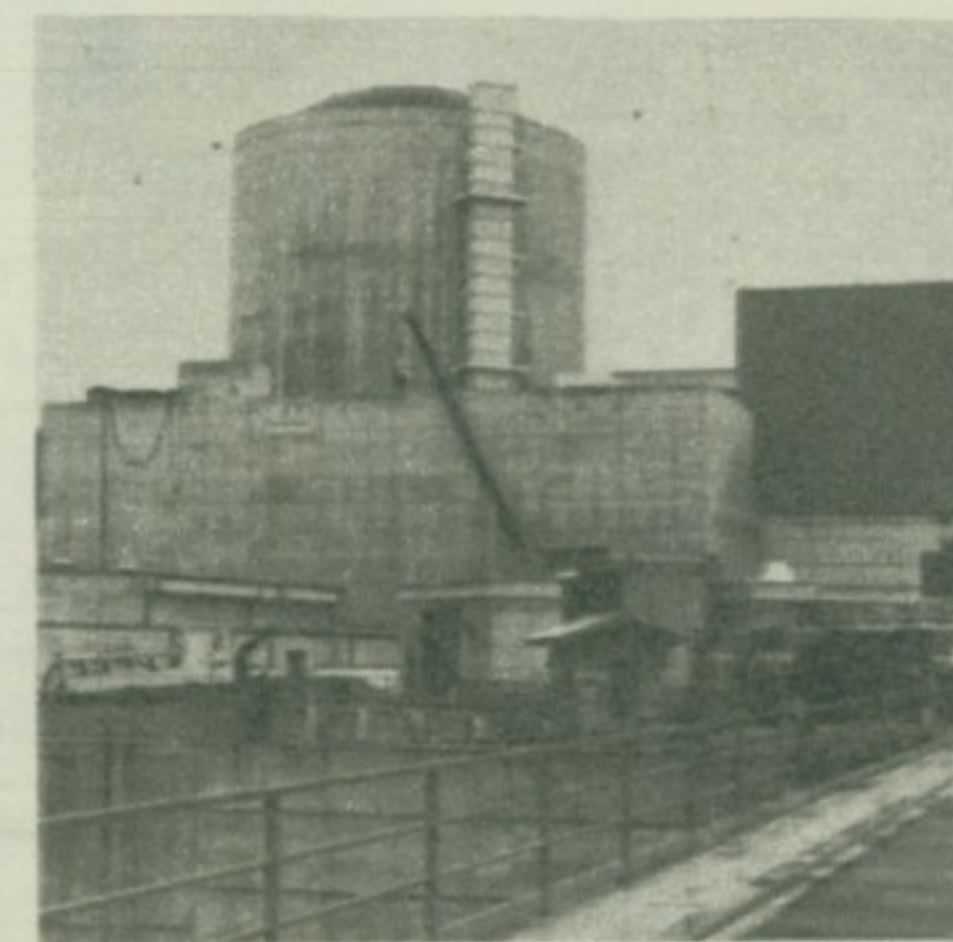
1. Принц Чарлс (Prince Charles)
2. Марлен Дитрих (Marlene Dietrich)
3. Џон Траволта (John Travolta)
4. Елизабет Тејлор (Elizabeth Taylor)
5. Барбара Стрејсенд (Barbara Streisand)
6. Брижит Бардо (Brigitte Bardot)
7. Џејмс Дин (James Dean)
8. Мерилин Монро (Marilyn Monroe)
9. Роми Шнајдер (Romy Schneider)
10. Мик Џеџер (Mick Jagger)

Кварови на атомски ПОГОН

Кад је почела да ради наша прва нуклеарна електрана у Кршком и колико пута је до сада због квара заустављала производњу?

МОМЧИЛО СПАСИЋ
19206 Велики Извор

Наш нуклеарни енергетски првенац пуштен је у рад у октобру 1981. године. Због разних кварова

електрана је 1982. заустављана 13 пута, 1983. – седам, 1984. – 18, 1985. – десет и прошле године пет пута.

Ове недеље Забавнику су писали и: Бранка Мијатовић, Маршала Тита 50, Титов Врбас; Небојша Стојановић, Миодрага Васића 48, Пожаревац; Денис Бичанић, Маринићи – Драга 24, Вишкови; Ивица Холик, Нови Сад; Бојан Аранђеловић, Булевар АВНОЈ-а, Нови Београд; Срђан Бајић, Београдска 13, Нови Бановци.

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Бојана Симовић, Цара Душана 86/12, 36000 Краљево – има 12 година, сакупља салвете и перлице.

Џица Сузовић, Југ Богдана 67/III-7, 36000 Краљево – има 15 година, воли музику и спорт, нарочито кошарку.

Славко Бочек, Иве Лоле Рибара 8, 74000 Добој – има 14 година, воли спорт, нарочито кошарку, сакупља марке, радо слуша музику.

Драгана Војиновић, Рифата Бурџевића 79, 11000 Београд – има 13 година, воли диско и рок музику, сакупља постере, жели да се дописује са вршњацима из свих крајева земље.

Јасмина Кљајић, Маршала Тита 667, 21235 Теменин – има 13 година, сакупља постере, папирне лутке и салвете.

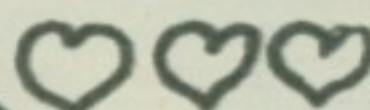
Зорица Михајловић, Савеза бораца 2, 11223 Бели Поток – има 13 година, сакупља салвете и постере, воли забавну и диско музику, навија за Црвену звезду.

Ана Томић, Рина Баучић 22, 58130 Омиш – има 10 година, сакупља значке и салвете, воли поп и рок музику, навија за Хајдук.

Олга Ђукић, Војводе Петра 4, 11000 Београд – има 12 година, воли спорт, нарочито пливање, сакупља значке, украсне оловке и постере.

Биљана Френц, Вршачка 2, 23000 Зрењанин – има 13 година, воли музику, сакупља постере, лименке и парфеме.

Милан Живковић, Доситејева 8/5, 12000 Пожаревац – има 14 година, тренира гимнастику, сакупља постере Бајаге и Дражена Петровића.

Петар

PEE

награђује своје пријатеље!

Коферчић Петар ПЕЗ добили су чланови ПЕЗ клуба
чије чланске карте носе следеће бројеве:

095462 096053 096625 097238 097861 098618 099239 099860 100433 101036
101663 102225 102816 103388 104001 104624 105381 106002 106623 107196
107799 108426 108988 109579 110151 110764 111387 112144 112765 113386
113959 114563 115190 115752 116343 116915 117528 118151 118908 119529
120158 120723 121326 121953 122515 123106 123678 124291 124914 125671

и вама ћемо послати чланску карту ПЕЗ-а,
кад нам пошаљете 5 омота ПЕЗ бонбона
са својим подацима и годином рођења.

Адреса: ПОЛИТИКА – агенција ПП, 11000 Београд,
Македонска 35.

ПРОВАЛНИК - НУДИСТА

Двадесетогодишњег Њујорчанина Третонија Грифина дуго је мучило питање - како опљачкати неког на улици усред бела дана. Коначно, смислио је „непогрешив план“. Без ичега на себи, боље рећи потпуно наг, само у пантикама, покушао је да узме ташну некој пролазници. До тада, на улици је већ наступио прави хаос. Јесте да је Њујорк град у коме можете да идете обучени како вам воља али баш без ичега, на то ни ови „слободњаци“ нису баш навикли. Дошло је до ланчаног судара, људи су се окупљали па Грифину није ништа друго преостало него да се склони у први улаз. Зазвонио је на

вратима и запањеној жени објаснио да су га пресрели на улици и све му узели. Она му је дала мужевље панталоне и кошу-

љу, али је, док је Грифин био у купатилу, назвала полицију. Ухапсили су га под оптужбом покушаја пљачке. ■

МАЛИ ДНЕВНИ РАЗГОВОРИ С ПАНДОМ

У токијском зоолошком врту 1. јуни прошле године био је велики дан. Тад се родила панда. Људи из свих крајева Јапана нагннули су да виде ову симпатичну црно-белу животињу. На жалост, многи нису могли лично да упознају панду. За такве а и многе друге који су желели с њом да „попричају“, телефонска компанија „Нипон“ увела је директну линију. Нису могли ни да сањају колику добит ће им донети тај телефон - 11 хиљада долара дневно! Око 200 хиљада људи на дан окрене број да проћаска с пандом. Наравно, ова дама у „негативу“ нема времена да прича лично, снимљен јој је глас на траци.

Пошто је панда-линија доживела такав успех, „Нипон“ је увео још 42 телефона за друге животиње. До краја године планирају још 144 линије. ■

МИ ВОЛИМО НАШЕ ЗМИЈЕ

Змије нису баш омиљене животиње. Али, има људи који се према овим гмизавцима односе с дужним поштовањем. Тако су у управи национал-

ног парка на југозападу америчке државе Илиноис одлучили да пут у дужини од три километра два пута годишње затворе за саобраћај да би змије могле неометано да прелазе друм. Постављене су и табле с упозорењем: „Возите пажљиво, ми волимо наше змије“. ■

Илустровао Саша Живковић

КЊИГЕ ЗА ВАШ УСПЕХ У ЖИВОТУ

1. A. M. Semorie: „И ВИ МОЖЕТЕ ИМАТИ СУПЕРПАМЋЕЊЕ“

- VI изд. Програмирани приручник технике памћења и учења, којим можете повећати своје памћење и способност учења
I књига „МЕТОДЕ И ТЕХНИКА ПАМЋЕЊА“ (202 стране) дин. 2.700.-
II књига „ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА“ (228 страна) дин. 2.700.-
ПРАКТИЧНЕ, ЛАКО СХВАТЉИВЕ И СВИМА ПРИСТУПАЧНЕ МЕТОДЕ БРЗОГ, ЛАКОГ УЧЕЊА И ПАМЋЕЊА свих врста података и знања

Комплет (обе књиге заједно) дин. 4.500.-
Формат 17 x 24 cm, 430 стр.

преко 150 илустрација 15 самотестова.

2. S. Yesudian - E. Haich: „ЈОГА И СПОРТ“

- Комплетан, практичан и веома приступачан приручник ХАТХА ЈОГЕ древне и широм света потврђене јединствене уметности Истока за стицање и очување доброг здравља током целог живота
Ко жели ДОБРО ЗДРАВЉЕ И ЛЕПУ ЛИНИЈУ, ПСИХИЧКИ МИР И СНАГУ треба да проучи ову веома распрострањену књигу преведену на 19 језика света

у преко два милиона примерака
Цена дин. 2.700.- целни формат, 224 стр.

преко 70 илустрација.

3. S. Yesudian: „ЈОГА И ЗДРАВЉЕ“

- Виши курс ХАТХА ЈОГЕ, наставак књиге „ЈОГА И СПОРТ“
Програмирани приручник примене најбољих метода Хатха јоге за сваку седмицу у години
СПЕЦИЈАЛНИ РЕГИСТАР И ДИЈАГНОСТИЧКИ ИНДЕКС за преко 140 обољења омогућује ефикасну примену најбољих метода за поједине органе и обољења
Цена 2.700.- дин. целни формат 221 стр. преко 250 илустрација. Комплет (обе књиге „ЈОГА И СПОРТ“ и „ЈОГА И ЗДРАВЉЕ“ заједно) дин. 4.500. Све књиге су штампане латиницом на фином офсет папиру са корицама у више боја

ГАРАНЦИЈА: Сваком незадовољном читаоцу наших књига одмах враћамо новац ако неоштећену књигу врати у року од пет дана након пријема.

Код испорука за иностранство
зачунавамо поштарину и паковање

БИБЛИОТЕКА САЗНАЊА
НАРУЧЕНИЦА

1. СУПЕРПАМЋЕЊЕ	КОМ.
2. ЈОГА И СПОРТ	КОМ.
3. ЈОГА И ЗДРАВЉЕ	КОМ.

АДРЕСА НАРУЧИОЦА (испунити читко ШТАМПАНИМ СЛОВИМА)

Име и презиме .....

Улица и број .....

Пошт. бр. и место .....

Књиге плаћате поузећем - поштару код преузимања.
Наручите на адресу: „ТЕХНИКА ПАМЋЕЊА“, 3-п.п. 20-70, 11031 Београд 8.

